

ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์
: กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ปริญญานิพนธ์
ของ
นันทพร แสงโสภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา
ตุลาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์
: กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

บทคัดย่อ
ของ
นันทพร แสงโสภา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา

ตุลาคม 2546

นันทพร แสงโสภา. (2546). *ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก
กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี.*
ปริญญาานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร. สุนิดดา เทคนิยม, อาจารย์ ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของ
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี กรมประชาสงเคราะห์ โดยศึกษาผลการดำเนินงานที่บรรลุ
วัตถุประสงค์ตามที่สถานสงเคราะห์ได้กำหนด โดยใช้เกณฑ์ที่วัดจากความพร้อมของเด็กในสถาน
สงเคราะห์รวม 3 ด้านคือ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และด้านการศึกษา ฝึกวิชา
ชีพ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ก่อน พ.ศ. 2545 อายุ
ระหว่าง 12 ถึง 18 ปี จำนวน 121 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดความพร้อม
ของเด็กในสถานสงเคราะห์ 3 ด้าน โดยด้านสุขภาพร่างกาย ใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูง ของ
กองโภชนาการ กระทรวงสาธารณสุข และด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ใช้แบบประเมินทางสุขภาพจิต
ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ส่วนด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ใช้เทียบกับเกณฑ์ระดับ
การศึกษาปกติ และความพอใจของเด็กในการได้รับการฝึกวิชาชีพ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

จากผลการศึกษาพบว่าจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 14 ปี (ร้อยละ
30) รองลงมาคือ อายุ 12 ปี (ร้อยละ 20) และ อายุ 13 ปี (ร้อยละ 18) ตามลำดับ สาเหตุที่เข้ามาอยู่
ในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากครอบครัวยากจน (ร้อยละ 35) ต้องการเรียนหนังสือ (ร้อยละ 17)
และครอบครัวแตกแยก (ร้อยละ 14) มีเด็กที่มีส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (ร้อยละ 68) น้ำหนักตาม
เกณฑ์อายุ (ร้อยละ 73) และภาวะโภชนาการ การเจริญเติบโตปกติ พบว่าเด็กมีการเจริญเติบโต
ปกติดี ทั้งด้านน้ำหนัก และส่วนสูง (ร้อยละ 69) ในส่วนของการศึกษา พบว่า ปัจจุบันเด็กในสถาน
สงเคราะห์ ส่วนใหญ่ศึกษาในโรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ (ร้อยละ 79) ศึกษาในระดับชั้นต่ำ
กว่าเกณฑ์ปกติ (ร้อยละ 30.6) และกลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกวิชาชีพ จากสถานสงเคราะห์ฯ (ร้อย
ละ 53.7) ส่วนข้อมูลด้านสุขภาพจิต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป (ร้อยละ 71)
และสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป (ร้อยละ 19.8) และผลการวิเคราะห์ความพร้อมทั้ง 3 ด้าน เพื่อวัด
ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ พบว่า

ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีในภาพรวม มี
ประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก นั่นคือ มีเด็กที่มีความพร้อมครบทั้ง 3 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 69.4 โดย
ผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ในแต่ละด้าน ด้านสุขภาพร่างกายมีประสิทธิผลอยู่ในระดับ
มากที่สุด คือ จำนวนเด็กที่มีความพร้อมคิดเป็นร้อยละ 99.2 ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมมีประสิทธิผล

ในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวนเด็กที่มีความพร้อมคิดเป็นร้อยละ 75.2 และด้านการศึกษา
ฝึกวิชาชีพ มีประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีจำนวนเด็กที่มีความพร้อม คิดเป็น
ร้อยละ 69.4

THE OPERATION EFFECTIVENESS OF CHILD WELFARE HOMES,
DEPARTMENT OF PUBLIC WELFARE
: CASE STUDY OF RAJAVITHI GIRL'S HOME

AN ABSTRACT
BY
NUNTAPORN SAENG SOPA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Economics degree in Economics of Education
at Srinakharinwirot University
October 2003

Nuntaporn Saengsopa. (2003). *The Operation Effectiveness of Child Welfare Homes, Department of Public Welfare : Case Study of Rajavithi Girl' s Home*. Master thesis. (Economics of education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Sunitda Tesniyom, Mr. Maitri Abhibhatanamontri.

This research aimed to study the effectiveness of the operation of Rajavithi girl' s home, Department of public welfare by studying the result of the succeeded operation following the target of the child welfare home, using the criteria of the readiness of the child in the child welfare home in 3 dimensions; physical dimension, mental-emotion-social dimension, and educational-training dimension

The samples of this research were 121 children in Rajavithi girl' s home before 2002, who were 12 to 18 years old. The tool of the research was the questionnaire for readiness measurement of children of the children welfare home in 3 dimensions ; physical dimension indicated by weight and height of department of nutrition, Ministry of public health, mental-emotion-social dimension indicated by emotional evaluating test of department of nutrition, Ministry of public health, and educational-training dimension indicated by the criteria of normal educational measurement and the satisfaction of children about training. Statistics for analysis were percentage, arithmetic mean ($\bar{X}$), and standard of deviation (S.D.).

The result from the research showed that from 121 samples, most of them were 14 years old (30 percent), 12 years old (20 percent), 13 years old (18 percent), respectively. The cause for entering to the child welfare home was the poverty of the family (35 percent), need to study (17 percent), broken home problem (14 percent) respectively. Most children were standard height (68 percent) and standard weight (14 percent), and considered to nutrition condition and normal growth found that children were in a good normal growth in both weight and height (69 percent). Considered to education of children showed that most of them were studying outside the welfare home (79 percent); studying in the lower standard class 30.6 percent, and they attained the training from the welfare home 53.7 percent, considered to mental health showed that 71 percent of the sample had the same condition of mental health as normal people, and 19.8 percent had the worse mental health than normal people, and the result of the analysis of the readiness of children in 3 dimensions for operational effectiveness measurement showed that:

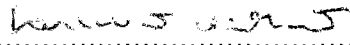
The operational effectiveness of Rajavithi girl' s home in the whole part was in the high effectiveness level that is children had the readiness in 3 dimensions approximately 69.4 percent. The effectiveness of the operation of Rajavithi girl' s home in each dimension; physical dimension effectiveness was in the highest level, that is, 99.2 percent of the sample had the physical readiness. In mental-emotional-social dimension, the effectiveness was in the high level, 75.2 percent of the sample had the readiness in this dimension, and in educational-training dimension, the effectiveness was in the high level with 69.4 percent of the sample had the readiness in education and training.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

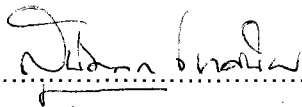
ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์
: กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ของ
นางสาวนันทพร แสงโสภาก

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 17 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนิดา เทศนิยม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ไมตรี อภิพัฒน์มนตรี)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ขำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. พิชัย จารุจิตติพันธ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิดดา เทศนิยม ประธานควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ การทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคุณกัณณิกา รุจิราภา นักสังคมสงเคราะห์ 7 ว. คุณพัชรา กลางสาทร นักจิตวิทยา 6 ว. และคุณวิราวรรณ สร้อยมณี นักประชาสัมพันธ์ 6 ว. สำนักงานสถาน สงเคราะห์สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีที่กรุณาให้คำแนะนำ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณ คุณเสาวลักษณ์ แก่นแก้ว และเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกด้านข้อมูลสำหรับการวิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณเด็กทุกๆ ท่านในสถาน สงเคราะห์ ที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ และเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ทุกๆ ท่านที่ กรุณาให้ข้อมูลพื้นฐาน ให้แง่คิดต่างๆ เกี่ยวกับชีวิต และความเป็นอยู่ของเด็กในสถานสงเคราะห์แก่ ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าประโยชน์ของการศึกษานั้นมิได้สิ้นสุดลงเพียงแค่การทำปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้ให้สำเร็จเท่านั้น หากแต่ผู้วิจัยได้รู้จักที่จะเรียนรู้ อดทน และซึมซับนำเอาความรู้ไปใช้พัฒนา ตนเองให้มีศักยภาพ เพียงพอที่จะมีความสามารถไปสร้างประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมต่อไป

และที่สำคัญที่สุด ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับคุณพ่อคุณแม่ ที่ได้มอบทุก สิ่งทุกอย่างที่ดีที่สุดสำหรับลูกมาโดยตลอด และขอขอบพระคุณพี่ และเพื่อนทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ คุณค่าอันใดที่ได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็น เครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ อบรมสั่งสอน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

นันทพร แสงโสภา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	7
ตัวแปรที่ศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เศรษฐศาสตร์การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	11
แนวความคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	12
แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	18
ประวัติความเป็นมาของสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น.....	23
ประวัติความเป็นมาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี	26
ประสิทธิผล.....	27
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กวัยรุ่น.....	29
การพัฒนาเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี.....	38
ความพร้อม	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
การกำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมาย.....	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ) การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุป	85
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	103
ประวัติย่อผู้ทำวิจัย	124

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ สังกัดกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น	5
2	น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ	54
3	ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ	55
4	น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง	55
5	การใช้ 3 เกณฑ์ร่วมในการแปลผลภาวะโภชนาการ หรือการเจริญเติบโต	56
6	คะแนนในแต่ละด้าน ของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์	57
7	ข้อมูลทั่วไปของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	62
8	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกายของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ	64
9	ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะ การเจริญเติบโตของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกตามเกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูง	65
10	ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโภชนาการ การเจริญเติบโตของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเกณฑ์ดัชนีแปลผลร่วม น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง	66
11	ข้อมูลระดับการศึกษาก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกตามอายุ	68
12	ข้อมูลสถานศึกษาปัจจุบัน จำแนกตามอายุของเด็ก	69
13	ข้อมูลระดับการศึกษาปัจจุบัน จำแนกตามอายุ	70
14	ข้อมูลระดับการศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาปกติ จำแนกตามอายุของเด็ก	72
15	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ	73
16	ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ	74
17	ความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ	75
18	ระดับสุขภาพจิตของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ	76
19	ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกรายด้านย่อย 9 ด้าน ..	76
20	ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนก 3 ด้าน	79
21	ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกโดยรวม	80
22	สุขภาพจิต และความฉลาดอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ	80
23	ความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกรายด้าน	81
24	ของสถานผลในการดำเนินงานสงเคราะห์ฯ ตามความพร้อม ของเด็กจำแนกเป็นรายด้าน และโดยรวม	82

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
25 ข้อเสนอแนะ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ เกี่ยวกับที่พักอาศัย อาหาร สุขภาพร่างกาย และการศึกษาฝึกวิชาชีพ	83

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงโครงสร้างของระบบการศึกษาที่พึงประสงค์	38

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอยู่ตลอดเวลา การที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า เพื่อให้ทัดเทียมกับนานาประเทศนั้น มีปัจจัยสำคัญหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์(Human Resource) มีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านที่อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่กำหนดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่นอาดัม สมิท (Adam Smith) เน้นปัจจัยแรงงาน (Labour) และการแบ่งงานกันทำ(Division of Labour) คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) เน้นปัจจัยแรงงานกรรมกร (Labourers) ชูลส์เน้นทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่จะได้จากการศึกษาและการฝึกอบรม จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆที่กำหนดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจล้วนแต่มีศูนย์กลางอยู่ที่ปัจจัยคน และคุณภาพของคน ส่วนปัจจัยอื่นๆ เป็นปัจจัยประกอบทั้งสิ้น (บุญคง หันจางสิทธิ์. 2540 : 129)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึงการพัฒนาคนในฐานะที่เป็นการพัฒนาทรัพยากรอย่างหนึ่ง เป็นการมองคนในฐานะที่เป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่จะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่การที่จะเน้นพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นทรัพยากร เป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียวย่อมจะไม่ดีแน่ เพราะก่อนที่จะดีสังคมจะต้องเริ่มต้นจากคนในสังคมที่ดี มีความสุขในชีวิตของตนเอง เราจึงควรเริ่มต้นจากการพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์เสียก่อน (พระธรรมปิฎก. 2539 ก : 2-3) การจะพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ เป็นคนที่ เก่ง ดี มีสุขนั้น จะต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะการที่จะทำให้คนหนึ่งคนเป็นคนดีทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นก็ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก การจะพัฒนาอะไรแต่ละอย่างจะต้องมีการวางแผนโดยเริ่มตั้งแต่วัยที่มั่นคง

ในสภาวะปัจจุบันของประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจมีการแข่งขันกันตลอดเวลา ท่ามกลางความเจริญทางเศรษฐกิจที่มากขึ้น กับก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม คนในสังคมไทยมีจิตใจตกต่ำลง ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ และปัญหาครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันย่อยของระบบสังคมที่มีความสำคัญที่สุด ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงก็คือเด็ก จากปัจจัยทั้งทางด้านโครงสร้างของระบบสังคม และระบบจิตสำนึกของบุคคลในสังคม เมื่อผนวกกับปัจจัยทางด้านความอ่อนด้อยทางสรีระ และการขาดประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ชีวิตของเด็ก ทำให้เกิดปัญหาเด็กในฐานะผู้เยาว์จึงตกเป็นฝ่ายถูกกระทำจากสังคมอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับปัญหาเด็ก จึงเป็นเครื่องชี้ในมุมกลับให้เห็นว่าสังคมนั้นกำลังเป็นสังคมที่มีปัญหา ยิ่งปัญหาเด็กรุนแรงเพียงใด ก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นสังคมที่มีปัญหารุนแรงเพียงนั้น (วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์. 2531 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 – 2539 ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาประเทศให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ให้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ให้มีการกระจายรายได้และการพัฒนาอย่างกว้างขวาง เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จากเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าว จะทำให้การผลิตและการจ้างงานของไทยมีแนวโน้มไปในสาขาอุตสาหกรรม และการเกษตรที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีความต้องการแรงงานที่มีการศึกษาในระดับสูงขึ้น จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และการเมืองตามมา อาทิ สภาวะความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ สภาวะการแข่งขันในทุกด้านที่ทวีความรุนแรง การใช้แรงงานเด็กเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน รวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับเด็กในภาวะยากลำบาก (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) 2534 : 21-22) หรือเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากสาเหตุต่างๆ มากมายทำให้เขาไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะพัฒนาเด็ก ให้เป็นเด็กที่ดีมีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า เพราะยิ่งถ้าหากเด็กที่มีปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการศึกษา เขาก็อาจมีวิธีการแก้ปัญหาในทางที่ผิด มีความคิดในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ทำให้เด็กเหล่านี้เป็นปัญหาของสังคมต่อไป กลายเป็นวัฏจักรที่ไม่จบไม่สิ้น เนื่องจากมีความบกพร่องทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ เพราะอยู่ในวัยที่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะได้รับการพัฒนา และจะต้องสืบทอดภารกิจการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นเด็กและเยาวชนจึงควรจะได้รับพัฒนาด้วยแนวทางที่เป็นระบบอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ หรือเด็กในกลุ่มภาวะยากลำบากก็ตาม ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับจะมีแนวทางการพัฒนาเด็กบรรจุอยู่ในแผน และสำหรับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539 มีแนวทาง เร่งดำเนินงานป้องกันคุ้มครอง แก้ไข พัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะยากลำบากเป็นพิเศษ เช่น แรงงานเด็ก โสเภณี เด็ก เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติด เด็กเร่ร่อน ฯลฯ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น บรรลุถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ได้รับการสนองตอบตามความต้องการพื้นฐาน และสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมตามเกณฑ์ของสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก โดยร่วมมือกับภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด (สยช. 2534 : 78) ในส่วนของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 นั้นมีวัตถุประสงค์ที่ช่วยเหลือเด็กในกลุ่มภาวะยากลำบาก ให้ได้รับความเสมอภาคจากการพัฒนารอบด้านให้เหมาะสมตามวัย โดยมีแนวทางการพัฒนาสุขภาพกาย คือเร่งรัดการให้บริการทันตสุขภาพแก่เด็ก แนวทางการพัฒนาจิตใจ แนวทางการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ โดยเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ล้าหลัง จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กในภาวะยาก

ลำบาก และเด็กปัญญาเลิศให้มีโอกาสศึกษาต่อ หรือฝึกทักษะในการประกอบอาชีพเป็นต้น (สยช. 2539 : 27)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กในภาวะยากลำบากที่ได้มีแนวทางการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ จิตใจ การศึกษา ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่มีพ่อแม่ (ผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่ ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาและจะเป็นปัญหากับสังคมต่อไป

เมื่อเด็กเหล่านี้กลายเป็นปัญหาของสังคม เขาจะถูกกลืนไปว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนทุกคนในสังคมที่จะต้องช่วยกันดูแล เอาใจใส่เด็กเหล่านี้ ดังปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ขององค์การสหประชาชาติ (สยช. 2535 : 12,13)

ข้อ 25 รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็ก ผู้ซึ่งได้รับการจัดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจให้ได้รับการดูแล และการคุ้มครอง หรือ การบำบัดรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ในอันที่จะได้รับการทบทวนการบำบัดรักษาที่ให้แก่เด็กเป็นระยะๆ ตลอดจนสภาวะแวดล้อมอื่นทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีข้อสัญญาในเรื่องของการศึกษาของเด็ก

ข้อ 28 รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาและเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับและบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะ

(ก) จัดการศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(ข) สนับสนุนการพัฒนาของการศึกษาระดับมัธยมในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จัดการศึกษาให้แพร่หลายและเปิดกว้างแก่เด็กทุกคน และดำเนินมาตรการที่เหมาะสม เช่น การนำมาใช้ซึ่งการศึกษาแบบให้เปล่าและการเสนอให้ความช่วยเหลือทางการเงินในกรณีจำเป็น

(ค) ทำให้การศึกษาในระดับสูงเปิดกว้างแก่ทุกคนบนพื้นฐานของความสามารถโดยทุกวิธีการที่เหมาะสม

สำหรับในประเทศไทยมีหน่วยงานที่ช่วยเหลือ ดูแลเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้อยู่หลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน ในส่วนของหน่วยงานเอกชนเช่น สมาคมศูนย์กลางเทวา มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิเด็ก สภาเยาวชนคาทอลิก หน่วยงานเหล่านี้ให้การอุปการะ และการศึกษาในหลายรูปแบบแตกต่างกัน ในส่วนของภาครัฐการดูแลให้ความช่วยเหลือ และให้การศึกษแก่เด็กด้อยโอกาสถือเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาล เพราะการศึกษานั้นส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ (Human Capital) จึงถือเป็นการลงทุนทางสังคมที่ภาครัฐต้องจัดให้ (เทียนฉาย กิระนันท์. 2519 : 27-28) ตามปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (คณิน บุญสุวรรณ. 2543 : 267) “มาตรา 53 เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและ

เยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ในปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐบาลที่มีบทบาทในการแก้ปัญหา ความด้อยโอกาสทางการศึกษา คือ

1. กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดบริการการศึกษา ให้เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สำหรับเด็กชาวเขา เด็กที่อยู่ไกลจากถิ่นความเจริญ เด็กเรื้อรัง เด็กชาวเล และยังมีการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล

2. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยมีการจัดบริการให้การอุปการะเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ ให้การศึกษาด้านสามัญและฝึกอาชีพ แก้ไขปัญหาความประพฤติ ปัญหาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า ยากจนขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง ส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการทางร่างกายและสมอง (สุภินทียักษ์ ผาสุขดี. 2532 : 7)

กรมประชาสงเคราะห์ในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ดูแล และมีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ไขฟื้นฟู คุ้มครอง และพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ประสบปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดบริการที่อยู่อาศัย ดูแลด้านปัจจัยสี่ ให้บริการด้านสุขภาพ ให้คำปรึกษา กำลังใจ ปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์มีสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนทั้งหมด 21 แห่ง โดยทางสถานสงเคราะห์จะให้เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลตนเองเช่นเดียวกับครอบครัวปกติ นอกจากนี้ยังได้เปิดโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาดตนเองกับสังคมภายนอกโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการละเล่น ด้านวิชาการ ตามความสามารถ และความสนใจของเด็ก ตลอดจนการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

จากบริการที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้กับเด็กในอุปการะจะเห็นได้ว่าสถานสงเคราะห์เปรียบเสมือนครอบครัวของเด็ก ที่มีการดูแลเด็กในทุกๆ ด้าน การที่จะเลี้ยงดูเด็กให้เติบโต เป็นคนดี มีคุณภาพเป็นเรื่องที่ยากลำบาก สำหรับสถานสงเคราะห์เองที่มีเด็กในอุปการะจำนวนมาก อีกทั้งเด็กแต่ละคนมาจากครอบครัว สังคม และการเลี้ยงดูที่ต่างกัน ทำให้เด็กมีอุปนิสัย ความคิด การมองโลกที่แตกต่างกัน ทำให้เป็นการยากลำบากขึ้นไปอีกสำหรับการที่สถานสงเคราะห์จะเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นคนที่ทำประโยชน์ให้สังคมได้ โดยไม่ตกเป็นภาระให้แก่สังคมอีก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ว่าสามารถดูแล และพัฒนาเด็กได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สังกัดกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากมีอายุการก่อตั้งที่ยาว

นาน และมีเด็กในอุปการะเป็นเด็กโต จำนวนมากที่สุดในบรรดาสถานสงเคราะห์ 21 แห่ง (ดังตาราง 1) โดยวัตถุประสงค์ของสถานสงเคราะห์ฯ คือเพื่อให้การสงเคราะห์และพัฒนาเด็ก ให้มีความพร้อมในด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การศึกษาฝึกวิชาชีพ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุ และสังคมได้ต่อไป การศึกษาถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีในครั้งนี้ ศึกษาจากผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ คือการที่เด็กมีความพร้อมในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เด็กกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพได้ในอนาคต

ตาราง 1 แสดงจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์สังกัดกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น 21 แห่ง ประจำปี 2544

หน่วย : คน

รายชื่อสถานสงเคราะห์	จำนวนเด็ก		
	เด็กอ่อน แรกเกิด - 6 ปี	เด็กโต 7 - 18 ปี	รวมทั้งสิ้น
ส่วนกลาง 3 แห่ง			
1. เด็กอ่อนพญาไท	310	-	310
2. เด็กหญิงบ้านราชวิถี	-	425	425
3. เด็กชายบ้านมหาเมฆ	-	134	134
รวมส่วนกลาง	310	559	869

ตาราง 1 (ต่อ)

รายชื่อสถานสงเคราะห์	จำนวนเด็ก		
	เด็กอ่อน แรกเกิด – 6ปี	เด็กโต 7 – 18ปี	รวมทั้งสิ้น
ส่วนภูมิภาค 18 แห่ง			
1. เด็กอ่อนรังสิต	257	-	257
2. เด็กอ่อนปากเกร็ด	335	-	335
3. เด็กบ้านสงขลา	214	-	214
4. เด็กบ้านเวียงพิงค์ (จ.เชียงใหม่)	368	109	477
5. เด็กหญิงจังหวัดสระบุรี	-	146	146
6. เด็กหญิงจังหวัดอุดรธานี	109	156	265
7. เด็กชายบ้านบางละมุง (จ.ชลบุรี)	-	157	157
8. เด็กชายบ้านราชสีมา	-	95	95
9. เด็กชายบ้านศรีธรรมราช	64	129	193
10. เด็กชายบ้านหนองคาย	-	115	115
11. เด็กชายบ้านเชียงใหม่	-	156	156
12. เด็กชายจังหวัดยะลา	-	84	84
13. เด็กจังหวัดนครราชสีมา	-	72	72
14. เด็กจังหวัดปัตตานี	-	207	207
15. เยาวชนมูลนิธิริมหาราช (จ.ปทุมธานี)	-	321	321
16. เด็กชายบ้านปากเกร็ด (จ.นนทบุรี)	335	-	335
17. เด็กบ้านแคนทอง (จ.ขอนแก่น)	129	-	129
18. ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพเด็ก และเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ	87	-	87
รวมส่วนภูมิภาค	1,476	2,159	3,635
รวมทั้งสิ้น	1,786	2,718	4,504

ที่มา : รายงานประจำปี 2544 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

ความมุ่งหมายในงานวิจัย

เพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และผลของการพัฒนาเด็ก ซึ่งทางสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และหน่วยงานสงเคราะห์เด็กอื่นๆ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง วางแผน ในการสงเคราะห์ พัฒนาเด็ก และการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนออกสู่สังคมภายนอก อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในสถานสงเคราะห์ให้บุคคลทั่วไป ภาครัฐ และเอกชนได้รับทราบเพื่อช่วยเหลือเด็กเหล่านี้มากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อายุ 12-18 ปี จำนวน 174 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อายุ 12-18 ปี มีจำนวน 174 คน กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 แทนค่าลงในสูตร Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 121 คน

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี แบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่

1. ด้านสุขภาพร่างกาย
2. ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม
3. ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี** หมายถึง เด็กที่ปัจจุบันอยู่ในอุปการะของทางสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป

2. **สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี** หมายถึง สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งพึงได้รับการสงเคราะห์และมีจำนวนเกินเจ็ดคน ซึ่งในที่นี้หมายถึงสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ซึ่งรับอุปการะเด็กหญิงอายุ 5-18 ปี ที่ตกอยู่ในสภาพพึงได้รับการสงเคราะห์เช่น เด็กกำพร้า เร่ร่อน ยากจน เด็กที่มีปัญหาความประพฤติ เป็นต้น

3. **ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ** หมายถึง ผลของการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ซึ่งได้มาจากการวัดผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ โดยใช้ข้อมูล ความคิดเห็นของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ การวัดระดับประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯจะพิจารณาโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยระดับประสิทธิผลในการดำเนินงานนี้ ได้มาจากร้อยละของจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ ที่มีความพร้อมครบทั้ง 3 ด้าน คือด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ โดยแบ่งเป็นช่วงชั้น 5 ระดับ ดังนี้

คิดเป็นร้อยละ 81-100 หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 61-80 หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

คิดเป็นร้อยละ 41-60 หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

คิดเป็นร้อยละ 21-40 หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

คิดเป็นร้อยละ 1-20 หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. **ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย** หมายถึง เด็กมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีน้ำหนัก ส่วนสูงเหมาะสมกับวัย คือการที่เด็กมีภาวะโภชนาการ การเจริญเติบโตปกติ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูงของกองโภชนาการ กระทรวงสาธารณสุขเพื่อประเมินภาวะการเจริญเติบโต

5. **ความพร้อมด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม** หมายถึง การที่เด็กมีสุขภาพจิตปกติ และมีความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในช่วงคะแนนปกติไม่ต่ำกว่าคนทั่วไป ซึ่งแสดงถึงความพอใจที่จะกระทำการต่างๆ อย่างมีเหตุผล รอบคอบ สามารถสร้างสัมพันธภาพ และรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น มีความสุขในการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ดัชนีวัดสุขภาพจิต และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

6. **ความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ** หมายถึง การที่เด็กได้รับการศึกษาเหมาะสมกับวัยและ ได้รับการฝึกวิชาชีพตามความสนใจของตน ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อทราบถึงระดับการศึกษาของเด็ก และนำมาเทียบตามเกณฑ์ระดับการศึกษาปกติ การฝึกวิชาชีพ ใช้แบบสอบถามเพื่อทราบถึงความพอใจในการได้รับการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์ฯจัดให้

7. ระดับการศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาปกติ หมายถึง ระดับชั้นที่เด็กกำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันตามเกณฑ์การศึกษาปกติ คือเกณฑ์การศึกษามากับระดับกำหนดเด็กอายุ 7 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มอายุของเด็กเข้าไปในเกณฑ์อีกหนึ่งปี เนื่องจากก่อนเด็กเข้ามาอยู่ใน สถานสงเคราะห์ฯ ไม่ได้เรียนหนังสือ ทำให้มีการขาดความต่อเนื่องทางการศึกษา เมื่อเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ จึงต้องใช้เวลาในการปรับพื้นฐานความรู้ ดังนั้นเด็กที่ศึกษา อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงมีอายุ 8 ปี

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

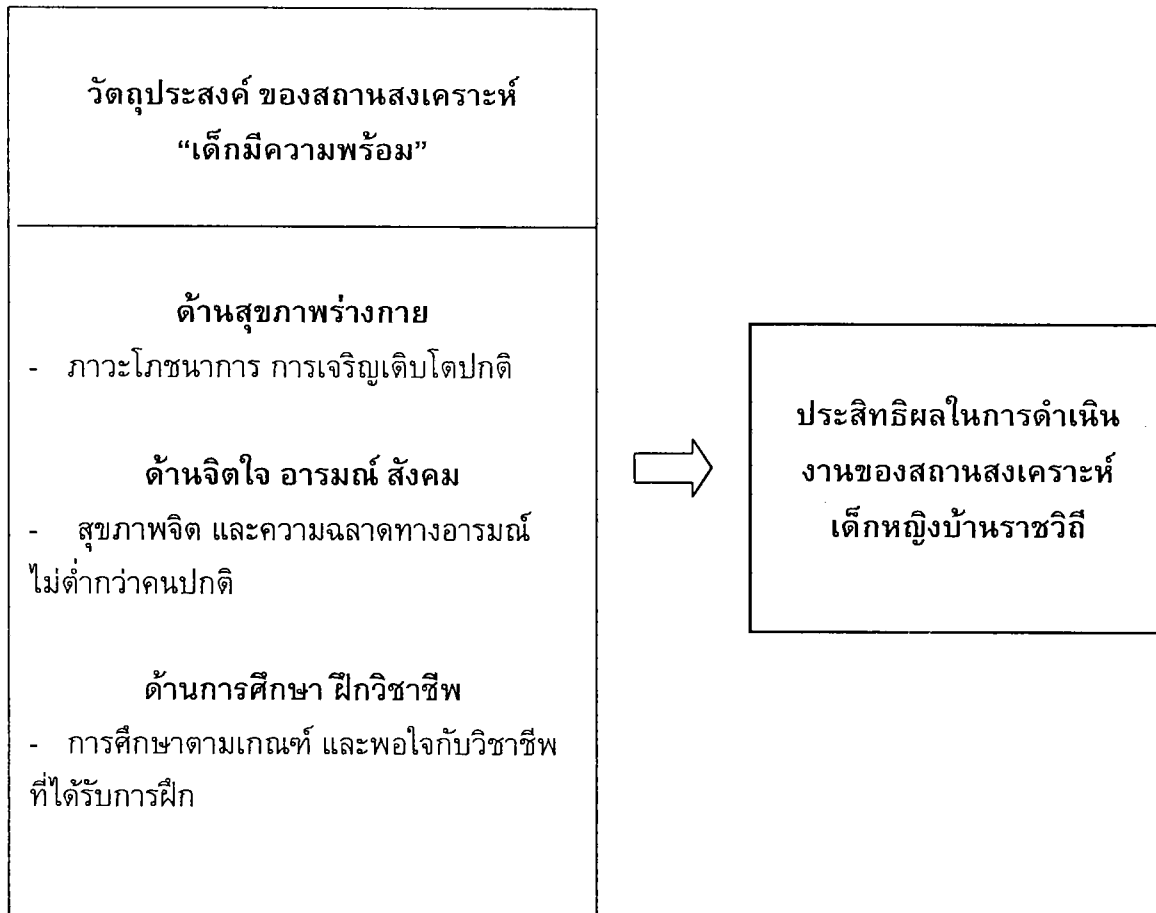
1. เนื่องจากเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ เด็กหญิงบ้านราชวิถี มีตั้งแต่เด็กอายุ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งยังเด็กเกินไปที่จะตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงได้เลือกเด็กอายุ 12-18 ปี คือช่วงวัยรุ่น ในวัยนี้จะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาด้านสติปัญญา และอารมณ์ เริ่มมีความเป็นผู้ใหญ่ และมีความคิดอิสระเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นเด็กหญิงทั้งหมดเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมาย

2. การศึกษาถึงประสิทธิผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ เด็กหญิงบ้านราชวิถี จะไม่พิจารณาถึงต้นทุนที่เกิดขึ้น เนื่องจากจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอด รวมทั้งงบประมาณที่สถานสงเคราะห์ฯ ได้รับจากกรมประชาสงเคราะห์เป็นงบประมาณคงที่ และสิ่งของเครื่องใช้เกี่ยวกับเด็กส่วนมากได้รับการบริจาค

3. จำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ เด็กหญิงบ้านราชวิถีจำนวน 174 คน ซึ่งเป็นประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ ก่อนปี 2545

4. เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ ไม่ได้รับการศึกษา ทำให้มีการขาดความต่อเนื่องทางการศึกษาเป็นระยะเวลานาน เมื่อเด็กได้เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ จึงต้องใช้เวลาในการปรับพื้นฐานความรู้ เพื่อเข้าสู่การศึกษาปกติ ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มอายุของเด็กอีกหนึ่งปี เมื่อเทียบกับเกณฑ์ระดับชั้นปกติ คือ จากเด็กที่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์มีอายุ 7 ปี ในงานวิจัยครั้งนี้เด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงมีอายุ 8 ปี เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เศรษฐศาสตร์การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - 1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - 1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน
2. ประวัติกรรมประชาสงเคราะห์
ประวัติสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
3. ประสิทธิภาพ
4. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กวัยรุ่น
5. การพัฒนาเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
6. ความพร้อม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. เศรษฐศาสตร์การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เศรษฐศาสตร์การศึกษา (Economics of Education) เป็นศาสตร์ทางสังคมแขนงหนึ่งที่เกิดจากการนำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ และการศึกษามาประยุกต์เข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้กิจกรรมทางการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นธรรม และเกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมสูงสุด

การศึกษา (Education) หมายถึง กระบวนการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงปรับปรุงความรู้ ความสามารถ สติปัญญา อารมณ์ ทักษะ และทัศนคติ ของบุคคลให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จักช่วยเหลือสังคมตามควรแก่อัตถภาพ กระบวนการดังกล่าวนี้จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์ (Long – Life Process)

เศรษฐศาสตร์ (Economics) หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่มนุษย์ในระบบเศรษฐกิจทางนำเอาทรัพยากรซึ่งมีจำกัดไปผลิตสินค้าและบริการ แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลต่างๆ ในสังคมอย่างทั่วถึง (บุญพุ่ม เสนารักษ์. 2531 : 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับ เทียนฉาย กิระนันท์ (2519 : 2) ที่กล่าวว่าวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงความพยายามในอันที่จะจัดสรรทรัพยากรที่

มีอยู่อย่างจำกัดในระบบเศรษฐกิจ เพื่อสนองความต้องการอันไม่จำกัดของมนุษย์ เมื่อพิจารณาจะพบว่ามนุษย์เองเป็นส่วนสำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจ ในฐานะที่มนุษย์เป็นตัวสร้างอุปสงค์ หรือความต้องการต่อสินค้าและบริการที่ระบบเศรษฐกิจสามารถผลิตขึ้นได้

ดังนั้นเมื่อนำเอาแนวคิดทั้งสองวิชามาประยุกต์เข้าด้วยกัน เศรษฐศาสตร์การศึกษาจึงหมายถึง วิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์แขนงหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการนำเอาทรัพยากรซึ่งมีจำกัดไปผลิตสินค้าและบริการทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ อันจะยังผลให้ทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพสูงขึ้นทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ สติปัญญา อารมณ์ ทักษะ ทศนคติ และอื่นๆ แล้วจำแนกไปยังประชาชนผู้บริโภคในสังคมอย่างทั่วถึง (บุญพุ่ม เสนารักษ์. 2531 : 2)

อภิชัย พันธเสน (2544 : 573) กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์การศึกษาโดยเน้นในเรื่องผลตอบแทนทางการศึกษาว่า เศรษฐศาสตร์ทางการศึกษาเป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ที่พูดถึงเรื่องผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา ที่ส่วนหนึ่งจะตกกับตัวผู้ที่ได้รับการศึกษาเอง แต่อีกส่วนหนึ่งจะตกอยู่กับสังคมโดยรวม ลักษณะที่แตกต่างกันของผลตอบแทนจากการศึกษาเหล่านี้ สังคมจะมีวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การศึกษาให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนในลักษณะที่แตกต่างกันสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

นอกจากนี้ โคห์น และเกสเค (Cohn and Geske. 1990 : 2) ได้กล่าวว่า เศรษฐศาสตร์การศึกษา หรือเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์ เป็นการศึกษาด้านเรื่องมนุษย์และสังคมที่จะเลือกใช้ทรัพยากรที่มีค่า ซึ่งหามาได้ยากไปใช้ในการผลิต และการฝึกอบรมชนิดต่างๆ เพื่อไปพัฒนาความรู้ จิตใจ อุปนิสัย บุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาอย่างมีรูปแบบตลอดช่วงเวลา การถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญ ไปยังบุคคลต่างๆ ในสังคมปัจจุบันหรืออนาคต และหากสังคมใดใช้ทรัพยากรที่มีค่าในการฝึกอบรม การให้การศึกษาทำให้คนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ความเป็นทรัพยากรมนุษย์ของคนในสังคมนั้นจะมีมาก และคนที่มีคุณสมบัติเช่นนี้จะสามารถผลิตสินค้าและบริการให้แก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าหากสังคมใดสร้างแต่คนที่มีความรู้ความชำนาญแต่ขาดความขยัน ความซื่อสัตย์ หรือคุณธรรมอื่นๆ ประกอบแล้ว ก็อย่าหวังว่าสังคมนั้นจะสามารถผลิตสินค้าและบริการให้แก่สังคมได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันยังจะสร้างปัญหาให้แก่สังคมและประเทศชาติอีกด้วย (บุญคง หันจางสิทธิ์. 2540 : 4)

จากแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านสรุปได้ว่า เศรษฐศาสตร์การศึกษาคือ การศึกษาถึงการนำเอาทรัพยากรที่มีค่าและหามาได้ยาก มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการศึกษา อันจะส่งผลทำให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการพัฒนา มีคุณภาพสูงขึ้นทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ และจิตใจ เพื่อสามารถผลิตสินค้าและบริการให้แก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

มนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการสร้างความมั่นคงของชาติ ถ้าหากจะวัดจากส่วน

ของแรงงานที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จแล้ว จะพบว่าประสิทธิภาพในการผลิตของมนุษย์จะมีค่ามากกว่า ประสิทธิภาพในการผลิตของปัจจัยอื่นๆ รวมกันเสียอีก (เทียนฉาย กิระนันท์. 2519 : 4) อย่างเช่น ด้านเทคโนโลยีจะเพิ่มขึ้นหรือมีการขยายตัวนั้นเป็นผลจากความรู้ของมนุษย์ ความรู้ที่มีอยู่ในตัวของ มนุษย์นั้น ก็เปรียบเสมือนทุนที่จะนำมาใช้เพื่อการผลิต ได้เช่นเดียวกับทุนที่เกิดจากการมีเครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต เมื่อนำทุนมนุษย์เข้ามาพิจารณาประกอบในฐานะที่ช่วยทำให้เทคโนโลยี เพิ่มขึ้นได้ ก็จะมีผลทำให้ผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตเพิ่มขึ้น (อภิชัย พันธเสน. 2544 : 513-515) และการที่คนแต่ละคนมีรายได้แตกต่างกัน เพราะแต่ละคนทำงานก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) ต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวเป็นผลมาจากการลงทุนของแต่ละคน (Human Investment) ที่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนทางการศึกษาในระบบ (Formal Education) หรือการ ศึกษาอกระบบ (Nonformal Education) รวมทั้งการฝึกอบรมและการพัฒนา ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่ม ความรู้ ความชำนาญประสบการณ์ เป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ในตัวมนุษย์ คำว่าการเพิ่มทุนมนุษย์ (Increase in Human Capital) ก็คือการเพิ่มพลังในการหารายได้(Productive Power) ในตัวมนุษย์ (บุญคง หันจางสิทธิ์. 2540 : 183)

ทุนมนุษย์ (Human Capital) คือทุนที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อไปผลิตสินค้าหรือบริการอื่นอีกต่อ เพราะความเป็นทุนนั้นมีคุณสมบัติสำคัญ 4 ประการคือ

1. สามารถวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งเป็นมูลค่าภายนอก (Extrinsic Value)
2. เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อนำไปผลิตสินค้าอื่นๆ อีกต่อหนึ่ง
3. ทุนมนุษย์นั้นยังใช้ ยังมีประสิทธิภาพเพิ่มเป็นผู้ทรงความรู้ (Scholar) แต่ทุนโดยทั่วไป (Physical Capital) ยิ่งใช้ยิ่งด้อยประสิทธิภาพ และมีอายุการใช้งานสั้นกว่า
4. สามารถประเมินมูลค่าทางสังคม (Social Value) ได้ (ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล. 2544 : 4)

มนุษย์เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่สำคัญ มนุษย์เป็นผู้ใช้ทักษะ และความสามารถ ทำให้เกิดเครื่องจักร สินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ทฤษฎีทุนมนุษย์อธิบายถึงการพัฒนา เศรษฐกิจและความเท่าเทียมกันในการหารายได้ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ไพศาล ไกรสิทธิ์. 2541 : 70-72)

ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) คือมนุษย์ที่อยู่ในสังคม ซึ่งรวมทั้งผู้ที่อยู่ใน กำลังแรงงาน และผู้ที่กำลังเตรียมตัวโดยการศึกษาหาความรู้ ความสามารถ เพื่อเข้าอยู่ในกำลังแรง งาน ซึ่งเขาเหล่านี้จะมีส่วนในการเพิ่มพูนการพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่สังคม (กฤษฎ ภูริสินสิทธิ์. 2520 : 1) ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงหมายถึง กระบวนการใดๆที่ดำเนินไปเพื่อที่จะยกระดับ ความรู้ทักษะ และความสามารถของประชากรในสังคม หรือในเชิงเศรษฐศาสตร์ก็คือ การระดมและ สะสมทุนมนุษย์ (Human Capital Formation) และการลงทุนที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นประตูก้าวไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของสังคม (เทียนฉาย กีระนันท์. 2519 : 10)

ไกรยุทธ ธีรยาศินันท์ (2531 : 2-3) ได้สรุปเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อธิบายว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ก็คือการทำให้ทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพ หรือการทำให้คนมีคุณภาพ เมื่อพิจารณาจากมิติในตัวคนแล้ว สรุปได้ว่าคุณภาพคนน่าจะเกี่ยวข้องกับ

1. คุณภาพด้านทักษะ (Skill) เป็นมิติที่เกี่ยวกับการศึกษา คนที่ไม่มีทักษะและไม่สามารถทำอะไรได้เลยนั้น ย่อมเป็นคนที่ไม่มีความรู้ และผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาแล้วย่อมมีความรู้สูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถม

2. คุณภาพด้านสุขภาพ (Health) เป็นมิติที่เกี่ยวกับความสมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ (Physical) และจิตตภาพ (Psychological) ผู้ที่มีร่างกาย และจิตใจสมบูรณ์ย่อมมีความรู้สูงกว่าคนที่มีร่างกายและจิตใจไม่สมบูรณ์

3. คุณภาพด้านทัศนคติ (Attitude) เป็นมิติที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด คนที่มีความรู้สึกนึกคิดไม่ว่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ส่วนรวม สังคม ในด้านบวกย่อมจะมีความรู้มากกว่าคนที่มีความรู้สึกนึกคิดในด้านลบ เพราะเขาจะปฏิสัมพันธ์ในการเข้ากลุ่มได้ดีกว่า โดยการที่คนจะมีความรู้จะต้องมีการพัฒนาทั้ง 3 ด้านควบคู่กันไป

ฮาร์บิสัน และเมเยอร์ (Harbison & Myers. 1964 : 2) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการเพิ่มความรู้ (Knowledge) ทักษะ(Skill) ความสามารถ(Capacities) ของประชาชนในสังคม

กิลเลย์ และเอ็กแลนด์ (Gilly & Egglend. 1990 : 13) กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นำไปสู่การมีประสิทธิภาพขององค์กร โดยมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการคือ การพัฒนาบุคคล (Individual Development) การพัฒนาสายอาชีพ(Career Development) การพัฒนาองค์กร (Organization Development) ทั้ง 3 ประการนี้มีความสอดคล้องกันโดยมีการพัฒนาบุคคลเป็นหัวใจสำคัญ

เพลส (Pace. 1991 : 2) กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่จะนำไปใช้ปรับปรุง พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรในที่สุด

วิลสัน (Wilson. 1999 : Unpaged) กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการศึกษาและพัฒนาคนโดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้คนในสังคมและองค์กรประสบความสำเร็จ เจริญก้าวหน้า

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

นโยบายทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งที่การพัฒนาความสามารถในการทำงานของ

ประชากรให้มากที่สุด โดยทักษะ ความรู้ ความสามารถในการทำงานของมนุษย์สามารถจะพัฒนาได้หลายทาง ที่เห็นได้ชัดที่สุดก็ด้วยการผ่านการศึกษาตามรูปแบบ และการพัฒนาในระหว่างการทำงาน นอกเหนือจากนี้แต่ละบุคคลจะพัฒนาดนโดยการอ่านศึกษาด้วยตนเอง สังเกตและเรียนรู้จากผู้อื่น และประสบการณ์ส่วนบุคคล (เฟรเดริก 2521 : 16)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2539ข : 243-254) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคน (Human Development) หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ว่าการจะพัฒนาคนให้ได้ผลจะต้องพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาไปพร้อมกัน โดยคนที่ได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ด้านนี้ จะเป็นปัจจัยตัวกระทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปในทางที่ดีเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์และด้วยดีต่อกันโดยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรม

พฤติกรรมที่ดีเป็นช่องทางให้จิตใจพัฒนา และช่วยให้ปัญญางอกงาม อย่างน้อยพึงพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียน แต่เป็นพฤติกรรมที่สร้างสรรค์เกื้อกูล

1.1 พฤติกรรมทั่วไปคือพฤติกรรมที่เคยชิน ที่ทำเป็นประจำทุกวันจะต้องทำให้ดี มีวินัยและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเด็ก ที่ต้องทำให้ได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

1.2 พฤติกรรมในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ให้เป็นสัมมาอาชีพะ คือเป็นการหาเลี้ยงชีพที่สุจริต พร้อมทั้งใช้พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาชีวิตของคนผู้นั้นเอง

1.3 พฤติกรรมเศรษฐกิจทั่วไป เช่นการกิน การใช้จ่ายซื้อหา ควรฝึกฝนพัฒนาให้ เป็นไปในทางที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเกื้อกูลสภาพแวดล้อม

1.4 พฤติกรรมในการหาความสุข ควรพัฒนาหาความสุขจากการให้ความสุข ความสุขที่อิงธรรมชาติ

1.5 ส่งเสริมพฤติกรรมที่เกื้อหนุนการพัฒนาคน โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกื้อหนุน การพัฒนาจิตใจและปัญญา

1.6 ฝึกคนให้มีการให้ ควบคู่ไปกับการได้รับ

2. จิตใจ

จิตใจเป็นตัวชี้้นำกำหนดพฤติกรรม และสภาพจิตที่พอใจมีความสุขก็ทำให้พฤติกรรมมีความมั่นคง ปัญญาจะทำงานได้ผลและพัฒนาไปได้ต้องอาศัยสภาพจิตใจที่เหมาะสม

2.1 พ่อแม่ ผู้ใหญ่ คนเลี้ยง ครูอาจารย์เป็นต้น ต้องนำเสนอโลกแก่เด็กในลักษณะที่ สื่อนำความรู้รักความรกรชื่นชมปรารถนาดี พร้อมทั้งเร้าจิตสำนึกที่จะก้าวเข้าไปร่วมสร้างสรรค์

2.2 ควรตั้งจิตที่คิดจะให้ ซึ่งเป็นตัวนำจิตให้เกิดความสนใจสุขทุกข์ของผู้อื่น พัฒนาเมตตากรุณาเมตตาโดยวิธีธรรมชาติ และด้วยการพัฒนาพฤติกรรมในการให้เข้ามาควบคู่ ก็จะทำให้การให้กลายเป็นความสุข

2.3 มีชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติ รู้จักมีความสุขในการอยู่กับธรรมชาติ จะเป็นผลดี แก่ชีวิตจิตใจของคนและต่อสิ่งแวดล้อม

2.4 รู้จักสันโดษอย่างถูกต้อง พอใจเป็นสุขได้ง่ายด้วยวัตถุทรัพย์สิน สิ่งบริโภคน้ำที่ตนได้ตนมี

2.5 รักษาศักยภาพในการที่จะมีความสุข และอิสรภาพของชีวิตไว้ โดยมีสติไม่ปล่อยตัวปล่อยใจให้ชีวิตและความสุขของตนต้องไปขึ้นต่อวัตถุมากเกินไป

2.6 มีอุดมคติ ทัศนคติในหน้าที่กิจการงาน ในการสร้างสรรค์ทำสิ่งที่ดีงาม และการเข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิตที่พึงามสมบูรณ์

3. ปัญญา

ปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหา จัดทุกอย่างทั้งพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัวพอดี เป็นตัวนำสู่จุดหมายแห่งอิสรภาพ สันติสุข จะต้องพัฒนาควบคู่ประสานกัน และอาศัยการพัฒนาทั้งพฤติกรรมและจิตใจ

3.1 ชักนำเด็กตั้งแต่เล็กแต่น้อยให้รู้จักคิดในแนวทางของโยนิโสมนสิการ คืออะไร ทำที่ไหน ใช้เพื่ออะไร ทำได้อย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร เราจะปฏิบัติต่อมันอย่างไรจึงจะดี ไม่ใช่ห้ามเด็กให้ตกอยู่ในวังวนแห่งค้นหา

3.2 พฤติกรรมต่างๆ ที่เด็กประพฤติปฏิบัติ หรือสอนให้ทำ ควรให้เป็นไปด้วยความรู้เข้าใจรู้เหตุผลและคุณค่า ซึ่งเป็นการพัฒนาปัญญา และทำให้เกิดความพอใจ

3.3 การเสพบริโภคสิ่งต่างๆ มี 2 ประเภท คือเสพบริโภคด้วยตัณหา เช่นกินอาหารเพื่ออร่อย หรือโก้เก๋ ก็จะไม่ได้ผลเชิงคุณภาพ กับเสพบริโภคด้วยปัญญา คือคิดพิจารณาว่าเรากินอาหารเพื่ออะไร และรู้ว่าความหมายคุณค่าประโยชน์ที่แท้ของอาหาร จะทำให้เกิดการกินพอดี การบริโภคพอดี

3.4 ปัญญาถือว่า เวลาดีกว่าเงินทอง ไม่ใช่แค่เวลาเป็นเงินเป็นทอง เพราะทุกขณะของเวลาคือชีวิตและคุณค่าของชีวิต

3.5 ช่วยกันขัดปเปาะความเชื่อถือ และค่านิยม ตลอดจนแนวความคิดผิดๆ แล้วมุ่งแต่แนวคิดเกี่ยวกับอิสรภาพและสันติสุขของมนุษย์ ที่เอื้อต่อสังคมและธรรมชาติไปพร้อมกันด้วย

3.6 พัฒนาปัญญาที่รู้เข้าใจโลกและชีวิตตามเป็นจริง

บุญคง หันจางสิทธิ์ (2540 : 25-35) กล่าวว่า ทรัพยากรมนุษย์ก็คือมนุษย์ที่มีค่า มีคุณภาพซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งทรัพย์ คุณภาพดังกล่าวจะพัฒนาได้โดย

1. คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เริ่มจากสถาบันครอบครัว (Family) ครอบครัวที่ดีมีความรัก ความอบอุ่นเป็นรากฐานสำคัญ ในการผลักดันให้เด็กและเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาคน พัฒนาสังคมในอนาคตให้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สิ่งแวดล้อมในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กทุกคน เด็กจะมีสุขภาพกายและจิตใจที่มีคุณภาพตามศักยภาพสูงสุดของแต่ละคนได้ในระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูเด็กในสถาบันครอบครัวเป็นเบื้องต้น

2. คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เกิดจากการศึกษา (Education) การศึกษาทุก

ประเภท มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาที่สะสมมาตลอดชีวิตจากประสบการณ์ หรือการศึกษาในโรงเรียน และสถานศึกษา

3. คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เกิดจากการฝึกอบรม (Training) การฝึกอบรม คือ กรรมวิธีที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้พัฒนาในด้านความคิด การกระทำ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน และการผลิตในปัจจุบันและอนาคต

4. คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เกิดจากการมีสุขภาพ และโภชนาการที่ดี (Health and Nutrition) จิตใจและร่างกายมีความสัมพันธ์กัน เวลาเจ็บป่วยไม่สบายจะรู้สึกหงุดหงิด ทำงานไม่ได้ผลเต็มที่ ถ้าสุขภาพดีเรียนย่อมได้ผลดี และบุคคลที่ได้รับการศึกษาดีย่อมรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนมากกว่าบุคคลที่ด้อยการศึกษา นักเศรษฐศาสตร์จึงเห็นว่าทั้งสุขภาพอนามัย และการศึกษาเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Goods) คือสุขภาพที่ดี การศึกษาที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. การอพยพ (Migration) เป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรมนุษย์บุคคลใดต้องตัดสินใจอพยพย้ายถิ่น เขาต้องพิจารณาแล้วว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Benefit) ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินจะต้องสูงกว่าต้นทุน (Cost) ที่สูญเสียไป เช่นประสบการณ์ และรายได้ที่มากกว่าจะอยู่ถิ่นเดิม

6. ข่าวสารเกี่ยวกับตลาดงาน (Job – Market Information) ข่าวสารเกี่ยวกับตลาดงาน เช่นตำแหน่งงานว่าง คุณสมบัติแรงงานที่ต้องการข่าวสารดังกล่าวมีประโยชน์มากสำหรับนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งข่าวสารดังกล่าวจะช่วยในการเพิ่มความรู้ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในการหางานของแรงงาน

7. คุณภาพทรัพยากรมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ในการทำงาน (Work Experience) การทำงานเป็นการนำเอาความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา เอามาใช้ในทางปฏิบัติ เป็นการฝึกฝนจากของจริง การทำงานในหน้าที่จะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้เกิดความชำนาญ (Dexterity) ล้วนเป็นการเพิ่มพูนคุณค่าในตัวทรัพยากรมนุษย์

8. คุณภาพทรัพยากรมนุษย์ขึ้นอยู่กับสภาวะสิ่งแวดล้อม (Environment) สิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อกิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา จนกระทั่งวันตาย ในปัจจุบันภัยอันตราย ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรโลก และการนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้พัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยบางครั้งไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเช่น อากาศเป็นพิษ ปัญหาน้ำเป็นพิษ เสียงเป็นพิษ ทั้งหมดนี้เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ที่มองไม่เห็น ทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้

แนดเลอร์ (Nadler. 1990 : 1.16) กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรเริ่มต้นจากการสร้างพื้นฐานความเข้าใจในการพัฒนาความรู้ทักษะ และทัศนคติ โดยการฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านต่อไปนี้

1. การฝึกอบรม (Training) เป็นการเรียนรู้ เพิ่มทักษะเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน ให้เป็นผลดียิ่งขึ้น

2. การศึกษา (Education) เป็นการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวสำหรับงานที่จะต้องรับผิดชอบในอนาคต และการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลที่ได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง

3. การพัฒนา (Development) เป็นการเพิ่มความรู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำอยู่ แต่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเจริญก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ตามแต่กำลัง และสติปัญญา

จากความคิดของนักวิชาการหลายท่านสรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือการทำให้มนุษย์มีคุณภาพทั้งทางด้านทักษะ ทักษะ ทักษะ สุขภาพ ความรู้ และความสามารถ เพื่อให้แต่ละคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ หรือดำเนินกิจกรรมในส่วนของตน และส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าขององค์กร และสังคมได้ในที่สุด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องพัฒนาทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาไปพร้อมกัน โดยแนวทางการพัฒนาทำได้หลายทางไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การฝึกอบรม การมีสุขภาพ ครอบครัวยุคใหม่ และสิ่งแวดล้อมที่ดี

การพัฒนาเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนามีคือความเจริญ หรือการที่ชีวิตมีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม (จรัส นวลนิ่ม. 2540 : 10 ; อ้างอิงจาก Goulet. 1973) กูเลต์ ได้อธิบายจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไว้ดังนี้

1. เพื่อการดำรงคงอยู่ของชีวิต ได้แก่ ความสามารถในการได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้

2. เพื่อความมีเกียรติ และศักดิ์ศรี ได้แก่ การได้รับการศึกษา การมีงานทำและมีสถานภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม

3. เพื่อความอิสระ เสรีภาพ ได้แก่ ความสามารถที่จะกำหนดอนาคตของตนเอง ความสามารถในการเลือก ความสามารถในการปลดปล่อยชีวิตจากความทุกข์ยาก ความไม่รู้

มนุษย์ทุกเพศ ทุกวัยถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ โดยการพัฒนาที่ดีควรจะเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทิศทางในการพัฒนาเด็กโดยยึดหลักตามความต้องการพื้นฐานของเด็ก (สยช. 2536 : 1-2) คือ

1. เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ให้ความรักความเข้าใจ เพื่อเป็นฐานในการเสริมสร้างพัฒนาการทุกด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ค่านิยมและเจตคติ

2. เด็กต้องได้รับสารอาหารตามความต้องการเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง

3. เด็กต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการ และได้รับการป้องกันจากโรค ได้รับการพยาบาลขั้นพื้นฐาน

4. เด็กต้องมีที่อยู่อาศัยที่ถูกต้องเหมาะสม มีที่ว่างออกกำลังกาย มีกิจกรรม

5. เด็กต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย รู้จักดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อสังคม ครอบครัว มีความรับผิดชอบ มีคุณภาพ
6. เด็กต้องได้รับการพัฒนาให้มีสุนทรียภาพ รู้จักรัก เข้าใจ สร้างสรรค์พัฒนาด้านวัฒนธรรม
7. เด็กต้องได้รับการฝึกอบรม ด้านอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้
8. เด็กต้องมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนรวมในสังคม ที่เป็นประโยชน์
9. เด็กต้องมีโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ในสังคม
10. เด็กต้องได้รับโอกาสในการรับรู้ และการพิทักษ์สิทธิ

ทศนา เขมมณี และคณะ (2536 : 37-39) ได้กล่าวถึงหลักการทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาเด็ก ดังต่อไปนี้

1. มนุษย์ประกอบด้วยรูปและนาม การพัฒนาเด็กจึงต้องพัฒนาทั้งกายและจิตไปพร้อมๆ กันอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน จึงจะสามารถวางพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็ก เพื่อนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
2. มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันมาแต่กำเนิดโดยผลแห่งกรรม แต่ทุกคนมีศักยภาพที่สามารถสร้างเสริมให้พัฒนาได้ โดยอาศัยเหตุปัจจัยที่มีผลต่อกันและกัน การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถช่วยให้เด็กมีโอกาสดำเนินพัฒนาศักยภาพของตน
3. คุณธรรมเป็นพื้นฐานทางจิตใจอันนำไปสู่การกระทำ การปลูกฝังคุณธรรมอบรมบ่มนิสัย ให้เด็กมีความคิดเห็นที่ถูกต้อง จะนำเด็กไปสู่การกระทำที่ชอบธรรมและถูกต้อง
4. การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็กตั้งแต่วัยเยาว์โดยให้ปฏิบัติตามโอวาท 3 ประการได้แก่ การรักษาศีล การประพฤติธรรม และการทำจิตให้บริสุทธิ์สะอาด จะช่วยให้เด็กพัฒนาคุณธรรมขึ้นในตนเองอย่างได้ผล
5. การปลูกฝังคุณธรรมในเรื่อง การมีวินัย มีสติ กตัญญู เมตตา อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว เป็นการช่วยพัฒนาจิตให้มีคุณภาพมากขึ้น
6. สัปปุริสธรรม 7 อันได้แก่ การรู้จักตน รู้จักคิด รู้จักเหตุผล รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักบุคคล และรู้จักชุมชน เป็นหลักธรรมที่ควรฝึกฝนให้เด็กเพื่อการปฏิบัติอย่างเหมาะสม
7. การปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก จำเป็นต้องคำนึงถึงอุปนิสัยและพื้นฐานของผู้เรียน และใช้กลวิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
8. การเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นวิธีการสอนที่ได้ผลอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก ครูจึงจำเป็นต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
9. การบริหารจัดการให้บริสุทธิ์ ลดละอกุศล เป็นการเพิ่มสมรรถภาพของจิต การฝึกสมาธิเพื่อช่วยให้จิตมีความบริสุทธิ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเด็ก
10. ธรรมะคือหน้าที่ ทุกคนต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบต่อบทบาทของตน หลักธรรมะว่าด้วยทศ 6 จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

11. ความพอดีหรือทางสายกลาง (มิชฌิมาปฏิปทา) เป็นหลักธรรมที่ควรนำมาฝึกฝนและปฏิบัติ เพราะเป็นหลักธรรมที่ช่วยนำบุคคลให้ไปสู่ความสำเร็จอย่างพอเหมาะพอดี

12. ปัญญาเกิดขึ้นได้จากการสดับตรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน (สุตมยปัญญา) ในการพัฒนาเด็ก จึงควรจัดประสบการณ์ตรงทางประสาทสัมผัส คือตา หู จมูก ลิ้น และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ให้เด็กได้หัดสำรวจ สังเกต สัมผัส ด้วยตนเองโดยมีผู้ใหญ่คอยแนะนำสั่งสอนด้วยความเอาใจใส่

13. ปัญญาเกิดขึ้นได้จากการคิดพิจารณาหาเหตุผล (จินตามยปัญญา) ในการพัฒนาเด็ก จึงควรจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสถานการณ์จำลองให้เด็กได้ประสบการณ์ตรงมาคิดพิจารณา ฝึกการเลือกตัดสินใจ และการปรับตัวโดยจัดวิธีการให้เหมาะกับวัยของเด็ก

14. ปัญญาเกิดขึ้นได้จากการฝึกอบรมและลงมือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ (ภาวนามยปัญญา) ในการพัฒนาเด็กจึงควรให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมการเล่น กิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

15. การสร้างศรัทธาอันเป็นองค์ประกอบนำไปสู่การพัฒนาปัญญา ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก (ปรโตโมสะ) อันได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร การสร้างและส่งเสริมปัจจัยทั้ง 2 จึงเป็นสิ่งจำเป็น

16. การพัฒนาปัญญาให้เกิดขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยภายในคือ โยนิโสมนสิการหรือการรู้จักคิดโดยแยบคาย การฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างถูกวิธี จึงเป็นสิ่งจำเป็น

17. กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 สามารถช่วยให้บุคคลเกิดปัญญาสามารถหลุดพ้นจากภาวะของทุกข์ กระบวนการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งควรฝึกฝนให้แก่ผู้เรียน

18. หลักธรรมในเรื่องพหุສุตมိองค์ 5 เป็นหลักธรรมที่ควรฝึกฝนให้แก่ผู้เรียน เพราะสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดปัญญาอย่างแท้จริงและถูกต้องได้

แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

1. เยาวชนมีเกียรติ สิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การพัฒนาเยาวชนจึงมิใช่การหล่อหลอมเพื่อให้เยาวชนแปรสภาพตาม แต่เยาวชนจะต้องมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง และสังคมมีความสามารถในการตัดสินใจได้เองด้วย

2. การพัฒนาคนนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในช่วงชีวิตหนึ่งๆ ต่างก็มีจุดวิกฤตและจุดเด่น อันเกิดขึ้นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การรับรู้โดยเฉพาะด้านการปรับตัวและการปรับบทบาทอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ช่วงชีวิตของเยาวชนก็มีอาจหลีกเลี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ปรากฏชัดเจน กล่าวคือความยากจน สภาพทุโภชนาการ การมีโรคภัยไข้เจ็บ ความด้อยโอกาสในการศึกษา ความไม่รู้ การขาดทักษะเชิงอาชีพ การไม่ได้รับบริการพื้นฐานที่ทั่วถึง จากปัจจัยต่าง ๆ มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาเยาวชน อันมีผลทำให้เยาวชนบางกลุ่มกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

4. เยาวชนเป็นช่วงชีวิตที่คาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็ก และความเป็นผู้ใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้นเยาวชนเป็นผู้สืบเนื่องมรดกทางวัฒนธรรม และความอยู่รอดของชาติ จึงควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ

5. เยาวชน เป็นทั้งผู้ได้รับการพัฒนา และสามารถเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาได้ จึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะเยาวชนที่มีโอกาสมากกว่าจะต้องช่วยผู้ด้อยโอกาส แต่จะต้องพิจารณาการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และต้องลงทุนสูงจึงควรระวังมิให้เกิดการสูญเปล่าโดยใช้วิธีป้องกันมากกว่าการแก้ไข

ทั้ง 6 ข้อนี้ คือแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชน ที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป็นกรอบ เพื่อกำหนดนโยบายและวิธีการหลักในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าในช่วงเยาวชนได้รับความสนใจจากผู้บริหารประเทศไทยในทุกยุคทุกสมัย เพราะเยาวชนเป็นพลังสำคัญของประเทศ เนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยกำลังเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญาถึงขั้นเจริญเต็มที่ ส่วนพัฒนาด้านอารมณ์ สังคมและจิตใจ กำลังอยู่ในระหว่างแสวงหาตนเองและสะสมประสบการณ์ ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้นำประเทศจึงมักถือว่าเป็นช่วงอายุที่เหมาะสมในการที่จะชี้นำและปลูกฝังอุดมการณ์เพื่อให้เยาวชนกลายเป็นผู้ใหญ่ในแบบฉบับที่ต้องการ (ปพาณี จิตวัฒนา. มปป. : 44-46)

สรุปได้ว่า เด็กจะต้องได้รับรับการอบรม เลี้ยงดู จากครอบครัว และครูด้วยความรัก ความเข้าใจ การเอาใจใส่อันจะเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างพัฒนาการทุกด้าน ได้แก่ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมและเจตคติ โดยการพัฒนาเด็กนอกจากจะให้การศึกษา อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ได้ออกกำลังกาย ได้รับสารอาหารที่เหมาะสมแล้ว เด็กจะต้องได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การมีวินัย รู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน มีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อการพัฒนาเต็มศักยภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (สยช. 2539 : 3) ที่ต้องการเพิ่มศักยภาพ และสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้กับเด็กและเยาวชนทั้งในกลุ่มภาวะยากลำบาก กลุ่มปกติทั่วไป และกลุ่มปัญญาเลิศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีความสุข โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. สายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว
2. มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ เจริญเติบโตสมวัย มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม
มั่นคงมีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง
3. มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิต และคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเข้าใจถึงประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย

5. เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัยมีเหตุผล และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

6. เข้าใจสิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิผู้อื่น

7. รู้จักคิด ไม่มั่งงาย และรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าของพลังงาน และการประหยัดพลังงานทุกประเภท

8. มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้างงาน และอาชีพอิสระที่มีระบอบการจัดการที่ดี

9. รับผิดชอบในการรักษา และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10. รู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิด และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เด็ก และเยาวชนทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติอยู่ในครอบครัวที่ดี หรือเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก สำหรับเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากนั้นจะต้องได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ เพราะในช่วงชีวิตมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย และอาจได้รับการอบรมสั่งสอนที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่มีใครดูแล สังคมจึงต้องเข้ามาช่วยเหลือให้การสงเคราะห์ ซึ่งการสงเคราะห์มุ่งหมายที่จะส่งเสริมความสุข สมบูรณ์ของประชาชน โดยไม่เลือกสัญชาติ ศาสนา หรือชั้นวรรณะ แต่คำนึงถึงปัญหาของบุคคลในสังคมเป็นสำคัญ ผู้มีปัญหาเหล่านี้ต้องการกำลังใจ และต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจทัศนคติ เพื่อสามารถคลี่คลายปัญหา หรือบรรเทาทุกข์ให้บางเบาลง จนสามารถช่วยตนเองได้ ไม่เป็นภาระแก่สังคมในที่สุด (นนทนี ไชยสุต. 2516 : 6)

ในแผนปฏิบัติการหลักของปฏิญญาเพื่อเด็กไทย มีเป้าหมายการพัฒนาเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากบรรจุอยู่ โดยมีเป้าหมายมุ่งให้เด็กได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงจะได้รับจากรัฐ ตลอดจนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สงเคราะห์ พื้นฟู ค้ำครองสวัสดิภาพ และพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์จากบุคคล สถาบันทางสังคม และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ลดจำนวนเด็กที่มีปัญหาดกอยู่ในภาวะยากลำบากได้มากขึ้น โดยจัดให้มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาของเด็กในภาวะยากลำบาก ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสภาพด้วยตนเอง และให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวและเด็กในภาวะยากลำบาก

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา หน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือดูแล พัฒนาเด็กในภาวะยากลำบาก หรือเด็กด้อยโอกาส คือสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สังกัดกรมประชาสงเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ : ยูนิเซฟ (2533 : 2-3) ได้ให้ความหมายของ เด็กในภาวะยากลำบาก (Children in Especially Difficult Circumstances) หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งสามารถจำแนกเด็กได้ดังนี้

1. เด็กถูกละเมิดสิทธิ โดยแบ่งเป็น เด็กถูกทารุณ แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก เด็กถูกข่มขืน
2. เด็กถูกปล่อยปละละเลย แบ่งเป็น เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนมาก เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง เด็กในสลัม เด็กชนกลุ่มน้อย
3. เด็กประพฤติดนไม่สมควร ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะของตัวเด็ก สภาพปัญหาทางครอบครัว ประกอบด้วย เด็กติดยาเสพติดและสารระเหย เด็กมั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมย์ เด็กตั้งครรภ์นอกสมรส
4. เด็กพิการทางกายและสติปัญญา ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความหมายของ เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไว้ว่า เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษามายังถึง เด็กที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาปกติทั่วไปได้ เนื่องจากประสบปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไปเข้ารับการศึกษ โดยจำแนกเป็น 5 ประเภทประกอบด้วย

1. เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากมีปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากมีปัญหาทางสังคม
3. เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง
4. เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากมีปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์
5. เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง หรือเด็กปัญญาเลิศ ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาปกติทั่วไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) 2543ก : 10 -11)

2. ประวัติความเป็นมากองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ ช่วงตั้งแต่อดีต - ก่อนตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2536)

กรมประชาสงเคราะห์ได้มีการจัดตั้งเป็นกรมในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2483 โดยมี นายปรกรณ์ อังสุสิงห์ เป็นอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ และเป็นสมัยที่ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลสมัยนั้นมีความสนใจเกี่ยวกับการให้การสงเคราะห์บุคคลที่มีปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะเด็กได้มีการริเริ่มบริการสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ซึ่งเริ่มจากการจัดตั้งแผนกอบรม

เด็กในกองอนาถาสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ ตามพระราชกำหนดวางระเบียบราชการกรมประชาสงเคราะห์ในปี 2485 ซึ่งมีนโยบายให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการสงเคราะห์ เด็กกำพร้าอนาถาในรูปแบบโรงเรียนชาติสงเคราะห์ ดังปรากฏในจดหมายของ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีถึงนายปกรณ อังศุสิงห์ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ความว่า ผมมีความเห็นว่าการประเทศของเรายังขาดโรงเรียนประเภทชาติสงเคราะห์เป็นอันมากเช่นเดียวกันกับโรงเรียนทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ ประเภทสามัญและอาชีวศึกษา ด้วยเหตุที่ในวันชาติปีนี้ทำให้ผมระลึกถึงงานของชาติเกี่ยวกับการศึกษาซึ่งสมควรจะขยาย ส่งเสริมให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นตามลำดับเป็นลำดับแรกใคร่จะเรียนว่า ผมจะแบ่งการศึกษาเป็น 3 สถาบันด้วยกันคือ

1. สถาบันการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งสายสามัญและวิสามัญ ตลอดจนอาชีวศึกษา ซึ่งจะเริ่มต้นปฏิบัติงานนี้เป็นการเร่งด่วนเพื่อประชาธิปไตยและเศรษฐกิจ

2. สถาบันของกระทรวงศึกษา ทบวง กรมต่างๆ เกี่ยวกับอาชีวศึกษาพิเศษ ซึ่งสามารถจะให้การศึกษได้ เช่น กรมชลประทาน กรมโยธาเทศบาล กรมโยธาธิการ

3. สถาบันการศึกษาประเภทชาติสงเคราะห์ ซึ่งจะเป็นของกรมประชาสงเคราะห์ในกระทรวงมหาดไทยต่อมาแผนกอบรมเด็กในกองอนาถาสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กองการศึกษาชาติสงเคราะห์” ในปี พ.ศ. 2496 และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น” ในปี พ.ศ. 2512 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 คือ การให้ความช่วยเหลือเด็กได้ให้ความช่วยเหลือในรูปของการสงเคราะห์ภายในครอบครัว เนื่องจากสภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจ และกรมประชาสงเคราะห์ได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาเด็ก ควรให้เด็กได้มีโอกาสได้เจริญเติบโตภายในครอบครัว จึงได้จัดทำและประกาศใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2511 ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนแก้ไขโดยยกเลิกระเบียบนี้ โดยใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว พ.ศ. 2529 เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2529 เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานในสภาวะเศรษฐกิจและสังคม

นอกเหนือจากการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว กรมประชาสงเคราะห์ยังมีนโยบายการจัดหาครอบครัวใหม่ให้แก่เด็กที่ขาดผู้ปกครอง โดยให้การสงเคราะห์แบบครอบครัวอุปถัมภ์ หรือการฝากเลี้ยงตามบ้าน ซึ่งเป็นการหาครอบครัวทดแทนให้แก่เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง กำพร้า เร่รอน ขาดผู้ดูแลเพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโตในครอบครัว ซึ่งแนวคิดและการผลักดันการดำเนินงานได้เริ่มขึ้นในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งมีกลุ่มข้าราชการ นักวิชาการ และผู้สนใจงานด้านสวัสดิการสังคมได้เดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศ และยอมรับในคุณค่าของสถาบันครอบครัว และได้มีการบังคับใช้ระเบียบว่าด้วยการสงเคราะห์ครอบครัว ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กโดยวิธีจัดหาผู้อุปการะให้แก่เด็ก พ.ศ.2508 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ.2524 และ พ.ศ.2528 ซึ่งในปัจจุบันใช้ระเบียบประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กแบบครอบครัวอุปถัมภ์ พ.ศ. 2528

การส่งเสริมและควบคุมสถานสงเคราะห์เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการออกสำรวจจำนวนสถานประกอบการต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ต่อมากรมประชาสงเคราะห์ได้ออกใบอนุญาตให้ในปี พ.ศ. 2516 โดยปฏิบัติตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515) และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2521)

การอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษา การอบรม และฝึกอาชีพ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาคาความประพฤติของเด็ก และปัญหาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า อนาคต ไร้ที่พึ่ง ยาเสพติด ขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง เปรี้ยว เด็กพิการทางร่างกาย สมองและปัญญา การคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็กที่ครอบครัวประสบปัญหาต่างๆ โดยให้การสงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์จะให้บริการในด้านปัจจัย 4 การให้คำปรึกษาแนะนำ และการให้การศึกษาแก่เด็กในสถานสงเคราะห์จึงเป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ที่ระบุไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 ประกอบกับ พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2479 ที่บังคับให้เด็กทุกคนที่อายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเข้าโรงเรียนประถมศึกษา จนอายุย่างเข้าปีที่ 18 และ พ.ร.บ. ควบคุมเด็ก พ.ศ. 2481 ซึ่งกล่าวว่า เด็กที่มีปัญหาทางด้านความประพฤติจะถูกส่งตัวให้ผู้ปกครองเด็กว่ากล่าว ตักเตือน ถ้าเป็นเด็กกำพร้า อนาคต อาจจะถูกส่งตัวไปอยู่โรงเรียนฝึกวิชาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ หรือสถานสงเคราะห์ที่กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งขึ้น โดยสถานสงเคราะห์ให้การศึกษาแก่เด็กที่เข้ามาอยู่ในความอุปการะ

ปี พ.ศ. 2536 – ปัจจุบัน

การให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาต่างๆ นั้น กรมประชาสงเคราะห์ได้มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ และรูปแบบวิธีการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน โดยได้มีการดำเนินการดังนี้

1. นำเสนอร่างพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ...เพื่อปรับปรุงประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294

2. ให้การสนับสนุนการดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานสงเคราะห์เด็กเอกชนที่เก็บค่าบริการไม่เกิน 800 บาท ต่อเดือน ต่อคน ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังในรูปของสื่เพื่อพัฒนาเด็ก และอาหารเสริม ตามหนังสือที่ กค 0526.4/4097 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2540 เรื่องการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินอุดหนุนส่งเสริมสถานสงเคราะห์และสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ส่งเสริมการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัยในชุมชนด้วยโอกาสรวมทั้งพัฒนาบุคลากรของเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงเด็กและสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนอื่นๆ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านการจัดสวัสดิการเด็กและครอบครัว เช่น มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี ซี เอฟ ในประเทศไทย และองค์การ ENFANTS DU MONDE

3. ปรับปรุงระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กแบบครอบครัวอุปถัมภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2544

4. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ได้มีโอกาสไปอยู่ในครอบครัวและชุมชน ในรูปของครอบครัวอุปการะ โดยกรมประชาสงเคราะห์ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและค่าใช้จ่ายของเด็กที่จำเป็น เพื่อให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิต และทักษะต่างๆ ในสถาบันครอบครัว และให้การสนับสนุนให้เด็กในความอุปการะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกๆ ด้าน

ประวัติความเป็นมาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี มีประวัติสืบเนื่องมาแต่ “โรงเรียนเด็กอนาถา” ซึ่งพระวิมาดาเธอกรมพระสุทธาสินีนาฏ ได้ทรงบริจาคทรัพย์สร้างขึ้นที่ตำบลสวนมะลิ ถนนบำรุงเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2433 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับเลี้ยงเด็กทารก เด็กหญิง และเด็กชาย บุตรคนยากจนที่กำพร้า หรือที่บิดามารดาไม่สามารถเลี้ยงดูได้แต่ต่อมาโรงเรียนแห่งนี้ได้เลิกกิจการไป

เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2454 ผู้นำสมาคมข้าราชการสยาม ซึ่งมีท่านผู้หญิงยมราชเป็นผู้นำ ได้ทำการเรียไ้เงินจากประชาชนจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้นใหม่ ณ ที่เดิมให้ชื่อว่า “โรงเรียนเบญจมราชูทิศ” โดยมีสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีเป็นองค์อุปถัมภ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อมาเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2481 ได้โอนกิจการโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ให้เทศบาลนครกรุงเทพดำเนินการซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีสถานที่ของตนเอง จึงได้ขอพระราชทานที่ดินอันเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ตำบลทุ่งพญาไทกับยังได้พระราชทานเงินอีก 2 แสนบาท เป็นค่าก่อสร้างโดยตั้งชื่อว่า “โรงเรียนชาติสงเคราะห์” และได้ัญเชิญสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าเสด็จมาทรงเปิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2484

เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2491 ภายหลังได้ตั้งกรมประชาสงเคราะห์ขึ้นแล้ว ข้าหลวงจังหวัดพระนครได้มีหนังสือสั่งให้เทศบาลนครกรุงเทพ โอนโรงเรียนชาติสงเคราะห์พร้อมทั้งทรัพย์สินให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 ภายใต้เงื่อนไขของพระราชหัตถเลขาพระราชทานที่ดิน

“การพระราชทานที่ดินรายนี้ เพื่อเป็นการเกื้อกูลการศึกษาแก่เด็กกำพร้า และอนาถาโดยเฉพาะ”

สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี แห่งนี้มีเนื้อที่ 58 ไร่ 1 งาน 4 ตารางวา ในเนื้อที่ประกอบด้วยอาคารที่ทำการบ้านพักเด็ก บ้านพักเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอาคารอื่นๆ รวมทั้งสิ้น 45 หลัง

กลุ่มเป้าหมาย

เด็กหญิงอายุ 5-18 ปีและเด็กชายอายุ 5-7 ปี ที่ตกอยู่ในสภาพสมควรได้รับการสงเคราะห์
ดังนี้

1. กำพรวา อนาคตา เร่วอน ไรที่ฟุ้ง ถูกทอดทิ้ง ยากจน ชาติแคลน
2. เป็นเด็กที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การเลี้ยงดูไม่เหมาะสม
3. เป็นเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ หรือประพฤติดนไม่สมควรแก่วัย
4. เป็นเด็กที่ถูกชักจูง ล่อลวง หรือถูกใช้เป็นเครื่องมือให้ประพฤติดนผิดโดยมิชอบ

ทางกฎหมาย

5. เป็นเด็กที่หน่วยงานในสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ หรือหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือให้รับไว้อุปการะเพื่อให้การสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การสงเคราะห์และพัฒนาเด็ก ให้มีความพร้อมในด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การศึกษาอาชีพ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ต่อไป

ในปัจจุบันเริ่มมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประเมินผลองค์การสาธารณะต่างๆ ว่าได้ทำงานบังเกิดผลดี ต่อสังคมแค่ไหน เพราะประเทศที่ประกอบไปด้วยองค์การสาธารณะ ที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ประเทศนั้นเจริญก้าวหน้าด้วย (พิทยา บวรวัฒนา. 2531 : 62) และการประเมินประสิทธิผลของสถานสงเคราะห์เด็ก ยังทำให้ทราบถึงผลของมาตรการ การดำเนินงานช่วยเหลือ และพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถานสงเคราะห์

3. ประสิทธิภาพ

3.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า แนวความคิดเรื่องประสิทธิภาพ คือตัวการที่จะเป็นเครื่องตัดสินในขั้นสุดท้ายว่าการบริหาร และองค์การประสบความสำเร็จ หรือไม่เพียงใด สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ หรือนักวิเคราะห์ทางการเงิน ประสิทธิภาพขององค์การ (Organization Effectiveness) มีความหมายอย่างเดียวกันกับผลกำไร (Profit) หรือผลประโยชน์จากการลงทุน (Return on Investment) แต่อย่างไรก็ตามการวัดประสิทธิภาพขององค์การไม่สามารถวัดโดยดูจากกำไรแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีองค์การอีกหลายประเภทเช่น หน่วยงานราชการ และหน่วยงานสงเคราะห์ต่างๆ ซึ่งไม่มีความมุ่งหมายจะแสวงหากำไร ดังนั้นการจะประเมินประสิทธิภาพขององค์การจึงจำเป็นต้องครอบคลุมถึงตัวแปร และบรรทัดฐาน (Criteria) หลายประการ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การอย่างแท้จริง (ภรณ์ กิริติบุตร. 2529 : 2)

ดังนั้นหากไม่วัดประสิทธิภาพโดยดูจากผลกำไรเป็นเป้าหมายสูงสุดแล้ว สามารถวัดจากผลสำเร็จตามเป้าหมาย (The Goal – Attainment Approach) ซึ่งวิธีนี้ยึดหลักว่า องค์การที่จัดตั้งขึ้นมาต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะให้สำเร็จผลตามเป้าหมาย ดังนั้นการวัดผลสำเร็จที่ทำได้ตามเป้าหมายจึงนับว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่มีการนำมาใช้วัดประสิทธิภาพขององค์การมากที่สุด การวัดประสิทธิภาพตาม

เป้าหมาย มีแนวทางว่าประสิทธิผลขององค์การควรที่จะได้มีการประเมินในแง่ของความสามารถทำงานจนบรรลุเป้าหมาย ผลสำเร็จในขั้นสุดท้ายได้จริง (ธงชัย สันติวงษ์. 2541 : 30-34)

องค์การที่มีประสิทธิผล (Organizational Effectiveness) หมายถึง องค์การที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ประสิทธิผลจึงเป็นเรื่องของความสำเร็จขององค์การ ในการกระทำสิ่งต่างๆ ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ องค์การที่มีประสิทธิผลสูง จึงเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงานตามเป้าหมาย (พิทยา บวรวัฒนา. 2531: 60-62) โดยการพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงตามประสงค์นี้ อาจเกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่ประหยัด หรือไม่มีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะประสิทธิผลเป็นเรื่องของการนำเอาผลงานที่สำเร็จดังที่คาดหวังมาพิจารณา ส่วนประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการทำงานให้ได้ผลสูงสุด (สมพงศ์ เกษมสิน. 2517 : 31) และประสิทธิภาพขององค์การจะวัดโดยปริมาณของทรัพยากรที่ใช้ไปในการผลิต เพื่อให้ได้จำนวนผลผลิต ผลผลิตและเป้าหมายขององค์การโดยปกติจะใกล้เคียงกัน และสัมพันธ์กัน แต่ไม่เหมือนกัน (Etzioni. 1964 : 8-9) ซึ่งสอดคล้องกับ วีระพล สุวรรณนันต์ (2525 : 66) ที่ให้ความหมายประสิทธิผล (Effectiveness) ว่า หมายถึงดีกรีในการเข้าใกล้กับวัตถุประสงค์โดยยังไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่าย หรือทรัพยากรที่จะใช้ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของประสิทธิผล

อุทัย หิรัญโต (2525 : 123-124) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลว่า หมายถึง ผลสำเร็จของการบริหารที่บรรลุถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะประสิทธิผลเพียงแต่พิจารณาถึงผลงานที่ได้รับเท่านั้น

นวลทิพย์ ควกุล (2527 : 134) ได้ให้ความหมายประสิทธิผลว่า เป็นการพิจารณาผลงานที่ทำลงไปว่าสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย หรือ วัตถุประสงค์ ที่วางไว้หรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงต้นทุนใดๆ ทั้งสิ้น

นิศา ชูโต (2538 : 12) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลว่า หมายถึงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือไม่บรรลุอย่างไร และได้ผลอะไรบ้าง

ธงชัย สันติวงษ์ (2541 : 30) ให้ความหมายของประสิทธิผลหมายถึง ความสำเร็จในการที่สามารถดำเนินกิจการก้าวหน้าไป และสามารถบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่องค์การตั้งไว้ได้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 349-350) ให้ความหมายของประสิทธิผลว่าหมายถึงผลงานหรือผลลัพธ์เบื้องต้น โดยการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์

ลอว์เลส (Lawless. 1972 : 388) ให้ความหมายของประสิทธิผลว่าหมายถึง ระดับความประสบความสำเร็จของการดำเนินงานในองค์การ

สตีร์ส (Steers. 1977 : 5) ให้ความหมายของประสิทธิผลว่าหมายถึง ความสามารถขององค์กร ในการที่จะได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ประสิทธิผลหมายถึง การดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เกิดขึ้น สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา ผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีว่ามีประสิทธิ

ผลหรือไม่ โดยวัดจากผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ พัฒนาเด็ก ให้มีความพร้อมในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การศึกษา ฝึกวิชาชีพ สำหรับการวัดประสิทธิผลในครั้งนี้จะไม่ศึกษาถึงต้นทุนที่เกิดขึ้น เนื่องจากสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีเป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ดำเนินการโดยไม่หวังผลกำไร อีกทั้งจำนวนเด็กในอุปการะมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอด และสิ่งของเครื่องใช้เด็กส่วนมาก และงบประมาณบางส่วนได้มาจากการบริจาค

3.2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

หมายถึง ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีที่ตั้งไว้ ก็คือการที่เด็กมีความพร้อม ทั้ง 3 ด้าน คือด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ และเด็กจะมีความพร้อมได้นั้น จะต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ด้วยเช่นกัน โดยสาระสำคัญของการพัฒนาจะเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่น คือช่วงอายุ 12 – 18 ปี ซึ่งเป็นเด็กกลุ่มเป้าหมาย เพราะเด็กวัยนี้ เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็วจนทำให้เด็กวิตกกังวล ถ้าหากเด็กไม่ได้รับการพัฒนาที่ดีก็จะทำให้เด็กมีปัญหา และเป็นคนที่ไม่มีความดี

4. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กวัยรุ่น

4.1 พัฒนาด้านสุขภาพ ร่างกาย

เด็กวัยรุ่นจะมีการพัฒนาทางร่างกายอย่างรวดเร็ว จนทำให้เด็กเองตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง สุรางค์ โค้วตระกูล (2533 : 64-65) ได้อธิบายถึง พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่น มีดังต่อไปนี้

1. วัยรุ่นจะเริ่มต้นมีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย มีการเปลี่ยนแปลงทางความสูง และน้ำหนักอย่างรวดเร็วมาก (Growth Spurt) การเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลแตกต่างกันระหว่างเพศ เด็กหญิงจะเริ่มเมื่ออายุเฉลี่ยประมาณ 11 ปี
2. การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ ก็จะเริ่มในวัยแรกรุ่น (Puberty)
3. การเปลี่ยนแปลงทุติยภูมิทางเพศ (Secondary Sex Characteristics) จะปรากฏเป็นระยะการแตกเนื้อหนุ่มสาว
4. อัตราการเจริญเติบโตของส่วนต่างๆ ของร่างกาย อาจเกิดขึ้นไม่พร้อมกัน เด็กวัยรุ่นมักจะมีผลวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย
5. เด็กหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็วสุดยอตรา 12 ปี และจะหยุดการเจริญเติบโตเมื่ออายุราว ๆ 17 ปี อัตราการเจริญเติบโตมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เด็กหญิงที่มีร่างกายเจริญเติบโตช้าตอนวัยแรกรุ่น จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวกลับเป็นผลกำไร แต่ถ้ามีอัตราการเจริญเติบโตของร่างกายเร็วกว่าเพื่อน ๆ และอยู่ต่ำกว่าชั้น ป.6 จะเป็นที่มีปัญหาในการปรับตัว

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ชัดว่าเป็นสาเหตุให้เด็กครุ่นคิดเกิดความวิตกกังวล ไม่กล้าถามใครจึงเป็น สิ่งสำคัญที่ผู้ใหญ่ควรพยายามเข้าใจ และส่งเสริมให้เขาเหล่านั้นมีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างเป็นไปตามปกติได้ดังนี้คือ (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม. 2527 : 30-31)

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ควรเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่จะอธิบายให้ทราบ เช่น การมีประจำเดือนของหญิง หรือสาเหตุการผื่นเปียกของชาย
2. ควรให้ความรู้เรื่องการรักษาความสะอาดของทางร่างกาย เพราะวัยนี้ต้องมเหงื่อจะทำงานดีขึ้น ทำให้เกิดกลิ่นอับตามร่างกายได้
3. ต่อมเหงื่อที่หน้าอาจเกิดการอุดตันจากสิ่งสกปรก ทำให้เกิดเป็นสิวได้ง่าย จึงควรอธิบายชี้แจงให้ทราบถึงสาเหตุการเป็นสิว
4. วัยรุ่นต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการกินอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ เพื่อส่งเสริมร่างกายให้สมบูรณ์
5. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารร่างกายเพื่อช่วยให้ร่างกายได้สัดส่วนงดงาม และการออกกำลังกายยังเป็นการช่วยให้ได้ใช้เวลาสนุกสนาน คลายเครียด ไม่ต้องหมกมุ่น
6. วัยรุ่นควรได้รับการพักผ่อนมากพอควร ระยะการเจริญทางร่างกายเป็นระยะการรับประทานจุ และนอนมากขึ้น วัยรุ่นจึงมักถูกดำเนินเรื่องนี้เสมอ การทำความเข้าใจถึงความต้องการของร่างกายวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึง

การที่เด็กจะมีสุขภาพดีนั้น จะต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติและได้รับการส่งเสริมปลูกฝังพฤติกรรมที่ถูกต้องจนเกิดทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเองเกี่ยวกับพื้นฐานของชีวิต ซึ่งการที่เด็กจะมีสุขภาพดีนั้นควรได้รับการส่งเสริมสุขภาพพื้นฐาน 7 ประการดังนี้ 1.อาหารและโภชนาการ 2.การออกกำลังกาย 3.อุบัติเหตุ 4.ความเครียด 5.พฤติกรรมทางเพศ 6.สารเสพติด 7.อนามัยส่วนบุคคล หลักปฏิบัติทั้ง 7 ประการในการพัฒนาสุขภาพ จะช่วยให้เด็กมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม อันจะเป็นพฤติกรรมทางสุขภาพขั้นพื้นฐานที่จะพัฒนาเป็นค่านิยมทางสุขภาพ ก่อให้เกิดการมีสุขภาพชีวิตที่ดีต่อไป การพัฒนาสุขภาพร่างกายสามารถทำได้ด้วยการออกกำลังกาย ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นในระบบต่างๆ ของร่างกายทำงานได้ดี มีประสิทธิภาพและมีการประสานสัมพันธ์ของระบบอวัยวะต่างๆ ในร่างกายมากขึ้น การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอช่วยป้องกันโรคต่างๆ ที่เกิดจากความบกพร่องของระบบไหลเวียนโลหิต และยังสามารถควบคุมน้ำหนักของร่างกายให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับตนเองได้ (กรมพลศึกษา. 2543 : 42, 50)

จากแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด ถ้าหากเขาไม่สามารถเข้าใจ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะทำให้เขาวิตกกังวล ไม่มั่นใจในตัวเอง ดังนั้นผู้ปกครองและครู ควรจะอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย พร้อมทั้งแนะนำการปฏิบัติตนเกี่ยวกับ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร รวมไปถึงการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย และสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาสุขภาพร่างกายของเด็กเด็กที่ได้รับอาหาร และการเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุข

ภาพดี จะไม่เจ็บป่วยบ่อย และสามารถเจริญเติบโตได้เต็มศักยภาพตามพันธุกรรม (Full Growth Potential)

4.2 พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

4.2.1 จิตใจ

ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมมีจิตที่เป็นสุข สามารถสร้างสัมพันธภาพ และรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ดำเนินชีวิตได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกต่างๆ ของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ หรือพฤติกรรมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ล้วนแล้วมาจากพื้นฐานของจิตใจทั้งสิ้น

สุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นจะดีเลวอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ สิ่งใดที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดอารมณ์ไม่ว่าในทางดีหรือทางร้ายย่อมมีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กทั้งสิ้น วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกาย ทางอารมณ์และทางความนึกคิดเกี่ยวกับสังคมเป็นอย่างมาก ปัญหาต่างๆ จะเกิดแก่เด็กวัยรุ่นมากมาย แม้ว่าเด็กวัยรุ่นบางคนจะอยู่ในสภาพกินดี อยู่ดีมาตั้งแต่เกิดก็ตาม อารมณ์ของวัยรุ่นก็จะเป็นไปอย่างรุนแรง ความคับข้องใจ ผิดหวังที่มีมาในวัยก่อนวัยรุ่นสะสมไว้ก็จะกลับคืนมาอีก ทำให้จิตใจสับสนวุ่นวายในตอนวัยรุ่นนี้ ลักษณะเด่นๆ ที่เกิดแก่เด็กวัยรุ่นเป็นปัญหาสุขภาพจิต (โสมรสมิ์ จันทรประภา. 2523 : 32-33) ก็คือ

1. อารมณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่คงเส้นคงวา บางคราวเด็กวัยรุ่นจะเกิดความเหนื่อยหน่ายไม่ว่าอะไรทั้งสิ้น ทำให้เกิดความหงุดหงิดสุขภาพจิตเสีย ความกดดันจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือคนใด ความต้องคร่ำเคร่งในการเรียน ความผิดหวัง ความไม่ได้ตั้งใจอะไรเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้สุขภาพจิตเสียทั้งสิ้น ถ้าไม่รู้จักควบคุมให้ดี

2. เด็กวัยรุ่นมักจะคิดถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด อย่างมอมพะลู่ไปร่วไปด้วยการคิดคำนึงเอาเองมากกว่าจะลองทำแล้วดูผล การวางแผนโครงการใดๆ เป็นสิ่งที่เด็กวัยรุ่นเห็นว่าทำได้ง่ายแต่เมื่อนำไปปฏิบัติปรากฏว่า ไม่สำเร็จเนื่องจากขาดความชำนาญและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้เกิดความผิดหวัง เกิดความอากุญวุ่นวายขึ้น ทำให้เสียสุขภาพจิตเป็นอย่างมาก

3. ภาวะวัยรุ่น เป็นระยะที่สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นวัยที่สมรรถภาพพิเศษที่แตกต่างจากคนทั่วไป จะปรากฏชัดแจ้งกว่าวัยอื่น เช่นสมรรถภาพพิเศษในการเรียนรู้แขนงวิชาสาขาต่างๆ สมรรถภาพพิเศษในทางศิลปะ ในทางกีฬา เป็นต้น การได้ศึกษาวิชาที่ตนรัก การได้จัดกิจกรรมที่ตนถนัด การมีงานอดิเรกที่พอใจ จะช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้มีทางออกปลดปล่อยความยุ่งยาก ซึ่งเป็นการรักษาและบำรุงสุขภาพจิตของเด็กได้เป็นอย่างดี

4. เด็กวัยรุ่นมักสร้างอุดมคติของตนขึ้น และเทอดทูนอุดมคตินั้นๆ ทั้งมักจะถูกปลุกฝังได้ง่ายด้วย คนที่ศึกษารวมชาติของวัยรุ่นเป็นอย่างดี จึงสามารถปลุกฝังอุดมคติที่ยึดมั่นถือมั่นให้เด็กวัยรุ่นรับเอาไปปฏิบัติอย่างง่ายดาย

5. เด็กวัยรุ่นมีธรรมชาติจูงรักภักดีต่อหมู่คณะ นับตั้งแต่เพื่อน สถาบันที่ตนมีส่วน

เป็นเจ้าของ ครอบครัว ไปจนถึงชาติบ้านเมือง ศาสนา พระมหากษัตริย์ เด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกต่อสิ่งที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของนี้อย่างรุนแรง และมักแสวงหาโอกาสในขณะที่มีวิกฤตการเกิดขึ้นที่จะพิสูจน์ว่าตนเป็นคนมีประโยชน์ไม่ว่าต่อบุคคลหรือต่อสถาบันที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของ

อัมพร โอตระกูล (2538 : 112-143) ได้กล่าวถึงปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่นไว้ว่า ในช่วงวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ประกอบกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ อย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นเกิดความยุ่งยากใจจนบางรายเกิดปัญหาสุขภาพจิตขึ้น ปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในวัยรุ่นมีดังนี้

1. ปัญหาการปรับตัว (Identity and Adjustment Disorders) วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม มีผลอาจทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหาในการปรับตัว ยิ่งถ้าวัยรุ่นนั้นขาดพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง หรือขาดผู้ให้คำแนะนำ คอยชี้แนะไปในทางที่เหมาะสมด้วยแล้ว ก็จะทำให้การปรับตัวของวัยรุ่นกลายเป็นปัญหาสุขภาพจิต การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตได้นั้นประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางเพศ และการเปลี่ยนแปลงบทบาทในสังคม

2. ปัญหาความประพฤติ และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Conduct Disorders and Anti - Social Behavior) พฤติกรรมของมนุษย์เราเกิดขึ้นจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ขณะเดียวกันพฤติกรรมของคนก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะของคนคนนั้น และสิ่งแวดล้อมในสังคมที่บุคคลนั้นดำรงชีวิตอยู่ด้วย ซึ่งในบางครั้งผู้ประพฤติก็นำสาเหตุของสิ่งที่ตนกระทำ แต่ในบางครั้งก็ไม่ทราบ สาเหตุของปัญหาความประพฤติของวัยรุ่นเกิดจากหลายๆ ปัจจัยร่วมกัน แต่สามารถสรุปได้เป็น 3 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ ปัจจัยที่ตัวเด็ก ครอบครัว และสังคมสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหายาเสพติด (Drug Dependence) ในวัยรุ่นปัญหาดิตยาเสพติดเป็นปัญหาทางการแพทย์ ปัญหาสาธารณสุข และปัญหาสังคม ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสาธารณสุขด้านอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาสุขภาพจิต อุบัติเหตุ และโรคเอดส์ สารเสพติดในหมู่วัยรุ่นและเยาวชนทุกวันนี้ส่วนใหญ่คือ เฮโรอีน รองลงมาคือสารระเหยและกัญชา

4. ปัญหาการฆ่าตัวตาย (Suicide) เพศหญิงจะพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าเพศชายประมาณสองเท่า สาเหตุสำคัญของการฆ่าตัวตายคือเรื่องของความรัก ความสูญเสียในชีวิต ปัจจัยรองลงมาคือไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ และปัจจัยอีกประการคือเกิดจากการป่วยเป็นโรคทางจิตเวช

4.2.2 อารมณ์

พัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นระยะของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ซึ่งเป็นผลสะท้อนต่อการเจริญทางด้านความคิด มีการติดต่อกับบุคคลเพิ่มมากขึ้นกว่าวัยเด็ก การเรียนรู้ในสังคมเพิ่มมากขึ้น การได้รู้จักคิดเป็นตัวเอง มีความต้องการเป็นอิสระ ต้องการให้สังคมยอมรับความเป็นผู้ใหญ่ของตน ทำ

ให้เกิดความรู้สึก ความสนใจได้ง่ายและทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์ต่างๆ รุนแรงเปลี่ยนแปลงง่ายกว่าวัยอื่นๆ วัยรุ่นพยายามเป็นตัวของตัวเองที่จะแก้ปัญหาต่างๆ การแก้ปัญหาในระยะแรกมักมีความซุกซน ยังปรับตัวไม่ได้เข้ารูปรอย ลักษณะนี้เป็นรูปแบบการแสดงออกหรืออารมณ์ของวัยรุ่น คือมักมีการเปลี่ยนแปลงง่าย บางทีมีเรื่องตลกกระทบเพียงเล็กน้อย อาจกลายเป็นเรื่องใหญ่เกินเหตุได้ง่าย (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม. 2527 : 85-86)

อารมณ์ของวัยรุ่นคล้ายกับอารมณ์ของเด็ก จะต่างกันในเรื่องของปริมาณการตอบสนอง และประเภทของสิ่งกระตุ้นอารมณ์เท่านั้น กุญชรี คำชาย (2540 : 90-91) ได้อธิบายเกี่ยวกับอารมณ์ที่ปรากฏชัดเจนในวัยรุ่น ได้แก่

1. อารมณ์โกรธ เป็นอารมณ์ที่พบบ่อยในวัยรุ่น สาเหตุเนื่องมาจากความต้องการหรือบางอย่างกิจกรรมถูกขัดขวางโดยผู้ใหญ่ สิ่งแวดล้อมก็มีผลกระตุ้นอารมณ์โกรธของวัยรุ่นได้ หากสิ่งแวดล้อมขัดขวางความปรารถนาให้วัยรุ่นกระทำสิ่งใดไม่ได้ตั้งใจ เมื่อวัยรุ่นโกรธจะมีปฏิกิริยาระบายออกทางวาจา เช่นด่าทอ หรือสาบานเป็นต้น

2. อารมณ์ริษยา วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับสูง เพราะวัยรุ่นมีความอยากประจำวัย เช่นอยากเด่นอยากดัง ดังนั้นหากมีผู้อื่นมีฐานะดีกว่าย่อมก่อให้เกิดความไม่พอใจ และกระตุ้นความมั่งร้ายขึ้นมาเรียกว่า “ความริษยา”

3. อารมณ์สุขของวัยรุ่นมาจากสถานการณ์ 4 ประการคือ

ประการแรก เกิดจากความรู้สึกได้รับความสะดวกสบายจากสถานการณ์นั้น

ประการที่ 2 เกิดเมื่อสถานการณ์นั้นช่วยผ่อนคลายความเครียด และความกดดัน เมื่อวัยรุ่นเข้าใจสถานการณ์และมองในแง่บวกขึ้น

ประการที่ 3 เกิดขึ้นเมื่อวัยรุ่นรู้สึกเด่นกว่าผู้อื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

ประการที่ 4 เกิดเมื่อวัยรุ่นได้ปลดปล่อยอารมณ์ที่คั่งค้างของตน

4. อารมณ์ผูกพัน วัยรุ่นสามารถสร้างอารมณ์ผูกพันกับคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวได้ โดยการได้รับความอบอุ่น การเอาใจใส่ รวมไปถึงการไม่ยอมรับ และการเพิกเฉย

5. อารมณ์กลัว และวิตกกังวล ในวัยรุ่นอารมณ์กลัวแบบเด็กๆ จะค่อยๆ หายไป จะมีอารมณ์วิตกกังวลเข้ามาแทนที่ความกลัว ความวิตกกังวลเป็นความกลัวที่ไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด วัยรุ่นจะวิตกกังวลถึงเรื่องต่างๆ ในชีวิต เช่นการศึกษา อาชีพ การเงิน รูปร่าง การยอมรับจากสังคมเพศ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเกิดขึ้นแล้ว หรือคาดเอาเองว่าจะเกิด

นอกจากอารมณ์ที่มักเกิดขึ้นกับวัยรุ่นบ่อยๆ แล้วนั้น ออซูเบล (Ausubell) (อ้างถึงในทิตนา แคมมณี และคณะ. 2536 : 64-65) ได้จำแนกประเภทอารมณ์ในทฤษฎีพัฒนาการทางจิตใจ และอารมณ์ โดยจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

1. อารมณ์ดี แบ่งเป็น 4 อารมณ์ คือ รัก ดีใจ ชื่นหรือเบิกบาน และสงสารหรือเห็นใจ อารมณ์ต่างๆ จะค่อยๆ พัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยเด็กจะพัฒนาอารมณ์รักตั้งแต่แรกเกิด จากการรักตัวเองออกมาสู่คนใกล้ชิดที่สุด

2. อารมณ์ไม่ดี จำแนกเป็น 5 อารมณ์ คือ วิตกกังวล กลัว โกรธหรือก้าวร้าว

อัจฉริยะหรือริษยา และอารมณ์ถูกทอดทิ้ง อารมณ์วิตกกังวลพัฒนาขึ้นจากความคับข้องใจในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลจากความไม่มั่นใจในตนเอง และจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะต่างๆ ของชีวิต อารมณ์กลัวมักจะมีอารมณ์วิตกกังวลแฝงอยู่ด้วย อารมณ์อิจฉาและริษยาจะพบมากในเด็กที่ต้องมีการแข่งขันชิงดีชิงเด่น ส่วนอารมณ์ถูกทอดทิ้ง ถ้าเกิดขึ้นในเด็ก จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา

พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู สามารถส่งเสริมและแนะนำให้เด็กวัยรุ่นมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ดีได้ พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539 : 71-73) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพัฒนาการทางอารมณ์ ที่ได้ด้วยการกระทำดังนี้

1. ครูควรเป็นที่พึ่งทางใจให้เด็ก ด้วยการให้ความเป็นกันเอง สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กได้อย่างถูกต้อง เพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาวัยรุ่นได้
2. ครูควรให้กำลังใจเด็ก ในกรณีที่เด็กมีปมด้อยควรหลีกเลี่ยงการพูดถึงปมด้อย แต่ควรสนับสนุนให้เด็กหาปมเด่นของตัวเอง
3. ในโลกแห่งการแข่งขันอย่างปัจจุบัน ครูควรสอนให้เด็กวัยรุ่นรู้จักยอมรับความเป็นจริง รู้แพ้ชนะ รู้ภัย และการเสียสละ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต
4. เนื่องจากเด็กวัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรง ครูต้องคอยดักเตือนดูแล และแนะนำการแสดงออกที่ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ
5. ครูควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจ ควรเปิดโอกาสให้เด็กระบายความในใจ เพื่อครูจะได้หาทางป้องกันและแก้ไข
6. ครูควรให้ความเป็นธรรมกับเด็กอย่างเสมอภาค ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
7. ท่าทีของครูควรเป็นลักษณะที่ทำให้เด็กไวใจ มีความจริงใจต่อการรับรู้และรับฟังเรื่องราวต่างๆ จากเด็ก
8. ครูต้องมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม ไม่แสดงความเป็นคนใจน้อย ขี้โมโห หรือมีอารมณ์ค้างมาจากที่อื่นแล้วมาลงกับเด็ก เพราะเด็กจะขาดความเลื่อมใส ศรัทธาในตัวครู อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ไม่ถูกต้อง
9. โรงเรียนควรมีบริการแนะแนว เพื่อช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนมีปัญหาที่แตกต่างกัน
10. ครูควรปรับหลักสูตร และวิธีการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปของสังคม ควรเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับวัย เนื้อหาควรปรับปรุงให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เด็กวัยรุ่นควรได้รับการฝึกกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกความรับผิดชอบ การเสียสละ การตรงต่อเวลา และพัฒนานิสัยการเข้าสังคมด้านอื่นๆ อีกด้วย

4.2.3 สังคม

พัฒนาการทางสังคมแสดงถึงความสามารถในการปรับตัว ในการสร้างสัมพันธ์

ภาพกับผู้อื่น และการปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบหรือความมุ่งหวังของสังคม (Social Expectation) การแสดงออกของพัฒนาการทางสังคมของเด็ก จะบอกให้ทราบถึงเจตคติ นิสัย ความรู้ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (ประนอม รอดคำดี. 2531 : 24)

อีริกสัน (พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539 : 75 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1963) นักจิตวิทยาสังคม กล่าวถึงพัฒนาการของมนุษย์ในช่วงวัย 12-18 ปี ว่าเป็นช่วงวัยที่สามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ (Identity) และมีลักษณะของความปรารถนาที่จะเป็นเหมือนผู้หนึ่งผู้ใดในสังคม (Identification) ซึ่งหมายถึงขอบวนของการเลือกคุณลักษณะบางอย่างของผู้อื่นมาใช้เป็นลักษณะของตนเอง และส่วนใหญ่ตัวแบบคือพ่อแม่ ญาติพี่น้องในบ้านหรือจากครูในโรงเรียน การลอกเลียนแบบนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเฉพาะทางดีเสมอไป เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนที่รุนแรงในชีวิต อาจจะได้รับเอาคุณสมบัติที่แข็งแกร่งมาไว้ได้ เด็กวัยรุ่นนี้ต้องการคนเข้าใจเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึก ต้องการแสดงให้พ่อแม่เห็นว่าเขาพึ่งพิงตนเองได้ อุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้นั้นคือ การที่ยังต้องอาศัยเงินพ่อแม่ การไม่มีอิสรภาพทางการใช้จ่าย จึงทำให้เกิดความคับข้องใจ

การเข้าสังคมของวัยรุ่นมีความหมายมากกว่าวัยที่ผ่านมา เพราะไม่เพียงแต่วัยรุ่นต้องการ การยอมรับจากกลุ่มเพื่อนเท่านั้น แต่วัยรุ่นยังต้องการจะมีความรู้สึกร่วม และรับรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการศึกษาพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นของ กุญชรী คำชาย (2540 : 86-88) พบว่าวัยรุ่นจะมุ่งไปยังลักษณะสำคัญ 4 ด้านได้แก่

1. ด้านการแสวงหาเอกลักษณ์ส่วนบุคคลของวัยรุ่น ในการแสวงหาเอกลักษณ์วัยรุ่นจะตรวจสอบค่านิยมและเจตคติเก่าๆ กับทดลองสิ่งใหม่ๆ วัยรุ่นจะเทียบเคียงตนเองเข้ากับค่านิยม และจุดมุ่งหมายของพ่อแม่ วัยรุ่นบางคนจะยึดติดอยู่กับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่แสดงความคิดเห็นส่วนตัว ผลที่ตามมาก็คือจะไม่บรรลุวุฒิภาวะทางสังคมซึ่งหมายความว่า จะไม่เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นมักจะสร้างตนในอุดมคติ(Ideal Self) ขึ้นมา และต้องการจะเป็นแบบนั้น วัยรุ่นตอนต้นจะเลือกภาพของคนที่ชื่อเสียงในสังคมเป็นคนในอุดมคติโดยถือว่าเป็น “ขวัญใจ”

2. ด้านวัยรุ่นกับครอบครัว ความต้องการที่จะเป็นอิสระจากครอบครัว เป็นสิ่งที่วัยรุ่นต้องการมากที่สุด วัยรุ่นจำนวนมากพยายามต่อต้านกฎเกณฑ์ของครอบครัว เพื่อแสดงถึงความเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นผู้ใหญ่ การต้องการอิสระมักจะทำให้วัยรุ่นตกอยู่ในความขัดแย้งในแง่หนึ่งวัยรุ่นไม่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติกับตนเหมือนเด็กๆ แต่อีกแง่หนึ่งวัยรุ่นก็ไม่ใช่ผู้ใหญ่พอ ยังคงต้องการความช่วยเหลือจากครอบครัวอยู่

3. ด้านวัยรุ่นกับเพื่อน เพื่อนร่วมวัยมีความสำคัญต่อวัยรุ่นมาก วัยรุ่นมักจะคบเพื่อนที่มีความสนใจ และมีค่านิยมเหมือนกัน การคบเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นรู้สึกได้รับการสนับสนุน รู้สึกปลอดภัยพอที่จะแยกตัวออกจากครอบครัวของตน นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังเป็นตัวแบบที่ทำให้วัยรุ่นได้แสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งแสดงออกด้วยท่าทาง การงานพิเศษทำ การออกไปพบปะกับเพื่อนๆ การกลับบ้านเย็น สิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสนใจในการเข้าสังคมของวัยรุ่น

4. วัยรุ่นกับพฤติกรรมทางเพศ เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสนใจอย่างมาก เมื่อวัยรุ่นเติบโตระบบต่างๆ ของร่างกายจะทำงานอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะระบบสืบพันธุ์ จะทำให้วัยรุ่นเกิดความต้องการทางเพศโดยธรรมชาติ ทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจเพศตรงข้ามและอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

จากแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ สังคมของวัยรุ่นจะเห็นได้ว่าเด็กวัยรุ่นนี้มีการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ทั้งทางด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ และบทบาททางสังคม วัยรุ่นมีจิตใจและอารมณ์หลากหลายอ่อนไหวง่าย บางทีดูเหมือนว่าเขาไม่มีเหตุผลควบคุมความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ตัวเองไม่ได้ เขามักสับสนกับบทบาทของตัวเองว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ อาจมีการกระทำที่ขัดแย้งกับตัวเอง บางครั้งขัดกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และกฎระเบียบของสังคมพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูจะต้องเข้าใจ จิตใจ อารมณ์ ความคิดและความรู้สึกของวัยรุ่น ควรจะสร้างความสนิทสนมใกล้ชิด ให้คำปรึกษาและเป็นเพื่อน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเขา พุดจาด้วยเหตุผลที่แท้จริง ไม่ก้าวร้าวเขา และประพฤติดนให้เป็นตัวอย่างที่ดี จะทำให้วัยรุ่นยอมรับและพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมไปในทิศทางที่เหมาะสมและดีงาม

4.3 พัฒนาการด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

4.3.1 การศึกษา

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2533 : 37-38) กล่าวว่าการศึกษามุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2 ประการคือ

1. ด้านปัญญา คุณธรรม และสมรรถภาพพื้นฐาน

การศึกษาเสริมสร้างคนให้เป็นผู้มีปัญญา คือมีความรู้ถูกต้องแท้จริง เกี่ยวกับเหตุและผล รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี สิ่งที่ไม่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ อันเป็นความจำเป็นเบื้องต้นในการสร้างคนให้มีคุณธรรมในการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง และการพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม อีกทั้งสร้างคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความใฝ่รู้ และสามารถดูแลรักษาสุขภาพอนามัยอย่างเหมาะสมได้

2. ด้านความรู้และการประกอบอาชีพ

การศึกษามุ่งเสริมสร้างฝึกฝนคนให้มีความรู้ที่ก้าวหน้าทันสมัย มีทักษะที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เงื่อนไขและข้อจำกัดของตนเอง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

หน้าที่ของการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาบุคคล และพัฒนาประเทศชาติ (จำรัส นวลนัม. 2540 : 3-4)

1. พัฒนาความรู้ และสติปัญญา ของพลเมืองโดยรวม ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถสูงยิ่งขึ้น

2. ช่วยให้ผู้คนสามารถปรับตัว ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

แปลงได้ดียิ่งขึ้นทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

3. เตรียมพลเมืองที่ดี (Good Citizen) ให้แก่สังคม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. ช่วยให้ผู้บุคคลมีความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. ช่วยเตรียมกำลังคน ให้สอดคล้องกับงานในสาขาต่างๆ ตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ
6. ถ่ายทอดผลิตผลทางปัญญา ประสบการณ์ วัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่
7. ปลุกฝังความคิด ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ตามความประสงค์ของสังคมนั้นๆ
8. สร้างกลุ่มพลังทางการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการคัดสรรชนชั้นนำ หรือชนชั้นปกครองของประเทศ
9. เป็นสื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกของสังคมแต่ละประเทศ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

4.3.2 ฝึกวิชาชีพ

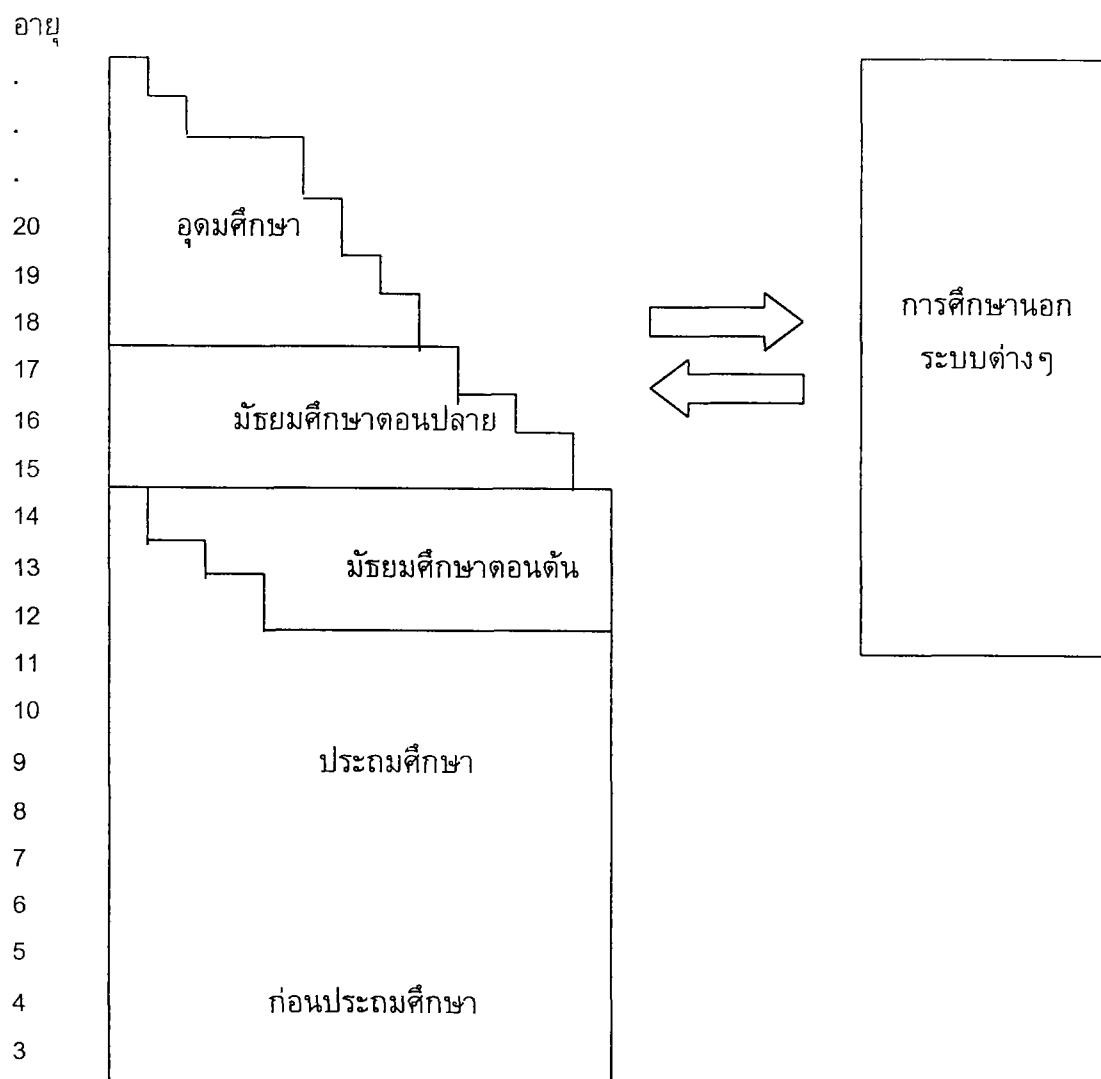
การฝึกวิชาชีพมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในการประกอบการทำงานอาชีพได้ การฝึกวิชาชีพอาจจัดได้หลายรูปแบบ ในระดับประถมศึกษาควรจัดผสมผสานกับการศึกษาด้านอื่นๆ โดยเน้นด้านพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอาจจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของผู้เรียน และตามสภาพเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถจัดการฝึกวิชาชีพได้หลายรูปแบบ มีทั้งการจัดผสมผสานกับวิชา หรือจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ ให้มีความคล่องตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2533 : 42-43)

ในช่วงวัยรุ่นควรจัดให้มีการแนะแนวในเรื่องการประกอบอาชีพ เพราะวัยนี้เป็นวัยที่เห็นคุณค่าของชีวิต มีปรัชญาเป็นของตนเองที่แน่นอน แล้วผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวการประกอบอาชีพสามารถที่จะช่วยเหลือเป็นรายบุคคลดีกว่าปล่อยให้ไปตามทัศนคตินิสัย และความต้องการเพียงลำพัง เมื่อเด็กวัยรุ่นได้รับการแนะแนวที่ถูกต้องแล้วจะสามารถประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ (สมชาย ฐัญชนกุล. 2526 : 188-189)

งานของผู้ให้คำปรึกษา ตามแนวคิดของสมชาย ฐัญชนกุล สามารถทำได้ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ช่วยให้วัยรุ่นรู้จักตัดสินใจว่าจะประกอบอาชีพที่อยู่ระดับสูงได้หรือไม่
2. เป็นผู้ที่คอยกระตุ้นแต่ละบุคคลให้มีความกระตือรือร้นพยายามให้มากที่สุด
3. ช่วยให้นักเรียนพบกับคุณค่าความสำเร็จในวิกฤติการณ์อาชีพนั้นๆ
4. ช่วยเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ให้มีความพอใจกับการปรับตัวการดำเนินงานซึ่งเป็นแนวทางประกอบอาชีพต่อไป
5. ช่วยเหลือครูและผู้คอยช่วยเหลือให้นักเรียนให้รู้จักการตัดสินใจในการประกอบอาชีพ

โครงสร้างของระบบการศึกษาที่พึงประสงค์

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงโครงสร้างของระบบการศึกษาที่พึงประสงค์

ที่มา : ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2533 : 43)

5. การพัฒนาเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

การพัฒนาเด็ก กระทำโดยการจัดการบริการในด้านต่างๆ ให้แก่เด็กในอุปการะ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกบริการด้านต่างๆ ตามแนวทางการพัฒนา 3 ด้านคือ

5.1 การพัฒนาด้านสุขภาพ ร่างกาย

1. จัดบ้านพักในลักษณะ (Cottage Home) ให้แก่เด็กหญิงอายุ 7-18 ปี เข้าอยู่อาศัยหลังละ 20-25 คน จำนวน 19 หลัง อาคารพักเด็กอนุบาลให้เด็กชาย-หญิง อายุ 5-7 ปี จำนวน 1 หลัง
2. จัดอาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภค ที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการให้อย่างเพียงพอ และเหมาะสม
3. ดำเนินการตรวจสุขภาพ และสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่างๆ แก่เด็ก
4. ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเด็กเจ็บป่วย
5. จัดส่งเด็กที่ป่วยเข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลต่างๆ
6. ให้ความรู้ทางด้านสุขศึกษาแก่เด็ก
7. จัดกิจกรรมการออกกำลังกายประจำวัน กีฬาในร่ม และกีฬากลางแจ้ง เป็นต้น

5.2 การพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

1. จัดให้มีแม่บ้านประจำบ้านพักเด็กแต่ละหลัง เพื่อให้การดูแลอบรมสั่งสอน และนำปรีกษา ตลอดจนให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กอย่างใกล้ชิด เสมือนเป็นมารดาทดแทน
2. ให้การส่งเสริมพัฒนา ฟันฟูและปรับสภาพ โดยดำเนินงานตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ และจิตวิทยาดังนี้
 - 2.1 จัดทำประวัติเด็ก บันทึก สังเกต และทำรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กทุกคน
 - 2.2 ดำเนินการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาเด็กภายในสถานสงเคราะห์ตามกระบวนการสังคมสงเคราะห์ และจิตวิทยาทั้งในลักษณะของรายบุคคล (Case Work) เป็นกลุ่ม (Group Work) หรือประชุมรายกรณี (Case Conference) ตามความจำเป็นและเหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิคการแนะแนวและการให้คำปรึกษา (Counselling) ควบคู่กันไป
 - 2.3 ติดตาม และประเมินผล ดำเนินการติดตามและประเมินผล เด็กที่อยู่ระหว่างรับการสงเคราะห์ และเด็กที่พ้นการสงเคราะห์ไปแล้ว
3. จัดกิจกรรม นันทนาการต่างๆ ได้แก่
 - 3.1 ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยให้เด็กเข้ากลุ่มกิจกรรมต่างๆ เช่น ดนตรี กีฬา การประดิษฐ์ ดอกไม้แห้ง การจัดดอกไม้สด และโภชนาการ เป็นต้น
 - 3.2 จัดให้เด็กได้ทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์
 - 3.3 จัดให้เด็กได้บำเพ็ญประโยชน์ เช่น ไปเยี่ยมผู้รับการสงเคราะห์ต่างๆ อาทิจน คนชรา เด็กอ่อน เด็กพิการ คนไร้ที่พึ่ง หรือตามโรงพยาบาลต่างๆ เป็นต้น

3.4 จัดให้มีอบรมด้านจริยธรรม หน้าที่พลเมืองดี ศิลธรรม และจรรยาบรรณ
แก่เด็ก

5.3 การพัฒนาทางการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

5.3.1 การศึกษา

1. การศึกษาสามัญภายในสถานสงเคราะห์

1.1 จัดการศึกษาในระดับอนุบาล และการศึกษาภาคบังคับ ตามหลักสูตร
ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.2 จัดชั้นเรียนพิเศษแก่เด็กที่มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำ

2. การศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์ในด้านสามัญ โดยสนับสนุนให้เด็กไป
ศึกษาภายนอกยังโรงเรียนต่างๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาตามความรู้ความ
สามารถ และแผนกนัดของเด็ก

5.3.2 ฝึกวิชาชีพ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กฝึกวิชาชีพทั้งภายใน และส่งไปเรียนภายนอก
สถานสงเคราะห์ตามศักยภาพ และความถนัดของเด็ก

2. ดำเนินการติดต่อจัดหางาน ให้แก่เด็กที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญ และวิชา
ชีพแล้วตามความเหมาะสม และความสมัครใจของเด็ก

6. ความพร้อม

ความพร้อม หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจที่พร้อมจะตอบสนอง
ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (กมลรัตน์ หล้าสุขวงษ์. 2523 : 229) หรือเป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ
อย่างบังเกิดผลซึ่งความพร้อมนี้จะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ (Maturity) ทางร่างกาย สติปัญญา สังคม
อารมณ์ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2542 : 8)

ในงานวิจัยครั้งนี้ ความพร้อมตามวัตถุประสงค์ของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีมี
3 ด้านได้แก่

6.1 ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย

หมายถึง ความสามารถของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับกลไกของร่างกาย ซึ่งได้แก่
สภาพของการเจริญเติบโตของร่างกาย การมีสุขภาพอนามัยดี ลักษณะท่าทาง การทำงานประสาน
กันของกล้ามเนื้อ การรับรู้โดยสายตา การรับรู้โดยการฟัง (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และ วิจิต ทองนุ้ย.
2529 : 8)

ลักษณะสุขภาพกายที่ดีควรประกอบด้วย (กรมพลศึกษา. 2543 : 41)

1. ร่างกายมีความสมบูรณ์และมีความแข็งแรง
2. ความเจริญงอกงามทางร่างกายเป็นไปอย่างปกติ และสัมพันธ์กับความเจริญงอกงามด้านอื่นๆ ด้วย
3. ระบบการย่อยอาหารและการขับถ่ายทำงานตามปกติ
4. ร่างกายมีความแข็งแรงสามารถทำงานหนักได้นานๆ ไม่เหน็ดเหนื่อยและมีประสิทธิภาพ
5. การนอนหลับ และการพักผ่อนเป็นปกติ นอนหลับสนิทเมื่อตื่นนอนและรู้สึกสดชื่น
6. หูสามารถรับฟังได้ดี และตาสามารถมองเห็นได้เป็นปกติ
7. ฟันมีความคงทนและแข็งแรง
8. ทรวดทรงได้สัดส่วนไม่บกพร่อง
9. ผิวหนังเกลี้ยงเกลา สดชื่น เปล่งปลั่ง
10. ร่างกายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และไม่อ่อนแอ

การวัดความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย สามารถวัดได้จากการออกกำลังกาย การเล่นกีฬาเป็นประจำ และภาวะการเจริญเติบโตซึ่งเป็นดัชนีชี้บ่งภาวะสุขภาพ และภาวะโภชนาการที่ดีตัวหนึ่งวิธีที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการประเมินการเจริญเติบโตทางร่างกายมากที่สุด ได้แก่ การวัดน้ำหนักตัวและส่วนสูง (กองโภชนาการ. 2543 : 1)

6.2 ความพร้อมด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

หมายถึง การมีชีวิตที่เป็นสุข มีความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล รอบคอบ สามารถสร้างสัมพันธภาพ และรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

บุคคลที่จะมีความพร้อมด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม คือบุคคลที่มีภาวะความสมบูรณ์ของจิตใจ (กรมพลศึกษา. 2543 : 41-42) สภาพที่ดีทางจิตใจ อารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์มิให้เกิดความคับข้องใจ หรือกังวลใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี

ลักษณะสุขภาพจิตที่ดี ควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. อารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้ดี
2. มีความตั้งใจจดจ่อในงานที่ทำและมีความกระตือรือร้น ไม่ท้อแท้เหนื่อย

หน่าย หรือหมดหวังในชีวิต

3. มีความร่าเริงไม่เคร่งเครียดจนเกินไป มีอารมณ์ขันตามสมควร
4. มีความรู้สึกในแง่ดี และมองโลกในแง่ดีเสมอ
5. รู้จักตนเองดีและเข้าใจบุคคลอื่นดีเสมอ
6. มีความเป็นตัวของตัวเอง และเชื่อมั่นตนเองอย่างมีเหตุผล

7. สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อน สิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดี
8. สามารถแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อประสบกับความผิดหวังหรือความล้ม

เหลว

9. สามารถตัดสินใจได้รวดเร็วและไม่ผิดพลาด
10. มีความปรารถนาและสามารถแสดงความยินดีต่อความสุข หรือความสำเร็จ

ของบุคคลได้อย่างจริงใจ

ดัชนีวัดสุขภาพจิตคนไทย และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของกรมสุขภาพจิต (2545 : 15, 29-30, 33) เป็นแบบประเมินทางสุขภาพจิตที่กรมสุขภาพจิตจัดทำขึ้นเพื่อประเมินสุขภาพจิตของประชาชน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถรู้จักตนเอง และพัฒนาด้านในด้านต่าง ๆ ต่อไป

ดัชนีวัดสุขภาพจิตคนไทย จะบอกถึงระดับสุขภาพจิตเมื่อเทียบกับบุคคลทั่วไป ซึ่งสร้างภายใต้กรอบแนวคิดจำกัดความของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพชีวิตที่เป็นสุข อันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาดตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จะบอกถึงความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข การรู้จักความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองเพื่อการพัฒนา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาได้ตลอดชีวิต แบบประเมินจำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้านคือ

ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ

ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

6.3 ความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

หมายถึง การได้รับการศึกษาและฝึกวิชาชีพ ตามศักยภาพของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้ที่จะช่วยเหลือตนเอง ครอบครั้ว และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต

การวัดความพร้อมด้านการศึกษา และอาชีพในครั้งนี้จะวัดจาก ระดับชั้นการศึกษาตามเกณฑ์อายุเป็นหลัก และการได้รับการอบรมฝึกวิชาชีพของเด็ก

เด็กจะมีความพร้อมด้านการศึกษา และอาชีพนั้นควรจะได้รับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อได้ฝึกปฏิบัติจริง คิดเป็นทำ

เป็น ได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (วิลาวรรณ สุขชัย. 2545 : 30)

นอกจากนี้คณะอนุกรรมการโครงการวิจัยประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา (สกศ. 2532 : 44-45) ได้สร้างนิยามเชิงปฏิบัติเพื่อทราบถึงนักเรียนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ที่มีใช้ในด้านวิชาการอย่างเดียว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน แบ่งออกเป็น 9 ด้านคือ ความอยากรู้ อยากรูเห็น ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัยปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาสังคม การเสียสละ การประหยัดและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความสามัคคี

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและความคิดเชิงวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีคือ

- กรณีที่มีความรู้ที่จะแก้ปัญหาอยู่แล้วก็สามารถนำความรู้นั้นไปแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- กรณีที่ไม่มีความรู้ชัดเจนที่จะแก้ปัญหา ก็สามารถหาวิธีการที่จะหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล

3. ทักษะคิดต่อการงานอาชีพเน้นสัมมาชีพที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมและกฎหมาย เป็นความรู้ทั่วไปและการมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับงานอาชีพ ตระหนักและยอมรับความสำคัญของการงานอาชีพ โดยเห็นความสำคัญ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฟื่องฟ้า สิงหสกุลไกร (2527 : 152-157) ศึกษาการใช้กิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่าการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคม ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาเด็ก ไม่ว่าจะเป็นนันทนาการที่จัดประจำเดือน ประจำสัปดาห์ เช่น กีฬาการแข่งขัน จัดงานวันเด็ก ได้ว่าที่ วาดรูป ทักษะศึกษานอกสถานที่ การจัดกิจกรรมนันทนาการกลุ่ม หลังจากเด็กได้เข้าร่วมแล้ว เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานมีความสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้น หายคิดถึงบ้าน และรู้สึกดีกับเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น แต่มีสถานสงเคราะห์เพียง 3 แห่งที่เคยจัดกลุ่มสังคม คือสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด และสถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหาราชปัทมหาระหว่างอยู่ในสถานสงเคราะห์ของเด็กคือการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและ เจ้าหน้าที่บางคน

กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น (2532 : 105) ศึกษาพฤติกรรมเด็กที่หลบหนีจากสถานแรกรับ เฉพาะกรณีสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ดและสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท พบว่าสาเหตุที่เด็กหลบหนีมากที่สุดเพราะนิสัยส่วนตัวคือ รักอิสระ รองลงมาคือครอบครัวเด็กไม่สนใจมา

เยี่ยม และสาเหตุอื่นๆ คือเพื่อนชวน ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ และแม่บ้านบางคน แสดงกิริยาพูดจาหยาบคาย

สุกนทิพย์ ผาสุขดี (2532 : 200-207) ได้ศึกษาบทบาทของหน่วยงานรัฐบาล และเอกชนในการแก้ปัญหาความต้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานรัฐบาล จะดำเนินงานตามโครงการที่กำหนดไว้ ทุนในการดำเนินงานจะได้จากงบประมาณ ส่วนใหญ่จากงบประมาณประจำปี ในส่วนของหน่วยงานเอกชนจะมีโครงการทางการศึกษาอยู่แล้ว จะไม่ได้เน้นความรู้ทางวิชาการโดยเฉพาะ แต่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านการศึกษา ในรูปของโรงเรียน และการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้านการดำเนินงานจะสำรวจเด็กถึงจะทำ การวางแผนกำหนดโครงการ งบประมาณที่ได้รับส่วนใหญ่จะมาจากเงินอุดหนุนจากการบริจาค

นิภา ส.ตุมรสุนทร และนางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2534 : 27-28, 30) ศึกษาการเตรียมความพร้อมเด็กในสถานสงเคราะห์ก่อนออกสู่สังคมภายนอก : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่าด้านนันทนาการที่เด็กพอใจมากที่สุดคือ การฟังวิทยุ ทัศนศึกษา ส่วนการดูโทรทัศน์ วีดีโอ กีฬาในร่ม กีฬากลางแจ้ง พอใจในระดับปานกลาง กิจกรรมที่พอน้อยที่สุดคือ การดูภาพยนตร์ และการออกกำลังกายประจำวัน และยังมีการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนออกสู่สังคมภายนอก ที่มากที่สุดคือ การชกมวย และการอยู่ร่วมกับผู้คนหมู่มาก ด้านการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ เด็กกำลังศึกษาในระดับมัธยม ส่วนสถานที่เรียนหนังสือพบว่า จะศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์ ในโรงเรียนของรัฐบาล เป็นส่วนใหญ่

กิดานันท์ ชำนาญเวช (2535 : 97-98) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการศึกษาต่อของเด็กในสถานสงเคราะห์: กรมประชาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าเด็กส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อมากกว่าการฝึกอาชีพ ปัจจัยสำคัญที่มีผลในการเลือกศึกษาต่อคือ อายุเด็กระหว่าง 11-14 ปี ระยะเวลาอยู่ในสถานสงเคราะห์ที่ไม่นานเกินไประหว่าง 1-5 ปี การมีโอกาสศึกษาจากโรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ และมีผลการเรียน 2.0 ขึ้นไป การเคยได้รับการแนะแนวการศึกษา การมีเพื่อนสนิทและมีประสบการณ์ในการให้และรับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

นิตยา กัทลิตระพันธ์ (2535 : 36) ศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชนผู้ด้อยโอกาส:เด็กเร่ร่อน พบว่า การให้บริการของสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือสวัสดิการสังคมด้านที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาล และนันทนาการ ส่วนลักษณะวิธีการในรายละเอียดต่าง ๆ อาจแตกต่างกันบ้างตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2536 : 13-19) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของศิษย์เก่าสถานสงเคราะห์เด็กของกรมประชาสงเคราะห์ พบว่าเมื่อเด็กออกจากสถานสงเคราะห์แล้วส่วนมากเด็กจะประกอบอาชีพ รับราชการ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง เด็กเก่าพอใจกับรายได้ที่ได้รับ และความเป็นอยู่ สาเหตุที่เด็กออกจากสถานสงเคราะห์ เนื่องจากอายุพ้นเกณฑ์ ออกไปศึกษาต่อที่อื่น เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานสงเคราะห์นาน 6-10 ปี สิ่งที่

ศิษย์เก่าได้รับจากสถานสงเคราะห์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้มากที่สุด คือ การมีความอดทน เมื่อพ้นจากการอุปการะของสถานสงเคราะห์แล้วเด็กส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกมีเพียงส่วนน้อย ที่รู้สึกมีปมด้อย อับอาย กลัวคนอื่นรู้ว่าเคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ เด็กเก่ามีข้อคิดเห็นต่อสถานสงเคราะห์ในเรื่อง การเลี้ยงดูว่า ทางสถานสงเคราะห์ควรจะให้การศึกษาโดยให้โอกาสสูงสุดจนถึงมหาวิทยาลัย มีการฝึกอาชีพอย่างจริงจัง มีการฝึกงานภายนอกในวันหยุดเพื่อให้เด็กมีรายได้พิเศษ มีการรับรองการทำงาน มีการส่งเสริมด้านการกีฬาให้มากกว่านี้ และอาหารควรจัดให้มีปริมาณที่เพียงพอ มีคุณค่าเหมาะกับเด็ก ด้านอาคารสถานที่ควรมั่นคงตรวจสอบไฟ เพิ่มห้องน้ำ และรักษาความสะอาดให้มาก ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ พ่อบ้าน แม่บ้าน เด็กมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ควรเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด รักเอ็นดู พุดจาติ ๑ เป็นมงคลกับเด็ก มีวุฒิเฉพาะในการดูแลเด็ก ข้อเสนอแนะอื่นๆ คือเด็กต้องการให้มีการพบปะระหว่างศิษย์เก่า และรุ่นพี่รุ่นน้อง ต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารของสถานสงเคราะห์ และเด็กต้องการให้กรมประชาสงเคราะห์ช่วยเหลือ ในเรื่องการทำงาน ฝึกอาชีพ บ้านที่อยู่อาศัย เงินทุนในการประกอบอาชีพ และความสะดวกในการติดต่อกับทางสถานสงเคราะห์

จักรวาล ภูพานธุ์ (2537 : 72-75) ศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนให้สูงกว่าเดิมได้ โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

เสริมศักดิ์ อมรรนาถ (2538 : 65-67, 92) ศึกษาติดตามผลเด็กที่ถูกจำหน่ายออกจากสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่าสาเหตุที่เด็กออกจากสถานสงเคราะห์มากที่สุดคือ มีผู้ปกครองมารับไปอุปการะ เมื่อเด็กออกจากสถานสงเคราะห์แล้วส่วนมากไม่ได้รับการศึกษาต่อ เด็กส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนที่จะจำหน่ายออกจากสถานสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาชีวิต เด็กต้องการฝึกวิชาชีพที่ทันสมัย เช่นคอมพิวเตอร์ วิชาพิมพ์ดีด และการดูแลเด็ก

นิภา ส.ตุมรสุนทร (2539 : 224-230) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสในโอกาสของกรมประชาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันเด็กได้รับการศึกษาในลักษณะแตกต่างกัน สถานสงเคราะห์ 7 แห่งมีโรงเรียนระดับ ป.1 – 6 ในสถานสงเคราะห์ รวมทั้งมีชั้นพิเศษและชั้นอนุบาล เด็กจะเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนของสถานสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ บางสถานสงเคราะห์ถึงจะมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสถานสงเคราะห์ แต่ก็ยังจัดส่งเด็กไปเรียนโรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ด้วย การเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นต้นไปนั้น พบว่าเด็กไปเรียนที่โรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ สำหรับการเรียนวิชาชีพนั้นสถานสงเคราะห์ได้จัดสอนวิชาชีพให้เด็กด้วยแต่ไม่ได้ออกไปรับรองให้ นักเรียนมีสติปัญญา และสนใจการเรียนปานกลาง ส่วนอุปสรรคการเรียนการสอน หลักสูตรและสถานที่พบปัญหาน้อยมาก พ่อบ้าน แม่บ้าน พี่เลี้ยง ครู

เด็ก ผู้ปกครอง และนักสังคมสงเคราะห์ ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การให้การศึกษาแก่เด็กใน
อนาคตของสถานสงเคราะห์เด็ก ควรจะได้มีการจัดส่งเด็กไปเรียนยังโรงเรียนภายนอกสถาน
สงเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวเข้าสู่สังคมของเด็ก

จิตตา คีนดี (2542 : 76-78) ศึกษาการปรับตัวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่มสัมพันธ์มีพฤติกรรมปรับตัว การสร้างสัมพันธภาพ การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น มี
ความเข้าใจการทำงานร่วมกันกับกลุ่ม รู้จักหน้าที่ของตนเองดีขึ้น กว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2542 : 101-102) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อ
การยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัด
อุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีการยอมรับตนเองในแต่ละ
ด้านสูงกว่า ก่อนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมี 6 ด้าน คือด้านการแสดงออกของพฤติกรรมที่เชื่อมั่น
ในคุณค่าและมาตรฐานภายในมากกว่าแรงกดดันภายนอก ด้านการยอมรับคำยกย่องและคำวิจารณ์
จากผู้อื่นอย่างเป็นกลาง ด้านความไม่พยายามบิดเบือนความรู้สึกใดๆ ด้านความไม่คาดคิดว่าผู้อื่น
จะปฏิเสธตน ด้านการไม่คิดว่าตนเองประหลาดหรือแตกต่างจากบุคคลทั่วไป และด้านการไม่เป็น
คนขี้อาย

ภูมิชาย ปล้องอ้วน (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษา การเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชน
ในสถานสงเคราะห์ ก่อนออกสู่สังคมภายนอกของทีมสหวิชาชีพ พบว่า สถานสงเคราะห์แต่ละแห่ง
จะมีบริการ สวัสดิการการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนออกสู่สังคมภายนอก เช่นของทีมสหวิชา
ชีพ ก็มีกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็ก และเยาวชน ในสถานสงเคราะห์ก่อนออกสู่
สังคมภายนอก เช่นด้านกายมีการให้การรักษายาบาล ด้านสุขภาพอนามัย การส่งเด็กเข้าเรียน
ต่อยังสถานศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์มีมากที่สุด และการให้บริการพื้นฐานทางด้านปัจจัยสี่
ด้านอารมณ์จิตใจ มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กมากที่สุด การจัดก
ิจกรรมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ และการให้คำแนะนำปรึกษาและ
ทางด้านจิตวิทยา ด้านสังคม มีการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์การร่วมกิจกรรมของชุมชนมากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 224-228) ได้ทำการศึกษาวิจัย
การจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานสงเคราะห์ พบว่าการจัดฝึกอบรมวิชาชีพสาขา
ต่างๆ จะเหมาะสมที่สุดกับเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะออกไปเรียนร่วมในสถานศึกษาภายนอก
รูปแบบการจัดการศึกษาควรใช้หลักสูตรการศึกษาโรงเรียน เพราะมีความยืดหยุ่น ด้านการติด
ตามผลดูแลเด็กที่พ้นเกณฑ์ออกไปพบว่า เด็กยังไม่สามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติ
สุขมาก เนื่องจากยังมิได้รับการเตรียมพร้อมอย่างเข้มแข็ง และขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ

อักษรภาค ศรีสง่า (2543 : 29-33) ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพึ่งพิงตนเองของนัก
เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่า เด็กส่วนใหญ่จะพอใจ
กับการศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ แต่เด็กมีความต้องการให้ทางสถานสงเคราะห์ช่วยเหลือ

เรื่องที่อยู่ก่อนเด็กต้องออกไปอยู่ภายนอกสถานสงเคราะห์ อาชีพที่เด็กต้องการทำเมื่อออกจากสถานสงเคราะห์ คือ อาชีพพยาบาล ครู ตำรวจ เสริมสวย รับราชการ เป็นต้น เด็กส่วนมากคิดว่าสามารถพึ่งตนเองได้เมื่อออกจากสถานสงเคราะห์แต่อยากให้ทางสถานสงเคราะห์ช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องอาชีพ

วรรณดา หาวุฒิ (2544 : 102-108) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการลดการพึ่งพิงสถาบันในการปฏิบัติงานของสถานสงเคราะห์เด็ก ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญในการนำแนวคิดนี้ไปใช้คือ ผู้ปกครองของเด็กต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบสถาบัน ครอบครัวและชุมชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับการที่ทางสถานสงเคราะห์จัดขึ้น โดยไม่รอแต่ให้รัฐช่วยเหลือ ในส่วนของนักสังคมสงเคราะห์จะต้องมีทักษะในการทำงานกับครอบครัว และชุมชนด้วย อีกทั้งจะต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอในการส่งเสริมความเป็นอยู่ และการศึกษาในชุมชนสถานสงเคราะห์ควรมีบรรยากาศคล้ายบ้านมากที่สุด เพื่อให้เด็กมีวิถีชีวิตเหมือนเด็กภายนอก

8. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ (สกศ. 2543 : 31-146)

8.1 สหรัฐอเมริกา

โครงการส่วนใหญ่ของหน่วยงานภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือให้การศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส จะมุ่งช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาไม่สามารถศึกษาสำเร็จ ตามเกณฑ์การศึกษาในระบบโรงเรียน เด็กที่มีปัญหาความยากจน ครอบครัวแตกแยก เด็กส่วนมากจะมีเชื้อสายแอฟริกันอันเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ

การให้บริการทางการศึกษาของภาครัฐ

จะมุ่งเน้นให้เด็กเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ ผสมระหว่างการพัฒนาอาชีพและการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านการงาน วิชาการ ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

8.2 สหราชอาณาจักร ประกอบด้วยอิงแลนด์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ

มีการตั้งคณะอนุกรรมการคือ Warnock Committee พ.ศ. 2521 เพื่อรับผิดชอบการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ซึ่งมีความต้องการศึกษาพิเศษ

แนวคิดในการให้บริการการศึกษา

1. การศึกษาช่วยพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลของเด็ก
2. การศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต

3. การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญนอกจากครอบครัว และกลุ่มเพื่อนในการที่เด็กจะเข้าสังคมอย่างราบรื่นและทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมีค่านิยมที่ถูกต้อง เป็นผู้ใหญ่ที่ดี

การให้บริการสำหรับเด็กที่มีปัญหาความประพฤติในโรงเรียน รัฐได้ตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่เด็ก แต่มีบุคลากรน้อย ด้วยคุณภาพทำให้ไม่สามารถบริการได้เต็มที่ มีการบริการสอนตัวต่อตัวที่บ้าน โดยให้เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษานักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติงาน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเวลาสอนน้อยและนักสังคมสงเคราะห์มักจะเกี่ยงกันในการทำงาน ทำให้เด็กไม่ได้รับบริการเท่าที่ควร

8.3 บราซิล

มูลนิธิสวัสดิการเด็กแห่งชาติ (The National Child Welfare Foundation : FUNABEM) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม (The Ministry of Social Welfare and Assistance : MPAS) ทำการรับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กยากจน และผู้เยาว์ที่กระทำความผิด มูลนิธิสวัสดิการเด็กแห่งชาติจะงานโดยประสานงานกับมูลนิธิระดับมลรัฐ (FEBMs)

การดำเนินงานแบ่งเป็น 2 แนวทาง

1. การจัดตั้งสถาบันแบบปิด หรือแบบกึ่งปิด หรือ “โรงเรียน” สำหรับดูแลเด็กที่กระทำความผิด เด็กเกเร เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กที่อ่อนแอ
2. การจัดโครงการนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจ และการศึกษาระดับ

ชุมชน

8.4 ฟิลิปปินส์

นโยบายของรัฐในด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสจะบรรจุในนโยบาย และแนวทางในการจัดการศึกษาพิเศษ แผนปฏิบัติการสำหรับการศึกษามวลชน และโครงการระดับชาติ เพื่อช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน

แนวคิดการให้บริการทางการศึกษา

ตั้งอยู่บนพื้นฐานอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คือการให้บริการศึกษาแก่เด็กทุกคนอย่างเสมอภาค และเป็นการบูรณาการเข้าสู่ระบบปกติของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

มีการให้บริการตามความต้องการของเด็กด้อยโอกาสบางกลุ่ม เช่น การสอนด้วยบทเรียนท้องถิ่นสำหรับชุมชนมุสลิม การยืดหยุ่นในเรื่องเวลาสำหรับเด็กทำงาน การจัดสอนเสริมรายตัวสำหรับเด็กมีปัญหาในการเรียนรู้ แนวคิดในเรื่องการศึกษาส่วนใหญ่ จะให้ความสำคัญแก่การศึกษาเพื่อการทำงาน

8.5 ออสเตรเลีย

นโยบายการศึกษาจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อกำหนดว่า “โอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียม เพื่อจะรับประกันว่านักเรียนทุกคนได้เข้าถึง มีส่วนร่วม และได้ผลตอบแทนที่ดีจากการเข้าชั้นเรียน”

การให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส

มีการจัดตั้งโครงการต่างๆ จำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเน้นการให้เงินสนับสนุนแก่ตัวเด็กเอง หรือสถาบันซึ่งให้บริการแก่เด็กเหล่านี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี โดยศึกษาจากความพร้อมของเด็กในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population)

ได้แก่เด็กในอุปการะของทางสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ซึ่งเป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 12 –18 ปี จำนวน 174 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรดังนี้ (Yamane. 1973 : 886)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนประชากร
 e คือ ระดับความคลาดเคลื่อน

จากจำนวนประชากร คือเด็กในอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี จำนวน 174 คน กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 แทนค่าลงในสูตร Yamane จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{174}{1 + 174(0.05)^2}$$

$$= 121.25$$

จากประชากร 174 คน ทำการสุ่มตัวอย่างทั้งหมด 121 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากเด็กในอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีจำนวน 174 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มี 2 ชุดได้แก่

ชุดที่ 1. แบบสอบถามที่เกี่ยวกับเด็กในด้านต่าง ๆ

โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และข้อมูลที่ต้องการศึกษา

1. แบบสอบถามปลายปิด (Closed Form) เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบข้อ

ได้ข้อหนึ่งโดยตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามตามข้อมูลที่กำหนดมา

- Check List เป็นแบบสอบถามที่กำหนดตัวเลือกให้ตอบ

- Rating Scale หรือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า สำหรับในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ต (R.A. Likert) เป็นแบบประเมินค่า 5 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2537 : 160-161)

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เมื่อได้คะแนนคำตอบจากแบบสอบถามแล้ว จะนำคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ยของแต่ละคำถาม และจัดลงอยู่ตามช่วงชั้นเพื่อแปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 75)

ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ระดับค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.50	หมายถึง	มาก
ระดับค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.50	หมายถึง	น้อย
ระดับค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

2. แบบสอบถามปลายเปิด (Opened Form) เป็นแบบสอบถามที่ไม่กำหนดคำตอบไว้แน่นอน แต่จะให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างอิสระ

3. โครงสร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย

ตอนที่ 3. ข้อมูลความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ประกอบด้วยน้ำหนัก ส่วนสูง เพื่อเป็นการวิเคราะห์ถึงการพัฒนาและความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายของเด็ก

ตอนที่ 4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

ตอนที่ 5. ข้อมูลความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วยระดับการศึกษา และความพอใจในการฝึกวิชาชีพ เพื่อทราบถึงการพัฒนา และความพร้อมด้านการศึกษา และการฝึกวิชาชีพของเด็ก

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

- สร้างกรอบความคิดโดยยึดหลักแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

- สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check-list) แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ของ Likert Scale และแบบปลายเปิด (Open-end Questions)

- เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำไปให้คณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญาณนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อแก้ไขปรับปรุง

- นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ไม่ใช่เด็กในกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กอายุ 12-18 ปี จำนวน 13 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยคำนวณสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

- จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์ผลต่อไป

5. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

- การหาความเที่ยงตรง (Validity) จะใช้ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

(Content Validity) โดยอยู่ในการควบคุมของผู้เชี่ยวชาญ

- การหาค่าความเชื่อมั่นโดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

ชุดที่ 2. แบบประเมินทางสุขภาพจิต ของกรมสุขภาพจิต เป็นแบบสอบถามแบบ
มาตราส่วนประเมินค่า 4 ตัวเลือก แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1. ดัชนีวัดสุขภาพจิตคนไทย จำนวน 66 ข้อโดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

กลุ่มที่ 1. ได้แก่ข้อ 1-3, 11-25, 32-36, 41-64

ไม่เลย	ให้	0	คะแนน
เล็กน้อย	ให้	1	คะแนน
มาก	ให้	2	คะแนน
มากที่สุด	ให้	3	คะแนน

กลุ่มที่ 2. ได้แก่ข้อ 4-10, 26-31, 37-40, 65-66

ไม่เลย	ให้	3	คะแนน
เล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
มาก	ให้	1	คะแนน
มากที่สุด	ให้	0	คะแนน

ตอนที่ 2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น จำนวน 52 ข้อ

กลุ่มที่ 1. ได้แก่ข้อ 1, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 25, 28, 31, 32, 34, 36, 38,
39, 41-44, 46, 48-50

ไม่จริง	ให้	1	คะแนน
จริงบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
จริงมาก	ให้	4	คะแนน

กลุ่มที่ 2. ได้แก่ข้อ 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 33, 37, 40, 45,
47, 51, 52

ไม่จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้	2	คะแนน
จริงมาก	ให้	1	คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัยไปยังกรมประชาสัมพันธ์ และถือหนังสือตอบรับการอนุมัติการศึกษาวิจัย ไปยังสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการออกแบบสอบถามสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีด้วยตนเองโดยร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์

การจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบประเมินสุขภาพจิต และแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบสอบถามที่เกี่ยวกับเด็กในด้านต่าง ๆ

- 1.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาลงรหัส และบันทึกข้อมูล
- 1.2 นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ฐาน

1.3 ในส่วนของน้ำหนัก และส่วนสูงจัดกระทำโดยนำข้อมูลน้ำหนัก ส่วนสูงของเด็กมาจัดกระทำแปลผล และความหมายตามเกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูง ของกองโภชนาการ โดยแบ่งเป็น 3 เกณฑ์ คือ

ตาราง 2 น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ

ช่วงที่	ค่าน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ (กิโลกรัม)	การแปลผลภาวะโภชนาการ
1	$> + 2 \text{ S.D.}$	น้ำหนักมากเกินเกณฑ์
2	$> + 1.5 \text{ S.D. ถึง } + 2 \text{ S.D.}$	น้ำหนักค่อนข้างมาก
3	$- 1.5 \text{ S.D. ถึง } + 1.5 \text{ S.D.}$	น้ำหนักตามเกณฑ์
4	$- 2 \text{ S.D. ถึง } < - 1.5 \text{ S.D.}$	น้ำหนักค่อนข้างน้อย
5	$< - 2 \text{ S.D.}$	น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์

ตาราง 3 ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ

ช่วงที่	ค่าส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (เซนติเมตร)	การแปลผลภาวะโภชนาการ
1	$> + 2 \text{ S.D.}$	สูง
2	$> + 1.5 \text{ S.D. ถึง } + 2 \text{ S.D.}$	ค่อนข้างสูง
3	$- 1.5 \text{ S.D. ถึง } + 1.5 \text{ S.D.}$	ส่วนสูงตามเกณฑ์
4	$- 2 \text{ S.D. ถึง } < - 1.5 \text{ S.D.}$	ค่อนข้างเตี้ย
5	$< - 2 \text{ S.D.}$	เตี้ย

ตาราง 4 น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง

ช่วงที่	ค่าน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง	การแปลผลภาวะโภชนาการ
1	$> + 3 \text{ S.D.}$	อ้วน
2	$> + 2 \text{ S.D. ถึง } + 3 \text{ S.D.}$	เริ่มอ้วน
3	$> + 1.5 \text{ S.D. ถึง } + 2 \text{ S.D.}$	ท้วม
4	$- 1.5 \text{ S.D. ถึง } + 1.5 \text{ S.D.}$	สมส่วน
5	$- 2 \text{ S.D. ถึง } < - 1.5 \text{ S.D.}$	ค่อนข้างผอม
6	$< - 2 \text{ S.D.}$	ผอม

ตาราง 5 การใช้ทั้ง 3 เกณฑ์ร่วมในการแปลผลภาวะโภชนาการ หรือการเจริญเติบโต

น้ำหนักตาม เกณฑ์อายุ	ส่วนสูง ตามเกณฑ์ อายุ	น้ำหนักตาม เกณฑ์ส่วน สูง	การแปลผลภาวะโภชนาการ หรือการเจริญเติบโต
น้ำหนักน้อย มาก	เตี้ย	ผอม	เด็กมีการขาดอาหารมาเป็นเวลานานในอดีต และขณะนี้ยังมีการขาดอาหารอย่างต่อเนื่อง
น้ำหนักน้อย	เตี้ย	สมส่วน	เด็กมีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์เป็นผลจากการ ขาดอาหารเป็นเวลานานในอดีต ปัจจุบันเติบโต ปกติดี
น้ำหนักมาก	เตี้ย	อ้วน	การเจริญเติบโตปกติ แต่มีการขาดอาหารใน อดีต ปัจจุบันได้รับอาหารเกินโดยเฉพาะอาหาร ประเภทให้พลังงาน และขาดการออกกำลังกาย
น้ำหนักน้อย	สูงตาม เกณฑ์	ผอม	เติบโตปกติดี แต่ขณะนี้อาจมีการขาดอาหาร เกิดขึ้น น้ำหนักจึงน้อยกว่าเกณฑ์
น้ำหนักตาม เกณฑ์	สูงตาม เกณฑ์	สมส่วน	เด็กเติบโตปกติดีทั้งด้านน้ำหนักและส่วนสูง อย่างสมดุล
น้ำหนักมาก	สูงตาม เกณฑ์	เริ่มอ้วน	เด็กเติบโตปกติดี แต่เริ่มได้อาหารมากเกินไป หรือออกกำลังกายน้อยเกินไป
น้ำหนักตาม เกณฑ์	สูง	ผอมสูง	เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดี มีการเพิ่มส่วนสูง อย่างรวดเร็ว
น้ำหนักมาก	สูง	สมส่วน	เด็กมีการเติบโต ภาวะโภชนาการปกติมีรูปร่าง สูงใหญ่
น้ำหนักมาก	สูง	สมส่วน	เด็กมีรูปร่างสูงใหญ่ แม้น้ำหนักจากมากแต่ก็มี ส่วนสูงมากด้วย สมดุลกับน้ำหนัก จึงถือว่า ภาวะโภชนาการ เติบโตปกติ

1.4 ในส่วนของความพร้อมด้านการศึกษา จัดกระทำโดยนำข้อมูลระดับชั้นการศึกษา
ศึกษากับอายุของเด็กแต่ละคน มาเทียบกับเกณฑ์การศึกษา ดังนี้

อายุเด็ก	ระดับชั้นการศึกษา
12 ปี	ประถมศึกษาปีที่ 5
13 ปี	ประถมศึกษาปีที่ 6

14 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 1
15 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 2
16 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 3
17 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 4
18 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 5

1.5 ในส่วนของความพร้อมในการฝึกวิชาชีพ จัดกระทำโดยนำข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความพอใจในการได้รับการฝึกวิชาชีพของเด็ก มาหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลงในช่วงชั้น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยเด็กที่มีความพร้อมในการฝึกวิชาชีพ คือเด็กที่มีความพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มาก มากที่สุด

2 แบบประเมินทางสุขภาพจิต ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมคะแนน จัดกระทำข้อมูลและแปลผลตามหลักเกณฑ์ของแบบประเมิน ดังนี้

2.1 ดัชนีวัดสุขภาพจิตคนไทย

เมื่อรวมคะแนนทุกข้อแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนดดังนี้

(คะแนนเต็ม 198 คะแนน)

143 – 198 คะแนน	หมายถึง	สุขภาพจิตดีมากกว่าคนทั่วไป (good)
122 – 142 คะแนน	หมายถึง	สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป (fair)
121 คะแนนหรือน้อยกว่า	หมายถึง	สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป (poor)

2.2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สามารถแยกระหว่างผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ต่ำ และอยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติ ได้ 3 ด้าน คือ

ตาราง 6 คะแนนในแต่ละด้าน ของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ด้าน	ด้านย่อย	การรวมคะแนน	ช่วงคะแนนปกติ
ดี	1.1 ควบคุมตนเอง	รวมข้อ 1 – 6	13 – 18
	1.2 เห็นใจผู้อื่น	รวมข้อ 7 – 12	16 – 21
	1.3 รับผิดชอบ	รวมข้อ 13 - 18	17 - 22
เก่ง	2.1 มีแรงจูงใจ	รวมข้อ 19 - 24	15 – 20
	2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา	รวมข้อ 25 - 30	14 – 19
	2.3 สัมพันธภาพ	รวมข้อ 31 - 36	15 - 20
สุข	3.1 ภูมิใจในตนเอง	รวมข้อ 37 - 40	9 – 13
	3.2 พอใจชีวิต	รวมข้อ 41 - 46	16 – 22
	3.3 สุขสงบทางใจ	รวมข้อ 47 - 52	21

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (ล้วน และ อังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$P = f \times \frac{100}{n}$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นค่าร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2 ตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic mean) หรือค่าเฉลี่ย (Mean)

(ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 35)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

5.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับวัดการกระจายของข้อมูล คำนวณได้จากสูตร (ประคอง กรรณสูตร. 2538 : 73)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

เมื่อ S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum fx$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

5.4 สถิติที่ใช้ทดสอบค่าความเชื่อมั่น ได้แก่สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	คือ	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	คือ	จำนวนข้อ
	S_i^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วน มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของเด็กในสถานสงเคราะห์วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลด้านการเจริญเติบโต น้ำหนัก ส่วนสูง ของเด็กในสถานสงเคราะห์วิเคราะห์ตามเกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูงเพื่อประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย ของกองโภชนาการ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2543 คือ น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง และนำทั้ง 3 เกณฑ์มาแปลผลรวม นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
3. ข้อมูลด้านการศึกษา วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ตามระดับการศึกษาตามเกณฑ์อายุ ด้านฝึกวิชาชีพ วิเคราะห์ด้วยความคิดเห็นของเด็กในสถานสงเคราะห์จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ตัวเลือก มาหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำความพอใจในการฝึกวิชาชีพของเด็ก มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ
4. ข้อมูลด้านสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ วิเคราะห์ตามเกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
5. วิเคราะห์ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และประมาณค่าลงในช่วงชั้น 5 ตัวเลือก
 - 81-100 % หมายความว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 61-80 % หมายความว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
 - 41-60 % หมายความว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
 - 21-40 % หมายความว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

1-20 % หมายความว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ทำให้ทราบถึงสถานภาพของเด็กในสถานสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ และแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ และในการนำเสนอผลดังกล่าว แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการศึกษาฝีมือวิชาชีพของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

4.1 ด้านสุขภาพร่างกาย

4.2 ด้านการศึกษาฝีมือวิชาชีพ

4.3 ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพโดยทั่วไปของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ ข้อมูลสถานภาพประกอบด้วย อายุ สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ สถานภาพครอบครัว ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 7 ข้อมูลทั่วไปของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

หน่วย : คน

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
12	24	19.8
13	22	18.2
14	36	29.8
15	11	9.1
16	7	5.8
17	8	6.6
18	13	10.7
รวม	121	100.0
สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ		
ครอบครัวยากจน	41	34.7
บิดา มารดาถึงแก่กรรม	7	5.8
เร่ร่อน พลัดหลง	7	5.8
ต้องการเรียนหนังสือ	20	16.5
ครอบครัวแตกแยก	17	14.0
ถูกทอดทิ้ง	11	9.1
ปัญหาความประพฤติ	11	9.1
อื่นๆ	6	5.0
รวม	121	100.0
สถานภาพครอบครัว		
อยู่ด้วยกัน	26	21.5
บิดา มารดาหย่าร้าง	22	18.2
บิดามีภรรยาใหม่	3	2.5
มารดามีสามีใหม่	11	9.1

ตาราง 7 (ต่อ)

หน่วย : คน		
ลักษณะสถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
บิดา มารดาถึงแก่กรรม	13	10.7
บิดาถึงแก่กรรม	16	13.2
มารดาถึงแก่กรรม	10	8.3
บิดา มารดาหายสาบสูญ	12	9.9
อื่นๆ	8	6.6
รวม	121	100.0
ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ (ปี)		
1-2	26	21.5
3-4	18	14.9
5-6	20	16.5
7-8	33	27.3
9-10	17	14.0
11-12	7	5.8
รวม	121	100.0

จากตาราง 7 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 121 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุ 14 ปี (จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8) รองลงมาคืออายุ 12 ปี (จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8) เด็กส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เนื่องจากครอบครัวยากจน (จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7) รองลงมาคือเด็กต้องการเรียนหนังสือ (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5) สาเหตุที่ทำให้เด็กเข้ามาอยู่น้อยที่สุดคือบิดา มารดาถึงแก่กรรม และเป็นเด็กเร่ร่อน พลัดหลง มีจำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ครอบครัวของเด็กส่วนใหญ่ บิดา มารดา ยังอยู่ด้วยกัน (จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5) รองลงมาคือ บิดา มารดาหย่าร้างกันไปแล้ว (จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2) เด็กส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นระยะเวลา 7-8 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมาคือระยะเวลา 1-2 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการออกกำลังกาย กีฬา สุขภาพ ภาวะการเจริญเติบโต ตามเกณฑ์น้ำหนักส่วนสูง และตามเกณฑ์ดัชนีมวลกาย ระดับชั้นการศึกษา ข้อมูลการฝึกวิชาชีพ และความคิดเห็นความพอใจด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 8 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย เด็กในสถานสงเคราะห์

หน่วย : คน		
ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
การออกกำลังกาย		
ออกเป็นประจำ	15	12.4
ออกบ้าง แต่ไม่ทุกวัน	106	87.6
รวม	121	100.0
กีฬาที่ชอบ		
วิ่งแข่ง	24	19.8
ฟุตบอล	15	12.4
แชร์บอล	17	14.0
บาสเกตบอล	25	20.7
วอลเลย์บอล	20	16.5
แบดมินตัน	19	15.7
ว่ายน้ำ	1	0.8
รวม	121	100.0
สุขภาพอนามัยในปัจจุบัน		
แข็งแรงดี	98	81.0
อ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อย	6	5.0
มีโรคประจำตัว	10	8.2
อื่นๆ	4	5.8
รวม	121	100.0

จากตาราง 8 พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีการออกกำลังกายบ้าง แต่ไม่ทุกวันจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 87.6 กีฬาที่ชอบมากที่สุดคือ บาสเกตบอล (คิดเป็นร้อยละ 20.7) รองลงมาคือ วิ่งแข่ง

วอลเลย์บอล และแบดมินตัน (คิดเป็นร้อยละ 19.8, 16.5, 15.7 ตามลำดับ) เด็กส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงดี คิดเป็นร้อยละ 81.0 มีเพียงร้อยละ 8.2 ที่มีโรคประจำ และร้อยละ 5.0 อ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อย

ตาราง 9 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการเจริญเติบโตของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกตามเกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูง

หน่วย : คน		
เกณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง		
อ้วน	4	3.3
เริ่มอ้วน	7	5.8
ท้วม	4	3.3
สมส่วน	99	81.8
ค่อนข้างผอม	6	5.0
ผอม	1	0.8
รวม	121	100.0
ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ		
สูง	3	2.5
ค่อนข้างสูง	8	6.6
ส่วนสูงตามเกณฑ์	82	67.8
ค่อนข้างเตี้ย	14	11.6
เตี้ย	14	11.6
รวม	121	100.0

ตาราง 9 (ต่อ)

หน่วย : คน

เกณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ		
น้ำหนักมากเกินไปเกณฑ์	8	6.6
น้ำหนักค่อนข้างมาก	4	3.3
น้ำหนักตามเกณฑ์	88	72.7
น้ำหนักค่อนข้างน้อย	13	10.7
น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์	8	6.6
รวม	121	100.0

จากตาราง 9 พบว่า ภาวะการเจริญเติบโตของเด็ก ตามเกณฑ์ดังนี้

น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบว่าเด็กส่วนใหญ่ มีรูปร่างสมส่วนจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 รองลงมาคือมีรูปร่างเริ่มอ้วน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และมีเด็กที่รูปร่างผอมจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบว่าเด็กส่วนใหญ่ มีส่วนสูงตามเกณฑ์จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมาคือ ค่อนข้างเตี้ย และเตี้ย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และมีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ที่มีรูปร่างสูง

น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ พบว่าเด็กส่วนใหญ่ มีน้ำหนักตามเกณฑ์จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมาคือน้ำหนักค่อนข้างน้อยจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 มีเด็กที่น้ำหนักมากเกินไปเกณฑ์ และน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์จำนวนเท่ากันคือ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ตาราง 10 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโภชนาการ การเจริญเติบโตของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเกณฑ์

ดัชนีแปลผลรวม น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง

หน่วย : คน

ภาวะการเจริญเติบโต	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการขาดอาหารอย่างต่อเนื่องจากอดีต-ปัจจุบัน	1	0.8
2. มีการเจริญเติบโตปกติ เต็มส่วน	18	14.9
3. มีการขาดอาหารในอดีต แต่ปัจจุบันขาดการออกกำลังกาย	1	0.8

ตาราง 10 (ต่อ)

หน่วย : คน		
ภาวะการเจริญเติบโต	จำนวน	ร้อยละ
4. เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดี แต่ขณะนี้ขาดอาหารน้ำหนัก จึงน้อย	4	3.3
5. เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดี ทั้งด้านน้ำหนักและส่วนสูง	84	69.4
6. เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดี แต่เริ่มได้อาหารมากหรือออก กำลังกายน้อยไป	9	7.4
7. เด็กมีการเจริญเติบโตปกติ มีการเพิ่มส่วนสูงอย่างรวดเร็ว	1	0.8
8. เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดี มีรูปร่างสูงใหญ่	1	0.8
9. เด็กมีการเจริญเติบโตปกติ มีรูปร่างสูงใหญ่ แต่ออกกำลังกายน้อยไป จึงเริ่มอ้วน	2	1.7
รวม	121	100.0

จากตาราง 10 พบว่า ส่วนใหญ่เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดีทั้งด้านน้ำหนักและส่วนสูง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 รองลงมาคือมีการเจริญเติบโตปกติ เตี้ยสมส่วน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 เด็กมีการเจริญเติบโตปกติดี แต่เริ่มได้อาหารมากหรือออกกำลังกายน้อยไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และมีเด็กที่มีการขาดอาหารอย่างต่อเนื่องจากอดีต-ปัจจุบัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ตาราง 11 ข้อมูลระดับการศึกษาก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกตามอายุ

หน่วย : คน (ร้อยละ)

อายุ (ปี) ระดับ	12	13	14	15	16	17	18	รวม (12-18)
ประถมศึกษา 1	10 (41.7)	3 (13.6)	13 (36.1)	2 (18.2)	2 (28.6)	3 (37.5)	2 (15.4)	35 (28.9)
ประถมศึกษา 2	2 (8.3)	1 (4.5)	3 (8.3)	2 (18.2)	1 (14.3)	-	-	9 (7.4)
ประถมศึกษา 3	2 (8.3)	3 (13.6)	4 (11.1)	-	-	-	2 (15.4)	11 (9.1)
ประถมศึกษา 4	1 (4.2)	2 (9.1)	1 (2.8)	1 (9.1)	-	1 (12.5)	-	6 (4.9)
ประถมศึกษา 5	3 (12.5)	1 (4.5)	2 (5.6)	1 (9.1)	1 (14.3)	1 (12.5)	-	9 (7.4)
ประถมศึกษา 6	1 (4.2)	1 (4.5)	1 (2.8)	1 (9.1)	-	-	-	4 (3.3)
มัธยมศึกษา 1	1 (4.2)	1 (4.5)	2 (5.6)	-	-	-	-	4 (3.3)
มัธยมศึกษา 2	-	-	1 (2.8)	-	-	-	-	1 (0.5)
มัธยมศึกษา 6	-	-	-	-	-	-	2 (15.4)	2 (1.6)
อื่นๆ (ไม่ได้ เรียน,อนุนบาล)	4 (16.7)	10 (45.5)	9 (25.0)	4 (36.4)	3 (42.9)	3 (37.5)	7 (53.8)	40 (33.1)
รวม	24 (100.0)	22 (100.0)	36 (100.0)	11 (100.0)	7 (100.0)	8 (100.0)	13 (100.0)	121

จากตาราง 11 แสดงข้อมูลระดับการศึกษาของเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯ พบว่า มีเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนชั้นอนุบาล และเมื่อจำแนกระดับการ

ศึกษาตามอายุของเด็ก พบว่าเด็กอายุ 12 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาคือไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

เด็กอายุ 13 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6

เด็กอายุ 14 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 รองลงมาอื่น ๆ คือ ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

เด็กอายุ 15 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1, ป.2 มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2

เด็กอายุ 16 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6

เด็กอายุ 17 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 และไม่ได้รับการศึกษา หรืออยู่ชั้นอนุบาล มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.4, ป.5 มีจำนวนเท่ากันคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

เด็กอายุ 18 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1, ป.3 ,ม.6 มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

ตาราง 12 ข้อมูลสถานศึกษาปัจจุบัน จำแนกตามอายุของเด็ก

หน่วย : คน (ร้อยละ)

อายุ (ปี) \ สถานศึกษา	12	13	14	15	16	17	18	รวม (12-18)
- ศึกษาภายใน สถานสงเคราะห์	6 (25.0)	6 (27.3)	5 (13.9)	1 (9.1)	3 (42.9)	1 (12.5)	4 (30.8)	26 (21.5)
- ศึกษาภายนอก สถานสงเคราะห์	18 (75.0)	16 (72.7)	31 (86.1)	10 (90.9)	4 (57.1)	7 (87.5)	9 (69.2)	95 (78.5)
รวม	24 (100.0)	22 (100.0)	36 (100.0)	11 (100.0)	7 (100.0)	8 (100.0)	13 (100.0)	121

จากตาราง 12 แสดงข้อมูลสถานศึกษาปัจจุบันพบว่า จากเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 คน ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ และเมื่อจำแนกตามอายุพบว่า เด็กอายุ 12 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 เด็กอายุ 13 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 เด็กอายุ 14 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์

จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 86.1 เด็กอายุ 15 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 90.9 เด็กอายุ 16 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 เด็กอายุ 17 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 เด็กอายุ 18 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2

ตาราง 13 ข้อมูลระดับการศึกษาปัจจุบัน จำแนกตามอายุของเด็ก

หน่วย : คน (ร้อยละ)

อายุ (ปี) ระดับ	12	13	14	15	16	17	18	รวม (12-18)
ประถมศึกษา 1	2 (8.3)	1 (4.5)	4 (11.1)	-	-	-	-	7 (5.8)
ประถมศึกษา 2	1 (4.2)	-	1 (2.8)	-	-	-	-	2 (1.7)
ประถมศึกษา 3	2 (8.3)	-	-	-	-	-	-	2 (1.7)
ประถมศึกษา 4	4 (16.7)	1 (4.5)	1 (2.8)	-	-	-	-	6 (5.0)
ประถมศึกษา 5	8 (33.3)	2 (9.1)	4 (11.1)	1 (9.1)	-	-	-	15 (12.4)
ประถมศึกษา 6	6 (25.0)	7 (31.8)	5 (13.9)	1 (9.1)	-	-	-	19 (15.7)
มัธยมศึกษา 1	-	7 (31.8)	7 (19.7)	1 (9.1)	1 (14.3)	1 (12.5)	-	17 (14.0)
มัธยมศึกษา 2	1 (4.2)	4 (18.2)	9 (25.0)	-	2 (28.6)	-	-	16 (13.2)

ตาราง 13 (ต่อ)

หน่วย : คน (ร้อยละ)

อายุ (ปี) ระดับ	12	13	14	15	16	17	18	รวม (12-18)
มัธยมศึกษา 3	-	-	5 (13.9)	7 (63.6)	2 (28.6)	1 (12.5)	1 (7.7)	16 (13.2)
มัธยมศึกษา 4	-	-	-	-	-	1 (12.5)	-	1 (0.8)
มัธยมศึกษา 5	-	-	-	-	-	1 (12.5)	-	1 (0.8)
มัธยมศึกษา 6	-	-	-	-	-	-	2 (15.4)	1 (0.8)
ฝึกวิชาชีพ	-	-	-	1 (9.1)	2 (28.6)	1 (12.5)	1 (7.7)	5 (4.1)
ปวช. 1	-	-	-	-	-	1 (12.5)	1 (7.7)	2 (1.7)
ปวช. 2	-	-	-	-	-	1 (12.5)	2 (15.4)	3 (2.5)
ปวช. 3	-	-	-	-	-	-	1 (7.7)	1 (0.8)
มหาวิทยาลัยปี 1	-	-	-	-	-	1 (12.5)	2 (15.4)	3 (2.5)
กศน.	-	-	-	-	-	-	3 (23.1)	3 (2.5)
รวม	24 (100.0)	22 (100.0)	36 (100.0)	11 (100.0)	7 (100.0)	8 (100.0)	13 (100.0)	121

จากตาราง 13 พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป. 5 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ ป. 6 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และระดับชั้นต่ำสุดคือ ป. 1 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3

เด็กอายุ 13 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.6 และ ม. 1 (มีจำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8) รองลงมาคือ ม.2 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และระดับการศึกษาชั้นต่ำสุดคือ ป. 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

เด็กอายุ 14 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.2 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคือ ม.1 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และระดับการศึกษาชั้นต่ำสุดคือ ป. 1 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1

เด็กอายุ 15 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 และที่เหลือศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.5, ป.6, ม.1 และฝึกวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ ระดับละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1

เด็กอายุ 16 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.2, ม.3 และฝึกวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ ระดับละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ที่เหลือศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.1 มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3

เด็กอายุ 17 ปี ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม. 1, ม.3, ม.4, ม.5, ปวช. 1, ปวช.2, ฝึกวิชาชีพ และมหาวิทยาลัยปี 1 มีจำนวนเท่ากันคือระดับชั้นละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

เด็กอายุ 18 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาศึกษาระดับ ม.6 , ปวช.2 และมหาวิทยาลัยปี 1 มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ที่เหลือศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.3, ปวช1, ปวช3 และฝึกวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7

ตาราง 14 ข้อมูลระดับการศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาปกติ จำแนกตามอายุของเด็ก

หน่วย : คน (ร้อยละ)

อายุ (ปี) เกณฑ์	12	13	14	15	16	17	18	รวม (12-18)
- ศึกษาตาม เกณฑ์	15 (62.5)	18 (81.8)	21 (58.3)	8 (72.7)	4 (57.1)	6 (75.0)	12 (69.2)	84 (69.4)
- ศึกษาต่ำกว่า เกณฑ์	9 (37.5)	4 (18.2)	15 (41.7)	3 (27.3)	3 (42.9)	2 (25.0)	1 (7.7)	37 (30.6)
รวม	24 (100.0)	22 (100.0)	36 (100.0)	11 (100.0)	7 (100.0)	8 (100.0)	13 (100.0)	121

จากตาราง 14 พบว่า จากเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 12 –18 ปี จำนวน 121 คน เด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้นตามเกณฑ์การศึกษาปกติ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และเป็นเด็กที่ปัจจุบันศึกษาระดับชั้นต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาปกติ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6

ตาราง 15 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ

หน่วย : คน		
ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับฝึกวิชาชีพ		
เคย	65	53.7
ไม่เคย	56	46.3
รวม	121	100.0
ประเภทวิชาชีพที่ได้รับฝึก		
ช่างรีด	11	16.9
ด้านโภชนาการ	26	40.0
งานประดิษฐ์	20	30.8
เสริมสวย	5	7.7
อื่นๆ	3	4.6
รวม	65	100.0
ประเภทวิชาชีพที่ต้องการฝึก		
ด้านโภชนาการ	65	53.7
เสริมสวย	20	16.5
งานประดิษฐ์	25	20.7
เย็บปักถักร้อย	7	5.8
ช่างรีด	4	3.3
รวม	121	100.0

ตาราง 15 (ต่อ)

หน่วย : คน		
ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
สาเหตุที่ต้องการฝึก		
- สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต	73	60.3
- เป็นความสนใจ และความถนัดส่วนตัว	31	25.6
- อยากมีความรู้ และประสบการณ์ติดตัว	15	12.4
- คิดว่าเป็นอาชีพที่สุจริต	2	1.7
รวม	121	100.0

จากตาราง 15 พบว่า เด็กส่วนใหญ่ได้รับการฝึกวิชาชีพมีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 โดยเป็นเด็กที่เคยได้รับการฝึกวิชาชีพ ด้านโภชนาการ งานประดิษฐ์ ชักรัด และเสริมสวย (คิดเป็นร้อยละ 40.0, 30.8, 16.9, 7.7 ตามลำดับ) วิชาชีพที่เด็กต้องการฝึกมากที่สุดคือ ด้านโภชนาการ รองลงมาคือ งานประดิษฐ์ (คิดเป็นร้อยละ 53.7, 20.7) เด็กมีความคิดเห็นว่าวิชาชีพเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ประกอบอาชีพได้ในอนาคตสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.3 รองลงมาคือเป็นความสนใจ ความถนัดส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 25.6 อยากมีความรู้และประสบการณ์ติดตัว คิดเป็นร้อยละ 12.4

ตาราง 16 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพของเด็กในสถานสงเคราะห์

หน่วย : คน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
- ความพอใจในการฝึกวิชาชีพที่ได้รับ	3.12	1.28	ปานกลาง
- ความพอใจในความรู้เรื่องการอยู่ร่วมคนหมู่มาก การปรับตัวเข้ากับสังคม	3.82	0.94	มาก
- ความพอใจในการศึกษาที่ได้รับ	4.36	0.86	มากที่สุด
- ความสามารถในการนำความรู้จากการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต	3.90	1.01	มาก

จากตาราง 16 พบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์จำนวน 121 คน มีความพอใจมากที่สุดในเรื่อง การศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ ($\bar{X} = 4.36$) ในเรื่องความรู้ในการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก และการปรับตัวเข้ากับสังคมที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ ($\bar{X} = 3.82$) และเรื่องความคิดว่าสามารถนำความรู้จากการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคตนั้น มีความพอใจมาก ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนความพอใจกับการได้รับการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้นั้น มีความพอใจปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความคิดเห็นในด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้ข้อมูลมีการกระจายมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเห็นเรื่องความพอใจกับการได้รับการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้มีการกระจายของข้อมูลมาก (S.D. = 1.28) ในขณะที่ความคิดเห็นเรื่องความพอใจกับการศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ มีการกระจายของข้อมูลน้อยที่สุด (S.D. = 0.86)

ตาราง 17 ความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ

หน่วย : คน		
ความพร้อม	จำนวน	ร้อยละ
เด็กมีความพร้อม	94	77.7
เด็กขาดความพร้อม	27	22.3
รวม	121	100.0

จากตาราง 17 แสดงว่า เด็กส่วนมากมีความพร้อมในด้านฝึกวิชาชีพ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 77.7 และ เป็นเด็กที่ยังขาดความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ฯ อ้างอิงจากแบบประเมินสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต ดังแสดงผลต่อไปนี้

ตาราง 18 ระดับสุขภาพจิตของเด็กในสถานสงเคราะห์

หน่วย : คน

ระดับสุขภาพจิต	จำนวน	ร้อยละ
1. สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป (Poor)	24	19.8
2. สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป (Fair)	86	71.1
3. สุขภาพจิตดีมากกว่าคนทั่วไป (Good)	11	9.1
รวม	121	100.0

จากตาราง 18 พบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ ที่เป็นเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 คน ส่วนใหญ่ มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาคือ มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 และมีสุขภาพจิตดีมากกว่าคนทั่วไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1

ตาราง 19 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ จำแนกรายด้านย่อย 9 ด้าน

หน่วย : คน

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ
ด้านดี		
1. ควบคุมตัวเอง		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	8	6.6
ช่วงคะแนนปกติ	97	80.2
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	16	13.2
รวม	121	100.0
2. เห็นใจผู้อื่น		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	43	35.5
ช่วงคะแนนปกติ	74	61.2
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	4	3.3
รวม	121	100.0

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วย : คน

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ
3. รับผิดชอบ		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	42	34.7
ช่วงคะแนนปกติ	68	56.2
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	11	9.1
รวม	121	100.0
ด้านเก่ง		
1. มีแรงจูงใจ		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	21	17.4
ช่วงคะแนนปกติ	85	70.2
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	15	12.4
รวม	121	100.0
2. ตัดสินใจและแก้ปัญหา		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	21	17.4
ช่วงคะแนนปกติ	89	73.5
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	11	9.1
รวม	121	100.0
3. สัมพันธภาพ		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	41	33.9
ช่วงคะแนนปกติ	77	63.6
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	3	2.5
รวม	121	100.0

ตาราง 19 (ต่อ)

หน่วย : คน

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสุข		
1. ภูมิใจในตัวเอง		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	9	7.4
ช่วงคะแนนปกติ	100	82.6
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	12	9.9
รวม	121	100.0
2. พอใจชีวิต		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	56	46.3
ช่วงคะแนนปกติ	59	48.8
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	6	5.0
รวม	121	100.0
3. สุขสงบทางใจ		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	28	23.1
ช่วงคะแนนปกติ	87	71.9
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	6	5.0
รวม	121	100.0

จากตาราง 19 แสดงว่า การควบคุมตนเอง ของเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 80.2 ความเห็นใจผู้อื่น เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 ความรับผิดชอบ เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 ด้านแรงจูงใจเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 70.2 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5

สัมพันธภาพเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 ความภูมิใจในตัวเอง เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 82.6 ด้านความพอใจในชีวิต เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 59คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 ด้านการมีความสุขเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9

ตาราง 20 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ จำแนก 3 ด้าน

หน่วย : คน		
ระดับความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ
ด้านดี		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	31	25.6
ช่วงคะแนนปกติ	80	66.1
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	10	8.3
รวม	121	100.0
ด้านเก่ง		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	27	22.3
ช่วงคะแนนปกติ	84	69.4
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	10	8.3
รวม	121	100.0
ด้านสุข		
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	31	25.6
ช่วงคะแนนปกติ	82	67.8
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	8	6.6
รวม	121	100.0

จากตาราง 20 พบว่า เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์

ด้านดีเด็กส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 และมีเด็กที่อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6

ด้านเก่งเด็กส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีเด็กที่อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3

ด้านสุขเด็กส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 และมีเด็กที่อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6

ตาราง 21 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ โดยรวม

หน่วย : คน

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ	30	24.8
ช่วงคะแนนปกติ	82	67.8
สูงกว่าช่วงคะแนนปกติ	9	7.4
รวม	121	100.0

จากตาราง 21 แสดงว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ฯ มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมทั้งด้านดี เก่ง และสุข อยู่ในช่วงคะแนนปกติมากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมาคือต่ำกว่าคะแนนปกติ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และมีเด็กจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 มีคะแนนสูงกว่าช่วงคะแนนปกติ

ตาราง 22 สุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ

หน่วย : คน

ระดับเกณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
สุขภาพจิต		
ผ่านเกณฑ์ปกติ	97	80.2
ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	24	19.8
รวม	121	100.0
ความฉลาดทางอารมณ์		
ผ่านเกณฑ์ปกติ	91	75.2
ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	30	24.8
รวม	121	100.0

ตาราง 22 (ต่อ)

หน่วย : คน		
ระดับเกณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
สุขภาพจิตและความฉลาดทางอารมณ์		
ผ่านทั้ง 2 เกณฑ์	91	75.2
ผ่าน 1 เกณฑ์	30	24.8
รวม	121	100.0

จากตาราง 22 แสดงว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ ส่วนมาก มีสุขภาพจิตผ่านเกณฑ์ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 80.2 และมีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป จำนวน 24 คิดเป็นร้อยละ 19.8 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ เด็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ปกติ มีจำนวน 91 คิดเป็นร้อยละ 75.2 และมีเด็กที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ จำนวน 30 คิดเป็นร้อยละ 24.8 และมีเด็กที่ผ่านทั้งเกณฑ์สุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 3 ด้านคือ

- 4.1 ด้านสุขภาพร่างกาย
- 4.2 ด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ
- 4.3 ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

ตาราง 23 ความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ จำแนกรายด้าน

หน่วย : คน		
ความพร้อมแต่ละด้าน	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสุขภาพร่างกาย		
เด็กมีความพร้อม มีการเจริญเติบโตปกติ	120	99.2
เด็กขาดความพร้อม การเจริญเติบโตไม่ดี	1	0.8
รวม	121	100.0

ตาราง 23 (ต่อ)

หน่วย : คน		
ความพร้อมแต่ละด้าน	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ		
เด็กมีความพร้อม	84	69.4
เด็กขาดความพร้อม	37	30.6
รวม	121	100.0
ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม		
เด็กมีความพร้อม	91	75.2
เด็กขาดความพร้อม	30	24.8
รวม	121	100.0

จากตาราง 23 แสดงว่า ด้านสุขภาพร่างกายเด็กส่วนใหญ่มีความพร้อมจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 99.2 ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 มีความพร้อม ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีความพร้อม จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ตาราง 24 ผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ ตามความพร้อมของเด็กจำแนกเป็นรายด้าน และโดยรวม

หน่วย : คน			
การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์	จำนวน	ร้อยละ	ระดับประสิทธิผล
เด็กมีความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย	120	99.2	มีประสิทธิผลมากที่สุด
เด็กมีความพร้อมด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ	84	69.4	มีประสิทธิผลมาก
เด็กมีความพร้อมด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม	91	75.2	มีประสิทธิผลมาก
เด็กมีความพร้อมครบทุกด้าน	84	69.4	มีประสิทธิผลมาก

จากตาราง 24 พบว่า ผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ มีประสิทธิผลมาก คือมีเด็กที่มีความพร้อมครบทั้ง 3 ด้านจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 โดยผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ ในด้านสุขภาพร่างกายมีประสิทธิผลมากที่สุด คือมีเด็กที่มีความพร้อม จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 99.2 รองลงมาคือ ผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ ในด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีประสิทธิผลมาก คือมีเด็กที่มีความพร้อม จำนวน 91คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 และผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ ในด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ มีประสิทธิผลมาก คือมีเด็กที่มีความพร้อม จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4

ตาราง 25 ข้อเสนอแนะ ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ เกี่ยวกับที่พักอาศัย อาหาร สุขภาพร่างกาย และการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

หน่วย : คน

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. อยากให้มีการออกกำลังกายเพิ่มขึ้น มีการจัดเต้นแอโรบิกในตอนเย็น	18
2. อยากให้อาหารมีความสะอาด หลากหลาย และเพียงพอต่อความต้องการ	17
3. อยากให้เน้นรายละเอียดของแต่ละวิชา และประยุกต์ให้ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน	8
4. อยากให้มีการฝึกวิชาชีพเพิ่มขึ้น	8
5. อยากให้บ้านพักมีขนาดใหญ่ขึ้น	4
6. อยากให้มีห้องสมุดเพิ่มขึ้น	3

จากตาราง 25 พบว่า เด็กมีต้องการให้สถานสงเคราะห์ฯ จัดให้มีการออกกำลังกาย เต้นแอโรบิก เพิ่มขึ้น มากที่สุด โดยมีค่าความถี่เท่ากับ 18 รองลงมาคือเด็กต้องการให้อาหารมีความสะอาด หลากหลาย และเพียงพอต่อความต้องการ มีค่าความถี่เท่ากับ 17 และอยากให้เน้นรายละเอียดของแต่ละวิชา และประยุกต์ให้ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน อยากให้มีการฝึกวิชาชีพเพิ่มขึ้น มีค่าความถี่เท่ากับ 8

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ตามความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ ซึ่งจะสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี โดยศึกษาจากความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจอารมณ์สังคม ด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของสถานสงเคราะห์

วิธีการดำเนินการวิจัยค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์ ฯ อายุ 12 – 18 ปี จำนวน 174 คน ทั้งนี้จะไม่รวมเด็กที่เข้ามาระหว่างปี 2545 – 2546 เนื่องจากเป็นเด็กที่เข้ามาอยู่เป็นระยะเวลาไม่นานมากนัก ซึ่งอาจจะมีผลต่อความพร้อมในตัวเด็กหลังจากเข้ามาอยู่ และได้รับการพัฒนาต่าง ๆ จากทางสถานสงเคราะห์

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กในสถานสงเคราะห์ ฯ จำนวน 121 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณตามสูตรของ ยามาเน่ (Yamane)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับเด็กในด้านต่าง ๆ มี 3 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย
- ตอนที่ 3. ข้อมูลความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย
- ตอนที่ 4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา ฝึกวิชาชีพ
- ตอนที่ 5. ข้อมูลความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับเด็กในด้านต่าง ๆ นี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

ชุดที่ 2 แบบประเมินทางสุขภาพจิต มี 2 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ดัชนีวัดสุขภาพจิต
- ตอนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลด้านการเจริญเติบโต น้ำหนัก ส่วนสูง ของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของกองโภชนาการ กระทรวงสาธารณสุข คือ น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง และนำทั้ง 3 เกณฑ์มาแปลผลรวม นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
3. ข้อมูลด้านการศึกษา วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ตามระดับการศึกษาตามเกณฑ์อายุ ด้านฝึกวิชาชีพ วิเคราะห์ด้วยความคิดเห็นของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯจากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ตัวเลือก มาหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำความพอใจในการฝึกวิชาชีพของเด็ก มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ
4. ข้อมูลด้านสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ วิเคราะห์ตามเกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
5. วิเคราะห์ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และประมาณค่าลงในช่วงชั้น 5 ตัวเลือก
 - 81-100 % หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 61-80 % หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
 - 41-60 % หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
 - 21-40 % หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
 - 1-20 % หมายความว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับคำถามในส่วน of ข้อเสนอแนะนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่แต่ละประเด็นและแปลผลเรียงตามลำดับความถี่นั้น

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 121 คน มีลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 121 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุ 14 ปี (จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8) รองลงมาคืออายุ 12 ปี (จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8) เด็กส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ฯเนื่องจากครอบครัวยากจน (จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7) รองลงมาคือเด็กต้องการเรียนหนังสือ (จำนวน 20 คน คิด

เป็นร้อยละ 16.5) สาเหตุที่ทำให้เด็กเข้ามาอยู่น้อยที่สุดคือบิดา มารดาถึงแก่กรรม และเป็นเด็กเร่ร่อน พลัดหลง มีจำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ครอบครัวของเด็กส่วนใหญ่ บิดา มารดาอยู่ด้วยกัน (จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5) รองลงมาคือ บิดา มารดาหย่าร้างกันไปแล้ว (จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2) เด็กส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นระยะเวลา 7-8 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมาคือระยะเวลา 1-2 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ ด้านสุขภาพร่างกาย มีลักษณะข้อมูลดังนี้

เด็กส่วนใหญ่มีการออกกำลังกายบ้าง แต่ไม่ทุกวันจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 87.6 กีฬาที่ชอบมากที่สุดคือ บาสเกตบอล (คิดเป็นร้อยละ 20.7) รองลงมาคือ วิ่งแข่ง วอลเลย์บอล และ แบดมินตัน (คิดเป็นร้อยละ 19.8, 16.5, 15.7 ตามลำดับ) เด็กส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงดี คิดเป็นร้อยละ 81.0 มีเพียงร้อยละ 8.2 ที่มีโรคประจำ และร้อยละ 5.0 อ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อย

นำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบว่าเด็กส่วนใหญ่ มีรูปร่างสมส่วนจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 รองลงมาคือมีรูปร่างเริ่มอ้วน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และมีเด็กที่รูปร่างผอมจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบว่าเด็กส่วนใหญ่ มีส่วนสูงตามเกณฑ์จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมาคือ ค่อนข้างเตี้ย และเตี้ย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และมีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ที่มีรูปร่างสูง

นำหนักตามเกณฑ์อายุ พบว่าเด็กส่วนใหญ่ มีนำหนักตามเกณฑ์จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมาคือนำหนักค่อนข้างน้อยจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 มีเด็กที่นำหนักมากเกินไปเกินเกณฑ์ และนำหนักน้อยกว่าเกณฑ์จำนวนเท่ากันคือ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

โดยเมื่อนำ 3 เกณฑ์มาแปลผลรวมภาวะการเจริญเติบโตของเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่เด็กมีการเจริญเติบโตปกติทั้งด้านนำหนักและส่วนสูง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 รองลงมาคือมีการเจริญเติบโตปกติ เตี้ยสมส่วน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 เด็กมีการเจริญเติบโตปกติแต่เริ่มได้อาหารมากหรือออกกำลังกายน้อยไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และมีเด็กที่มีการขาดอาหารอย่างต่อเนื่องจากอดีต-ปัจจุบัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

3. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ มีลักษณะข้อมูลดังนี้

การศึกษาของเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ พบว่า มีเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนชั้นอนุบาล และเมื่อจำแนกกระตบการศึกษาตามอายุของเด็ก พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 10

คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาคือไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

เด็กอายุ 13 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6

เด็กอายุ 14 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 รองลงมาอื่นๆ คือ ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

เด็กอายุ 15 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1, ป.2 มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2

เด็กอายุ 16 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1 มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6

เด็กอายุ 17 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1และไม่ได้รับการศึกษา หรืออยู่ชั้นอนุบาล มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ ศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.4, ป.5 มีจำนวนเท่ากันคือ คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

เด็กอายุ 18 ปี ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและอยู่ชั้นอนุบาลมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1, ป.3 ,ม.6 มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

สถานศึกษาปัจจุบันพบว่า จากเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 คน ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ และเมื่อจำแนกตามอายุพบว่า เด็กอายุ 12 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 เด็กอายุ 13 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 เด็กอายุ 14 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 86.1 เด็กอายุ 15 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 90.9 เด็กอายุ 16 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 เด็กอายุ 17 ปี ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 เด็กอายุ 18 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กในสถานสงเคราะห์ 121 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่ต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาปกติ คิดเป็นร้อยละ 54.5 และเป็นเด็กที่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้นตามเกณฑ์การศึกษาปกติ คิดเป็นร้อยละ 45.5

ระดับการศึกษาปัจจุบันของเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป. 5 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ ป. 6 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และระดับชั้นต่ำสุดคือ ป. 1 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3

เด็กอายุ 13 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.6 และ ม. 1 (มีจำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8) รองลงมาคือ ม.2 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และระดับการศึกษาชั้นต่ำสุดคือ ป. 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

เด็กอายุ 14 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.2 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาคือ ม.1 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และระดับการศึกษาชั้นต่ำสุดคือ ป. 1 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1

เด็กอายุ 15 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 และ ที่เหลือศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.5, ป.6, ม.1 และฝึกวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ ระดับละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1

เด็กอายุ 16 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.2, ม.3 และฝึกวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ ระดับละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ที่เหลือศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.1 มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3

เด็กอายุ 17 ปี ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม. 1, ม.3, ม.4, ม.5, ปวช. 1, ปวช.2, ฝึกวิชาชีพ และมหาวิทยาลัยปี 1 มีจำนวนเท่ากันคือระดับชั้นละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

เด็กอายุ 18 ปี ส่วนใหญ่ปัจจุบันศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาศึกษาระดับ ม.6 , ปวช.2 และมหาวิทยาลัยปี 1 มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ที่เหลือศึกษาอยู่ในระดับชั้น ม.3, ปวช1, ปวช3 และฝึกวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7

จากเด็กกลุ่มตัวอย่างอายุ 12 –18 ปี จำนวน 121 คน เด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับชั้นตามเกณฑ์การศึกษาปกติ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และเป็นเด็กที่ปัจจุบันศึกษาระดับชั้นต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาปกติ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6

ด้านการฝึกวิชาชีพพบว่า เด็กส่วนใหญ่ได้รับการฝึกวิชาชีพจากทางสถานสงเคราะห์ มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 โดยเป็นเด็กที่เคยได้รับการฝึกวิชาชีพ ด้านโภชนาการ (ทำอาหาร) งานประดิษฐ์ ชักกรีด และเสริมสวย (คิดเป็นร้อยละ 40.0, 30.8, 16.9, 7.7 ตามลำดับ) เด็กมีความคิดเห็นว่าวิชาชีพเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ นำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคตสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.3 รองลงมาคือเป็นความสนใจ และความถนัดส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 25.6 อยากมีความรู้และประสบการณ์ติดตัว คิดเป็นร้อยละ 12.4 และมีเพียงร้อยละ 1.7 คิดว่าเป็นอาชีพที่สุจริต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพ ในรายข้อที่เด็กมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือความพอใจในการศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ ส่วนในข้อที่เด็กมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือความพอใจเรื่องความรู้ในการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก การปรับตัวเข้ากับสังคมที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ และเด็กมีความคิดว่าจะนำความรู้จากการฝึกวิชาชีพที่ทางสถาน

สงเคราะห์จัดให้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคตนั้น ในข้อที่เด็กมีความคิดเห็นในระดับปานกลางคือ ความพอใจกับการได้รับการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้

แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความคิดเห็นในด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้ข้อมูลมีการกระจายมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเห็นเรื่องความพอใจกับการได้รับการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้มีการกระจายของข้อมูลมาก (S.D. = 1.28) ในขณะที่ความคิดเห็นเรื่องความพอใจกับการศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ มีการกระจายของข้อมูลน้อยที่สุด (S.D. = 0.86)

เมื่อพิจารณาความพร้อมของเด็กด้านฝึกวิชาชีพนั้น พบว่าเด็กส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 77.7 มีความพร้อมในด้านฝึกวิชาชีพ คือวิชาชีพที่เด็กได้รับการฝึกเป็นวิชาชีพที่เด็กสนใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ สุขภาพจิต จากผลวิจัยพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ที่เป็นเด็กกลุ่มตัวอย่าง 121 คน ส่วนใหญ่ มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาคือ มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 19.8 และมีสุขภาพจิตดีมากกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 9.1

ความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ 9 ด้าน พบว่าการควบคุมตนเอง ของเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 80.2 ความเห็นใจผู้อื่น เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 61.2 ความรับผิดชอบ เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 56.2 ด้านแรงจูงใจเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 70.2 การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 73.5 สัมพันธภาพเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 63.6 ความภูมิใจในตัวเอง เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.6 ด้านความพอใจในชีวิต เด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 48.8 ด้านการมีความสุขเด็กส่วนมาก อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 71.9

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 3 ด้าน พบว่า เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีเด็กส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 66.1 และมีเด็กที่อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 25.6 ช่วงคะแนนสูงกว่าปกติคิดเป็นร้อยละ 8.3 ด้านเก่งเด็กส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีเด็กที่อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติคิดเป็นร้อยละ 22.3คะแนนสูงกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 8.3 ด้านสุขเด็กส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 67.8 และมีเด็กที่อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 25.6 ช่วงคะแนนสูงกว่าปกติคิดเป็นร้อยละ 6.6

เด็กในสถานสงเคราะห์มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมทั้งด้านดี เก่ง และสุข อยู่ในช่วงคะแนนปกติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมาคือต่ำกว่าคะแนนปกติ คิดเป็นร้อยละ 24.8 และมีเด็ก คิดเป็นร้อยละ 7.4 มีคะแนนสูงกว่าช่วงคะแนนปกติ

เด็กในสถานสงเคราะห์ ส่วนมาก มีสุขภาพจิตผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 80.2 และมีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 19.8 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ เด็กส่วนใหญ่ผ่าน

เกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 75.2 และมีเด็กที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 24.8 และมีเด็กที่ผ่านทั้งเกณฑ์สุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์คิดเป็นร้อยละ 75.2

5. การวิเคราะห์ความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน

ด้านสุขภาพร่างกาย เด็กส่วนใหญ่มีความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 99.2 มีเพียง คิดเป็นร้อยละ 0.8 ที่ขาดความพร้อม

ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความพร้อมคิดเป็นร้อยละ 69.4 และเป็นเด็กที่ขาดความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 30.6

ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 75.2 คิดเป็นร้อยละ 24.8 ที่ขาดความพร้อม

6. วิเคราะห์ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีในภาพรวมพบว่า ผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ มีประสิทธิผลมาก คือมีเด็กที่มีความพร้อมครบทั้ง 3 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 69.4 โดยผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ ในด้านสุขภาพร่างกาย มีประสิทธิผลมากที่สุด คือมีเด็กที่มีความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 99.2 ในส่วนของผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ ในด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีประสิทธิผลมาก คือมีเด็กที่มีความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 75.2 และผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ฯ ในด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ มีประสิทธิผลมากเช่นเดียวกัน คือมีเด็กที่มีความพร้อม คิดเป็นร้อยละ 69.4

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีตามความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ฯ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้คือ

1. ด้านสุขภาพร่างกาย ผลการวิจัยพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ฯ มีความพร้อมในด้านสุขภาพร่างกายโดยรวมอยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสถานสงเคราะห์ฯ มีการจัดอาหารให้เด็กครบ 5 หมู่ และมีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย ทั้งกีฬากลางแจ้ง และกีฬาในร่ม ซึ่งงานวิจัยของเฟื่องฟ้า สิงห์สกุลไกร (2527) ซึ่งศึกษาการใช้กิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่ากิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคม เช่น กีฬากลางแจ้ง เป็นการพัฒนาเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานมีความสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้น หายคิดถึงบ้าน และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีก็เป็น สถานสงเคราะห์ที่มีการจัดกิจกรรมประเภทนี้ แต่ถ้าหากมองทางด้านความพอใจในเรื่องการได้รับอาหาร และการออกกำลังกายของเด็กนั้น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของศิษย์เก่าสถานสงเคราะห์เด็กของกรมประชาสงเคราะห์ ศิษย์เก่ามีความคิดเห็นว่า ควรจัดอาหารให้มีปริมาณที่เพียงพอมีคุณค่าเหมาะกับเด็ก ควรมีการส่งเสริมด้านกีฬาให้มากกว่านี้ แสดงให้เห็นว่าการที่เด็กในสถานสงเคราะห์ มีความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย คือการที่เด็กมีภาวะโภชนาการ การ

เจริญเติบโตปกตินั้น เด็กอาจจะมึนปร่ามอม อ้วน หรือเตี้ยบางก็ได้ ซึ่งก็ยังมีภาวะการเจริญเติบโตที่ปกติ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดีอยู่ การที่ศิษย์เก่ามีความคิดเห็นว่าอาหารไม่เพียงพอ และบางทีก็ไม่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัยนั้น ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์ฯ จะมีการออกกำลังกายบ้าง แต่ไม่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ นิภา ส.ตุมรสุนทร และนางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2534) ที่ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ก่อนออกสู่สังคมภายนอก : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่า กีฬาในร่ม และกีฬากลางแจ้ง เป็นนันทนาการที่เด็กมีความพอใจในระดับปานกลาง ส่วนการออกกำลังกายประจำวัน เป็นกิจกรรมนันทนาการที่เด็กมีความพอใจน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ที่เด็กส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการออกกำลังกายประจำวันเพิ่มขึ้น เช่นการเดินแอโรบิคในตอนเย็น

2. ด้านการศึกษา ผีกวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ฯ มีความพร้อมในด้านการศึกษา ผีกวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมาก เนื่องจากมีเด็กที่มีความพร้อมทั้งด้านการศึกษาและผีกวิชาชีพอยู่ในระดับประสิทธิผลมาก ทั้งนี้มีเด็กที่ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ได้รับการศึกษา หรือเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าอายุอยู่มาก เมื่อเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์จะต้องมีการเรียนชั้นพิเศษเพื่อปรับระดับความรู้ ให้เหมาะสมก่อน จึงมีเด็กที่เรียนต่ำกว่าเกณฑ์อยู่บ้าง แต่ส่วนมากก็จะต่ำกว่าเกณฑ์อยู่เพียง 1-2 ปี เท่านั้น จึงมีเด็กที่เรียนอยู่ภายในสถานสงเคราะห์เพียงส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะเด็กอายุ 12-18 ปี ซึ่งเป็นเด็กโตเกือบทั้งหมดจะศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์ฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสในอนาคตของกรมประชาสงเคราะห์ ของนิภา ส.ตุมรสุนทร (2539) ผลการศึกษาพบว่า มีสถานสงเคราะห์ 7 แห่ง มีโรงเรียนระดับ ป.1-ป.6 ในสถานสงเคราะห์ รวมทั้งมีชั้นพิเศษ และชั้นอนุบาล เด็กจะเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของสถานสงเคราะห์ แต่ก็ยังจัดส่งเด็กไปเรียนโรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ด้วย การเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นต้นไปนั้นพบว่าเด็กไปเรียนที่โรงเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์ นักเรียนมีสติปัญญาและสนใจการเรียนปานกลาง

ในเรื่องความพอใจในการศึกษา และการผีกวิชาชีพที่ได้รับจากทางสถานสงเคราะห์ พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความพอใจมากที่สุดกับการศึกษาที่ได้รับจากทางสถานสงเคราะห์ และพอใจปานกลางกับการได้รับการผีกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์ฯ จัดให้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องแนวทางในการพึงพิงตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีของอักษรภาค ศรีสง่า (2543) พบว่าเด็กส่วนใหญ่ พอใจกับการศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้

วิชาชีพที่เด็กต้องการผีกคือ ด้านโภชนาการ เสริมสวย งานประดิษฐ์ เย็บปักถักร้อย ชักกรีด ส่วนสาเหตุที่เด็กต้องการผีกวิชาชีพ เหล่านี้เนื่องมาจากเด็กคิดว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ และนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ออนาคต มากที่สุด ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ อมรรวนาถ (2539) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาดิตตามผลเด็กที่ถูกจำหน่ายออกจากที่ได้รับจากทางสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่าเด็กต้องการผีกวิชาชีพที่ทันสมัย เช่นคอมพิวเตอร์ พิมพ์ดิต และการดูแลเด็ก ซึ่งความต้องการของเด็กย่อมต่างกันไปตามระยะเวลา และสภาพสังคม และใน

ส่วนของวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้เด็กฝึกมากที่สุดคือ ด้านโภชนาการเช่นการทำอาหาร งานประดิษฐ์ ชักรีด ซึ่งวิชาชีพเหล่านี้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของศิษย์เก่าสถานสงเคราะห์เด็กของกรมประชาสงเคราะห์ ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2536) พบว่าเมื่อเด็กออกจากสถานสงเคราะห์แล้วส่วนมาก เด็กจะประกอบอาชีพรับราชการ รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง และยังสอดคล้องกับ นิภา ส.ตุมรสุนทร และนางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2534) ที่ศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมของเด็กในสถานสงเคราะห์ ก่อนออกสู่สังคมภายนอก : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี พบว่ามีการ เตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนออกสู่สังคมภายนอกมากที่สุดคือ การชักรีด และจากผลการศึกษา เรื่องการจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสในอนาคตของกรมประชาสงเคราะห์ ของนิภา ส.ตุมรสุนทร (2539) พบว่า การจัดฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่างๆ จะเหมาะสมที่สุดกับเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะ ออกไปเรียนร่วมในสถานศึกษาภายนอก รูปแบบการจัดการศึกษาควรใช้หลักสูตรการศึกษาภายนอกโรงเรียน เพราะมีความยืดหยุ่น

3. ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ผลการวิจัยพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ มีความพร้อมในด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม อยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีเด็กที่มีสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ ปกติ ไม่ต่ำกว่าคนทั่วไปอยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมาก ในด้านสุขภาพจิต เด็กส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป แสดงว่าเด็กมีความรู้สึก มีชีวิตที่เป็นสุข อันเป็นผลมาจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อ คุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้อารมณ์สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ในเด็กที่มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป ไม่ได้หมายความว่า เป็นเด็กที่เป็นโรคจิต แต่บ่งบอกถึงว่า เด็กควรได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งจากงานวิจัยของ ภูมิชาย ปล้องอ้วน (2542) เรื่องการเตรียมความพร้อมและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ก่อนออกสู่สังคมภายนอกของทีมนสวิชาชีพ พบว่า สถานสงเคราะห์แต่ละแห่งมีบริการให้คำแนะนำปรึกษาทาง ด้านสุขภาพจิต มีการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การร่วมกิจกรรมของชุมชน มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

ในด้านความฉลาดทางอารมณ์ เด็กส่วนใหญ่จะมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในช่วงคะแนน ปกติโดยเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านสุข อยู่ในช่วงคะแนนต่ำกว่าปกติมีจำนวนน้อยที่สุดใน 3 ด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากเด็กส่วนใหญ่ จะมีความภูมิใจในตัวเอง มีความพอใจในชีวิตปัจจุบัน มีความสุขสงบพอใจ แสดงถึงความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2536) เรื่องสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของศิษย์เก่าสถานสงเคราะห์เด็กของกรมประชาสงเคราะห์ พบว่า มีเด็กเพียงส่วนน้อยที่รู้สึกมีปมด้อย อับอาย กลัวคนอื่นรู้ว่าเคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ และเด็กส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เมื่อเด็กพ้นอุปการะจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เด็กส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เนื่องจากครอบครัวยากจน และต้องการเรียนหนังสือ เมื่อเด็กได้เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้รับสิ่งของ เครื่องใช้ อุปโภค บริโภคมากกว่าในอดีต และได้เรียนหนังสือ เด็กจึงมีความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ในสถานสงเคราะห์ นอกจากนี้การที่เด็กส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในช่วงคะแนนปกติ แสดงถึงความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข อาจเนื่องมาจาก เด็กมีการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก ทำให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เป็นคนที่มีสัมพันธภาพที่ดี และสถานสงเคราะห์มีการอยู่ร่วมกันเหมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง

4. ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ อยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมาก คือเด็กเกือบทั้งหมดจะมีความพร้อมด้านสุขภาพร่างกายอยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมากที่สุด และมีความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม อยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมาก ทำให้เด็กที่จะมีความพร้อมครบ ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ด้านการศึกษาฝึกวิชาชีพ อยู่ในระดับที่มีประสิทธิผลมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาภาวะการเจริญเติบโตของเด็ก พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีการเจริญเติบโตปกติดี สมส่วนทั้งด้านน้ำหนัก และส่วนสูง (คิดเป็นร้อยละ 69.4) และมีเด็กบางส่วน (คิดเป็นร้อยละ 14.9) มีภาวะเติบโตปกติ แต่รูปร่างเตี้ย (ตาราง 10) และจากผลการศึกษา (ตาราง 9) ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบว่ามีเด็กที่มีรูปร่างค่อนข้างเตี้ย และเตี้ย (คิดเป็นร้อยละ 11.6) มีส่วนสูงตามเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 67.8 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง คิดเป็นร้อยละ 81.8 และน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ คิดเป็นร้อยละ 72.7 จะเห็นว่ามีเด็กที่รูปร่างตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ เป็นจำนวนน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า เด็กมีการขาดสารอาหารจากอดีตเป็นเวลานาน ถึงแม้ปัจจุบันเด็กจะได้รับอาหารที่เพียงพอกับความต้องการ แต่ยังคงขาดสารอาหารประเภทโปรตีน และแคลเซียม ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์ควรส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็กด้านโครงสร้าง โดยจัดอาหารที่มีคุณภาพครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ โดยเฉพาะอาหารประเภทโปรตีน และแคลเซียม แนะนำการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ให้ควรรู้ว่าสารอาหาร วิตามิน ประเภทใด อยู่ในอาหารชนิดใด และการรับประทานอาหารในปริมาณที่พอเหมาะไม่มากเกินไป ควบคู่กับการออกกำลังกายให้กับเด็ก

ในส่วนของรัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุน จัดเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล อบรมด้านภาวะโภชนาการให้กับเด็กในชุมชน เด็กในชนบท และในพื้นที่ขาดแคลนต่างๆ ให้ได้รับอาหารที่มีประโยชน์ครบถ้วน เหมาะสมกับวัย และความต้องการของเด็ก เพื่อเด็กจะได้ไม่มีปัญหา การขาด

แคลนสารอาหารจากอดีตเป็นเวลานานทำให้ ปัจจุบันการแก้ไขเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้อาจขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในการบริจาค จัดโครงการอาหารกลางวัน โดยเน้นอาหารที่มีประโยชน์กับเด็กให้มาก

2. จากผลการศึกษาระดับการศึกษาของเด็กก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ (ตาราง 11) พบว่า ก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คือไม่ได้เรียนเรียนชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัยของเด็กที่ควรได้รับการศึกษา แสดงให้เห็นว่า เด็กประสบกับปัญหาด้านการศึกษาตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเด็กขาดความรู้เด็กก็จะขาดการพัฒนา สามารถเดินทางผิดได้ง่าย ดังนั้นรัฐบาลควรจะเข้ามาดูแล แก้ปัญหาด้านการศึกษาของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจน เด็กในชุมชนแออัด เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า ฯลฯ อย่างเข้มงวด อย่างน้อยก็ให้เขาเหล่านี้ ได้รับการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาในขั้นต่อไป และทำให้เขามีความรู้ รู้จักคิดพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยลดปัญหาทางสังคมอื่นๆ ที่เกิดจากเด็กได้

3. จากผลการศึกษาความพอใจเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพของเด็ก (ตาราง 16) พบว่า เด็กมีความพอใจกับการฝึกวิชาชีพที่สถานสงเคราะห์จัดให้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) แสดงให้เห็นว่ายังมีเด็กที่ขาดความพอใจในการฝึกวิชาชีพของทางสถานสงเคราะห์ ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์ ควรจัดเวลาให้เด็กได้รับการฝึกวิชาชีพมากขึ้น ตามความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง ซึ่งวิชาชีพที่เด็กสนใจต้องการฝึก (ตาราง 15) คือ ด้านโภชนาการ (ทำอาหาร) มากที่สุด รองลงมาคือ งานประดิษฐ์ และเสริมสวย ซึ่งจากเดิม เด็กจะได้รับการฝึกวิชาชีพเหล่านี้อยู่แล้ว เพียงแต่ทางสถานสงเคราะห์ ควรจัดวิชาชีพแต่ละด้านให้หลากหลายขึ้น เพื่อเด็กจะได้ตั้งใจฝึก และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคตตามที่ตนเองถนัด เช่นด้านโภชนาการ อาจจัดแบ่งเป็นประเภท อาหารคาว ขนมไทย ขนมฝรั่ง หรือ งานประดิษฐ์ เช่น แกะสลัก เพ้นท์กระจก ทำผ้าบาติก เป็นต้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพเสริม ควรจะจัดส่งวิทยากรมาฝึกวิชาชีพให้เด็กเหล่านี้เป็นประจำ และส่งเสริมผลงานที่เด็กทำไปวางจำหน่าย จัดเป็นงานเทศกาลงานออกร้าน สินค้าที่ผลิตโดยเด็กในสถานสงเคราะห์ให้แพร่หลาย เพื่อให้เด็กได้มีรายได้เสริม และภูมิใจในความสามารถของตน โดยอาจขอความร่วมมือจากภาคเอกชน องค์การสื่อสารมวลชน ให้ช่วยสนับสนุน ออกข่าวสารให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเกี่ยวกับรายละเอียด

4. จากผลการศึกษาด้านจิตใจของเด็ก (ตาราง 22) พบว่ามีเด็กที่สุขภาพจิตต่ำกว่าปกติ (คิดเป็นร้อยละ 19.8) และมีความฉลาดทางอารมณ์ ต่ำกว่าเกณฑ์ (คิดเป็นร้อยละ 24.8) ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นเด็กที่มีปัญหาเฉพาะตัวไม่มากนักน้อย ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ ครู นักสังคมสงเคราะห์ ควรจะเข้าใจ ให้ความรัก และพูดจาให้กำลังใจเด็กให้มาก ซึ่งสภาพจิตใจของคนเราสามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาได้ตลอดเวลา ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์ควรจัดบริการให้คำปรึกษา แนะนำ พูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการทำแบบประเมินสุขภาพจิต เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจของเด็ก และช่วยเหลือ

ให้เด็กได้พัฒนาจิตใจ และรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อในอนาคตสามารถจะปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้อย่างปกติ

5. จากการศึกษา เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย การออกกำลังกายของเด็ก (ตาราง 8) พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงดี (คิดเป็นร้อยละ 81.0) แต่เด็กไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำ (คิดเป็นร้อยละ 87.6) ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์ ควรจะจัดให้เด็กได้ออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ จะได้แข็งแรง สดใส และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้เด็กได้มีสัมผัสกับสภาพที่ดี มีความสามัคคี มีน้ำใจนักกีฬา รู้จัดให้อภัยกัน มีจิตสำนึกในเรื่องความเสียสละ ช่วยให้เด็กสนุกสนานไม่นำเวลาไปมั่วสุมติดยา ลดความกังวลคิดถึงบ้าน และยังช่วยลดปัญหาเด็กหลบหนีออกจากสถานสงเคราะห์ ลงได้ โดยกีฬาที่เด็กชอบ คือ บาสเกตบอล วิ่งแข่ง และวอลเลย์บอล (คิดเป็นร้อยละ 20.7, 19.8, 16.5 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นกีฬาแต่ละประเภทใช้อุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายในการเล่นไม่มากนัก ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์ควรจัดเวลาในการออกกำลังกาย ปรับปรุงด้านสถานที่ และอุปกรณ์กีฬาที่เด็กสนใจให้เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับกับความต้องการของเด็กอย่างทั่วถึง โดยรัฐบาลควรจัดงบประมาณสนับสนุนด้านกีฬาให้เด็ก และอาจจัดวิทยากร เช่น นักกีฬาทีมชาติ หรือนักกีฬาที่มีชื่อเสียงมาอบรมกีฬาแต่ละด้านให้กับเด็กเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กหันมาเล่นกีฬาเพิ่มขึ้น เด็กก็จะมุ่งความสนใจไปในด้านนั้นอย่างจริงจัง เป็นแนวทางให้เด็กค้นพบได้ว่าสนใจด้านใด และยังสามารถให้เขาเหล่านั้นพัฒนาเป็นนักกีฬาอาชีพ เป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งหากเขามีพรสวรรค์ ความสามารถ และคนให้ออกาสอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษา ถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กแห่งอื่นๆ ทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน การพัฒนาเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์แห่งอื่น

2. ในการทำวิจัยครั้งนี้ ศึกษาถึงความพร้อมของเด็กโดยประชากรคือ เด็กในสถานสงเคราะห์ ดังนั้นหากการทำวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษาติดตามผลเด็กที่พ้นอุปการะ จะทำให้ทราบถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากสถานสงเคราะห์ไปใช้จริงในสังคมภายนอก ก็จะทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น

3. ในการทำวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านประชากรที่ใช้ในงานวิจัย โดยศึกษาเฉพาะเด็กอายุ 12-18 ปี ดังนั้นหากในการทำวิจัยครั้งต่อไป สามารถศึกษาประชากรที่เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ทั้งหมด หรือช่วงอายุ 5-11 ปี จะทำให้ทราบลักษณะและพัฒนาการของเด็กในช่วงเยาว์วัยเพิ่มขึ้นด้วย

4. ในการทำวิจัยครั้งนี้ศึกษาความพร้อมของเด็กในแต่ละด้านโดยเกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูง แบบประเมินสุขภาพจิต และแบบสอบถามข้อมูล ความคิดเห็นด้านต่างๆ ของเด็ก ดังนั้นหากในการทำวิจัยครั้งต่อไปสามารถใช้เครื่องมือประเภทอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In –

Depth Interviewing) , การซักถาม หรือสนทนากลุ่ม (Focus Group) ก็จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นจริงเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพลศึกษา. (2543). *การพัฒนาสุขภาพนักเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการพลศึกษา.
- กรมสุขภาพจิต. (2545). *แบบประเมินทางสุขภาพจิต*. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. (2536). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของศิษย์เก่าสถานสงเคราะห์เด็กของกรมประชาสงเคราะห์ : เฉพาะกรณีศิษย์เก่าที่มาร่วมงานลูกพระประชาบดีคืนสู่เหย้า*. เอกสารวิชาการลำดับที่ 294 เล่มที่ 22. กรุงเทพฯ.
- กฤษฎ ภูริสินสิทธิ์. (2520). *เศรษฐศาสตร์การศึกษาและการวางแผนกำลังคน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กองโภชนาการ. (2543). *คู่มือ แนวทางการใช้เกณฑ์อ้างอิง น้ำหนัก ส่วนสูงเพื่อประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย*. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น. (2532). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมเด็กที่หลบหนีจากสถานแรกรับ : เฉพาะกรณีสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ดและสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท*. เอกสารวิชาการลำดับที่ 194 เล่มที่ 2. กรุงเทพฯ.
- กิดานันท์ ชานัญวงษ์. (2535). *ความคิดเห็นในการศึกษาต่อของเด็กในสถานสงเคราะห์ : กรมประชาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (สังคมสงเคราะห์)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณี คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ไกรยุทธ ชีรตยาคินันท์. (2532) *แนวคิดพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ : ธนาคารไทยพาณิชย์.
- คณิน บุญสุวรรณ. (2543). *คู่มืออ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง .
- ✓ จักรวาล ภูวพันธ์. (2537). *ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี*. วิทยานิพนธ์ กศ. ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำรัส นวลนิ่ม. (2540). *การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ : แนวความคิดและวิธีปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ✓ จิตดา คีนดี. (2542). *ศึกษาการปรับตัวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญา กศ. ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑารม. (2527). พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทของครู. เชียงใหม่ : โครงการตำรามหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียนฉาย กิระนันท์. (2519). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2541). ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2544). เศรษฐศาสตร์การศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(เอกสารประกอบการสอน).
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และ วิจิต ทองนุ้ย. (2529). แนวทางการวัดและประเมินผลความร่วมมือในการเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นวลทิพย์ ควกุล. (2527). เศรษฐศาสตร์การศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นันทนีย์ ไชยสุด. (2516). เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตยา กัทลีระพันธ์. (2535). การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส : เด็กเร่ร่อน. เอกสารหมายเลข 10/2535. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา ส.ตุมสุนทร และนางลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์. (2534). รายงานการวิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมเด็กในสถานสงเคราะห์ก่อนออกสู่สังคมภายนอก : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี. กรุงเทพฯ : กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและกรมประชาสงเคราะห์.
- นิภา ส.ตุมสุนทร. (2539). รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสในอนาคตของกรมประชาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตา ชูโต. (2538). การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พี.เอ็น. การพิมพ์.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2537). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ B&B Publishing.

- บุญพุ่ม เสนารักษ์. (2531). *เศรษฐศาสตร์การศึกษา*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ประครอง กรรณสูตร. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ประนอม รอดคำดี. (2531). *การพัฒนาสุขภาพเด็ก*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสาร
 ทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2529). *การวิจัยประเมินผลหลักการและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ :
 คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2533). *ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ*. กรุงเทพฯ :
 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). *พัฒนาการวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : คอมฟอร์ม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุต.โต.). (2539ก). *การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ :
 กรมวิชาการ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุต.โต.). (2539ข). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
 โกมลคีมทอง.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8.
 สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
 มิตร.
- ✱ พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2542). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่น
 รุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียง จังหวัดอุดรธานีเหนือ*. รายงาน
 การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท กศ. ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม
 : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2531). *ทฤษฎีองค์การสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐ
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2541). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. ราชบุรี : คณะครุศาสตร์
 สถาบันราชภัฏจอมบึง.
- เฟรเดริก เอช. ฮาร์บีสัน. (2521). *มนุษย์ทรัพยากรอันมีค่าของชาติ(Human Resources as the
 Wealth of Nations)*. กษมา พรรณสวัสดิ์ และ ศรีพรรณ ตะกูลลี แปลและเรียบเรียง.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล.
- เฟื่องฟ้า สิงห์สกุลไกร. (2527). *การใช้กิจกรรมนันทนาการในงานกลุ่มสังคมเพื่อพัฒนาเด็ก
 และเยาวชนของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (สังคม
 สงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ กীরติบุตร. (2529). *การประเมินประสิทธิผลขององค์การ*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์โอ
 เดียนสโตร์.

- ภูมิชาย ปล้องอ้วน. (2542). การเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ก่อนออกสู่สังคมภายนอกของทิมสหวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เรวดี วงศ์พรหมเมฆ. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ล้วน และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- วัลลภ ตั้งคณานุกรณ์. (2531). เด็กที่ถูกกลืนในสังคมไทย. กรุงเทพฯ. มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก.
- วิลาวรรณ สุขชัย. (2545). คุณภาพสถานศึกษา : การศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์. ภาคนิพนธ์ระดับสูง กศ. ม. (การวิจัยทางการประถมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วีระพล สุวรรณนันต์. (2525). ความรู้ในการจัดทำแผน ตอนการประเมินแผนและโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพัฒนา.
- สมชาย ธีรชนกุล. (2526). จิตวิทยาวัยรุ่น. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2532). รายงานการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา.
- _____. (2543ก). รายงานการศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาทางเลือกโดยศูนย์การเรียนรู้ในสถานสงเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- _____. (2543ข). รายงานการศึกษาเรื่องสถานภาพการให้บริการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ : สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2534). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2535). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2536). สภาวะความต้องการพื้นฐาน และบริการสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2539). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ. (2533). รายงานการประชุมปฏิบัติการ เรื่องเด็กในภาวะยากลำบาก. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

สุภินทิพย์ ผาสุขดี. (2532). บทบาทของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในการแก้ปัญหาความ
ด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในกรุงเทพฯ. ปรินูญานิพนธ์ คศ. ม. (สาขาวิชา
สารัตถศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

X เสริมศักดิ์ อมรรนาถ. (2538). การศึกษาติดตามผลเด็กที่ถูกจำหน่ายออกจากสถาน
สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีของกรมประชาสงเคราะห์. ภาคนิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกริก. ถ่ายเอกสาร.

โสมรสมิ์ จันทรประภา. (2523). การบริหารทางจิตสำหรับเด็กวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหา
มกุฏราชวิทยาลัย.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). หลักและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ. สำนัก
พิมพ์ธรรมศาสตร์.

อภิชัย พันธเสน. (2544). พุทธเศรษฐศาสตร์ วิชาการ ทฤษฎีและการประยุกต์กับเศรษฐ
ศาสตร์สาขาต่างๆ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

อัมพร โอตระกูล. (2538). สุขภาพจิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นำอักษรการพิมพ์.

๑ อังษารัก ศรีสง่า. (2543). แนวทางในการพึ่งพิงตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี. สารนิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อุทัย หิรัญโต. (2525). เทคนิคการบริหาร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Etzioni Amitai. (1964). *Modern Organizations*. Englewood Cliffs, N.Y. : Prentice-Hall,
Inc .

Cohn Elchanan and Geske, Terry G. (1990). *Economics of Education*. 3rd ed. New York
: Pergaman Press.

Frederick, Harbison & Myers, C.A. (1964). *Education, Manpower and Economic Growth*.
New York : Mc. Graw Hill Book.

Gilley, Jerry W. & Egglan, Steven A. (1990). *Principles of Human Resource
Development*. New York : Addison – Wesley.

Lawless, David J. (1972). *Effective Management : Social Psychological Approach*. New
Jersey : Prentice – Hall.

Nedler, Leonard. (1990). *In The Handbook of Human Resource Development*. 2nd ed.
New York : John Wiley & Sons.

Pace, R.W., Smith, P.C. & Mills, G.E. (1991). *Human Resource Development : The
Field*. New Jersey : Prentice Hall.

Steers, R.M. (1977). *Organization Effectiveness : Behavioral View*. Sanata Monica,
Calif : Goodyear Publishing Company, Inc.

John, Wilson P. (1999). *Human Resource Development*. London : Kogan Page.

Yamane, Taro. (1967) *Statistics : an Introductory Analysis*. 2nd ed. New York Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

นางกัณณิกา รุจิราภา	นักสังคมสงเคราะห์ 7 ว. สำนักงานสถานสงเคราะห์สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
นางพัชรา กลางสาทร	นักจิตวิทยา 6 ว. สำนักงานสถานสงเคราะห์สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี
นางวิราวรรณ สร้อยมณี	นักประชาสงเคราะห์ 6 ว. สำนักงานสถานสงเคราะห์สงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ภาคผนวก ข.
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ทม 1012/ 5550

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๗ กรกฎาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวนันทพร แสงโสภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี” โดยมี รองศาสตราจารย์สุนิดา เทศนิยม และ อาจารย์ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้เด็กหญิงในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อายุระหว่าง 12 – 18 ปี จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวนันทพร แสงโสภา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-4412334

มือถือ 09-0196462

ที่ ศธ 0519.12/ 5645

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔/ กรกฎาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวนันทพร แสงโสภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี” โดยมี รองศาสตราจารย์สุนิดา เทศนิยม และ อาจารย์ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางกณณิกา รุจิราภา นักสังคมสงเคราะห์ 7 ว. เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวนันทพร แสงโสภา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-0196462

ที่ ศธ 0519.12/5646

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒/ กรกฎาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นักสังคมสงเคราะห์ 7 ว.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวนันทพร แสงโสภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี” โดยมี รองศาสตราจารย์สุจินดา เทศนิยม และ อาจารย์ไมตรี อภิพัฒน์มนตรี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางพัชรา กลางสาทร นักจิตวิทยา 6 ว. เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวนันทพร แสงโสภา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-0196462

ที่ ศธ 0519.12/56๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔/ กรกฎาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวนันทพร แสงโสภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี” โดยมี รองศาสตราจารย์สุนิตดา เทศนิยม และ อาจารย์ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้เด็กหญิงในสำงานสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อายุ 12-18 ปี จำนวน 160 คน ตอบแบบสอบถามประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวนันทพร แสงโสภา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-0196462

ภาคผนวก ค.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์
: กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี

แบบสอบถามนี้ใช้กับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี อายุ 12 – 18 ปี
ข้อชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

ชุดที่ 1. แบบสอบถามความคิดเห็น สำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

- ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย
- ตอนที่ 3. ข้อมูลความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย
- ตอนที่ 4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา ฝึกวิชาชีพ
- ตอนที่ 5. ข้อมูลความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

ชุดที่ 2. แบบประเมินทางสุขภาพจิต สำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

- ตอนที่ 1 ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (Thai Mental Health Indicators : TMHI-66)
- ตอนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็น สำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () เพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่าน ตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ..... อายุ.....ปี.....เดือน

2. สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() ครอบครัวยากจน	() ครอบครัวแตกแยก
() บิดา มารดาถึงแก่กรรมไร้ที่พึ่ง	() ถูกทอดทิ้ง
() เร่ร่อน พลัดหลง	() ปัญหาความประพฤติ
() ต้องการเรียนหนังสือ	() อื่นๆ ระบุ.....

3. สถานภาพครอบครัว

☐ อยู่ด้วยกัน	☐ บิดามีภรรยาใหม่
☐ บิดา มารดาหย่าร้าง	☐ มารดามีสามีใหม่
☐ บิดา มารดาถึงแก่กรรม	☐ บิดาถึงแก่กรรม
☐ มารดาถึงแก่กรรม	☐ บิดา มารดาหายสาบสูญ
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

4. ระยะเวลาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์.....ปี

ตอนที่ 2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย

5. ท่านได้ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันหรือไม่

☐ ออกเป็นประจำทุกวัน	☐ ออกบ้าง แต่ไม่ทุกวัน

6. กีฬาที่ท่านชอบเล่นคือ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ วิ่งแข่ง	☐ บาสเกตบอล
☐ ฟุตบอล	☐ วอลเลย์บอล
☐ แฮนด์บอล	☐ อื่นๆ ระบุ.....

7. ปัจจุบันสุขภาพอนามัยของท่านเป็นอย่างไร

☐ แข็งแรงดี	☐ มีโรคประจำตัว (โปรดระบุ)
☐ อ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อย	☐ อื่นๆ ระบุ.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นใด ที่จะเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับด้านที่พักอาศัย อาหาร สุขภาพ และการออกกำลังกาย

.....

.....

ตอนที่ 3. ข้อมูลความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย

9. ปัจจุบันท่านมี น้ำหนัก.....กิโลกรัม
- ส่วนสูง.....เซนติเมตร

ตอนที่ 4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษา และฝึกวิชาชีพ

10. การศึกษาสูงสุดก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์

☐ ประถมศึกษา ปีที่.....	☐ มัธยมตอนต้น ปีที่....
☐ มัธยมตอนปลาย ปีที่.....	☐ ปวช. ปีที่.....
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

11. ปัจจุบันท่านเรียนที่ไหน
 () ภายในสถานสงเคราะห์ () ภายนอกสถานสงเคราะห์
12. ท่านเคยได้รับการฝึกวิชาชีพจากทางสถานสงเคราะห์หรือไม่
 () เคย () ไม่เคย
 (หากไม่เคยให้ข้ามไปตอบข้อ 14 ได้เลย)
13. ท่านได้รับการฝึกวิชาชีพอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () ชักรีด
 () ด้านโภชนาการ(ทำอาหาร)
 () งานประดิษฐ์เช่น จัดดอกไม้ เย็บปักถักร้อย
 () เสริมสวย
 () อื่นๆ ระบุ.....
14. ท่านต้องการฝึกวิชาชีพใดมากที่สุด (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย และไม่จำเป็นจะต้องเป็นวิชาชีพที่มีเปิดสอนอยู่ในสถานสงเคราะห์)
 1.
 2.
 3.
15. สาเหตุที่ท่านอยากฝึกวิชาชีพเหล่านั้น เพราะ.....

ความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16. ท่านพอใจกับความรู้ในเรื่องการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก และการปรับตัวเข้ากับสังคมที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้					
17. ท่านพอใจกับการศึกษาที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้					
18. ท่านคิดว่าสามารถนำความรู้จากการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต					

19. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นใด ที่จะเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

.....

.....

ตอนที่ 5. ข้อมูลความพร้อมด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ

20. ปัจจุบันท่านเรียนหนังสือชั้นไหน

☐ ประถมศึกษา ปีที่.....	☐ มัธยมตอนต้น ปีที่.....
☐ มัธยมตอนปลาย ปีที่.....	☐ ปวช. ปีที่.....
☐ ปวส. ปีที่.....	☐ มหาวิทยาลัยปีที่.....
☐ ฝึกวิชาชีพ	☐ อื่นๆระบุ.....

21. ท่านพอใจกับการได้รับการฝึกวิชาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้

- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบประเมินทางสุขภาพจิต สำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ตอนที่ 1 ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (Thai Mental Health Indicators : TMHI-66)

กรุณาภาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีข้อความตรงกับตัวท่านมากที่สุด คำถามต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์ของท่านในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา ให้ท่านสำรวจตัวท่านเองและประเมินเหตุการณ์ อากาหรือความคิดเห็นและความรู้สึกของท่านว่าอยู่ในระดับใด แล้วตอบลงในช่องคำตอบที่เป็นจริงกับตัวท่านมากที่สุด โดยคำตอบจะมี 4 ตัวเลือกคือ

ไม่เลย หมายถึง ไม่เคยมีเหตุการณ์ อากา ความรู้สึก หรือไม่เห็นด้วยกับเรื่องนั้นๆ
 เล็กน้อย หมายถึง เคยมีเหตุการณ์ อากา ความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เพียงเล็กน้อยหรือเห็นด้วยกับเรื่องนั้นๆ เพียงเล็กน้อย
 มาก หมายถึง เคยมีเหตุการณ์ อากา ความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ มาก หรือเห็นด้วยกับเรื่องนั้นๆ มาก
 มากที่สุด หมายถึง เคยมีเหตุการณ์ อากา ความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ มากที่สุดหรือเห็นด้วยกับเรื่องนั้นๆ มากที่สุด

ข้อที่	คำถาม	ไม่ เลย	เล็ก น้อย	มาก	มาก ที่สุด
1	ท่านรู้สึกพึงพอใจในชีวิต				
2	ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีความสุข				
3	ถ้าให้เปรียบเทียบกับในอดีตท่านรู้สึกว่าชีวิตในปัจจุบันของท่านมีความสุข				
4	ท่านมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง				
5	ท่านต้องไปรับการรักษาพยาบาลเสมอๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและทำงานได้				
6	ท่านต้องใช้ยา(กิน ฉีด พ่น ทา) อยู่เสมอ จึงจะสามารถทำงานได้				
7	ท่านเป็นโรคเรื้อรัง(เบาหวาน ความดันโลหิต หัวใจ อัมพาต ลมชัก ฯลฯ ในกรณีถ้ามี ให้ใส่เล็กน้อยหรือมากตามอาการที่มี)				
8	ท่านรู้สึกกังวลและทุกข์ทรมานใจเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของท่าน				
9	ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านไร้ค่า ไม่มีประโยชน์				
10	ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีแต่ความทุกข์				
11	ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองได้				
12	ท่านพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาของท่าน				
13	ท่านรู้สึกพอใจที่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน				
14	ท่านสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ ด้วยตัวท่านเอง				
15	ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับบุคคลอื่น				
16	ท่านมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน				

ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย

ข้อที่	คำถาม	ไม่ เลย	เล็ก น้อย	มาก	มาก ที่สุด
17	ท่านคิดว่าท่านมีความเป็นอยู่และฐานะทางสังคมตามที่ท่านได้คาดหวังไว้				
18	ท่านรู้สึกประสบความสำเร็จและความก้าวหน้าในชีวิต				
19	ท่านประสบความสำเร็จอย่างที่ท่านต้องการเสมอ				
20	ท่านรู้สึกพึงพอใจกับฐานะความเป็นอยู่ของท่าน				
21	ท่านมองปัญหาทุกปัญหาเป็นสิ่งที่แก้ไขได้				
22	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น				
23	ท่านมั่นใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต				
24	ท่านพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาและไม่กลัวปัญหาที่เกิดขึ้น				
25	ท่านแก้ปัญหาที่ขัดแย้งได้ดีเสมอ				
26	บางครั้งท่านรู้สึกเศร้าโดยไม่ทราบสาเหตุ				
27	ท่านรู้สึกขี้โมโห ฉุนเฉียวหรือหวนไหว้อย่างไม่มีเหตุผล				
28	ท่านหงุดหงิดไม่พอใจถ้าท่านถูกวิพากษ์วิจารณ์				
29	ท่านรู้สึกกังวลใจกับเรื่องทุกอย่างที่มากกระทบตัวท่าน				
30	ถ้าสิ่งต่างๆ ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังท่านจะรู้สึกหงุดหงิด				
31	ท่านรู้สึกหงุดหงิดกังวลใจกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ				
32	ท่านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นตามโอกาสอันควร				
33	ท่านเสียสละร่างกายหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ส่วนรวม				
34	หากมีสถานการณ์ที่คับขันเสี่ยงภัยท่านพร้อมจะให้ความช่วยเหลือร่วมกับผู้อื่น				
35	ท่านต้องการที่จะทำบางสิ่งแปลกใหม่และแตกต่างกว่าที่เป็นอยู่				
36	ท่านมีความสุขกับการริเริ่มงานใหม่ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ				
37	ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวเอง				
38	ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านน่าเบื่อ				
39	ท่านรู้สึกว่าเบื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน				
40	ท่านรู้สึกคล้ายคนล้มเหลวหรือประสบกับความผิดหวัง				
41	เมื่อท่านจะเริ่มทำงานที่มีความยุ่งยาก ท่านจะขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยอยู่เสมอ				
42	ความเชื่อหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ท่านยึดถือ ทำให้ท่านมีความเข้มแข็งและสามารถเผชิญกับความยุ่งยากได้				
43	เมื่อท่านพบกับความผิดหวังหรือทุกข์ใจท่านจะขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วย				
44	ท่านพึงพอใจกับความสามารถของตนเอง				

ดัชนีวัดสุขภาพจิตคนไทย

ข้อที่	คำถาม	ไม่ เลย	เล็ก น้อย	มาก	มาก ที่สุด
45	ท่านรู้สึกภูมิใจในตนเอง				
46	ท่านรู้สึกยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น				
47	ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่มีปัญหา				
48	ท่านรู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา				
49	ท่านมีความมั่นใจว่าญาติหรือเพื่อนจะช่วยเหลือท่านถ้ามีเหตุการณ์ร้ายแรงหรือฉุกเฉินเกิดขึ้นกับท่าน				
50	ท่านมีเพื่อนหรือญาติพี่น้องคอยช่วยเหลือท่านในยามที่ท่านต้องการ ท่านได้รับความช่วยเหลือตามที่ท่านต้องการจากคนอื่น				
51	ท่านเห็นด้วยว่าครอบครัวของท่านเป็นแหล่งที่จะช่วยหาทางออกให้กับ ปัญหาส่วนใหญ่ที่ท่านมี				
52	ท่านเห็นด้วยว่าสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้สึกผูกพันอย่าง ใกล้ชิด				
53	ท่านเห็นด้วยว่าครอบครัวของท่านสามารถแก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง				
54	ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว				
55	เมื่อท่านป่วยหนักท่านเห็นด้วยว่าครอบครัว และญาติจะดูแลท่านเป็น อย่างดี				
56	ท่านปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากครอบครัวเสมอ เมื่อท่านมีปัญหา				
57	สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน				
58	ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยต่อท่าน				
59	ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชนนี้				
60	เมื่อท่านเจ็บป่วยท่านไปใช้บริการจากหน่วยงานสาธารณสุขใกล้บ้าน				
61	เมื่อญาติของท่านเจ็บป่วยก็นำไปรับบริการจากบริการสาธารณสุขใกล้ บ้านเช่นกัน				
62	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียด				
63	ท่านมีความสุขทุกครั้งที่มีเวลาวางเพื่อผ่อนคลาย				
64	ในชุมชนมีเสียงดังรบกวนการดำเนินชีวิตของท่าน				
65	ในชุมชนมีกลิ่นเหม็นรบกวนการดำเนินชีวิตของท่าน				
66					

ตอนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น

โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ เพื่อท่านจะได้รู้จักตนเองและวางแผนพัฒนาตนเองต่อไป

มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยคคือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ก่อนข้างจริง จริงมาก โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

	คำถาม	ไม่จริง	จริงบาง ครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
1	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ ฉันรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน				
2	ฉันบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ				
3	เมื่อถูกขัดใจ ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้				
4	ฉันสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ				
5	ฉันมักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย				
6	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบฉันจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้				
7	ฉันสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ฉันมีอาการเปลี่ยนแปลง				
8	ฉันไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จัก				
9	ฉันไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่ฉันคิด				
10	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของฉัน				
11	ฉันรู้สึกว่าผู้อื่นชอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป				
12	แม้จะมีภาระที่ต้องทำฉันก็ยังยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ				

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น

คำถาม		ไม่จริง	จริงบ้าง ครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
13	เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส				
14	ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน				
15	เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ”ผู้อื่นได้				
16	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก				
17	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีจะทำเพื่อส่วนรวม				
18	ฉันรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น				
19	ฉันไม่รู้ว่าฉันเก่งเรื่องอะไร				
20	แม้จะเป็นงานยาก ฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้				
21	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันก็รู้สึกหมดกำลังใจ				
22	ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำในสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ				
23	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง ฉันก็จะไม่ยอมแพ้				
24	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉันมักทำต่อไปไม่สำเร็จ				
25	ฉันพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ				
26	บ่อยครั้งที่ฉันไม่รู้ว่าจะอะไรทำให้ฉันไม่มีความสุข				
27	ฉันรู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับฉัน				
28	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าทำอะไรก่อนหลัง				
29	ฉันลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย				
30	ฉันทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของฉัน				

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น

คำถาม		ไม่จริง	จริงบ้าง ครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
31	ฉันทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย				
32	ฉันมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน				
33	ฉันไม่กล้าบอกความต้องการของฉันให้ผู้อื่นรู้				
34	ฉันทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน				
35	เป็นการยากสำหรับฉันที่จะโต้แย้งกับผู้อื่นแม้จะมีเหตุผลเพียงพอ				
36	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่นฉันสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้				
37	ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น				
38	ฉันทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าอยู่ในบทบาทใด				
39	ฉันสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด				
40	ฉันไม่มั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก				
41	แม้สถานการณ์จะเลวร้าย ฉันก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น				
42	ทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ				
43	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ฉันมักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้				
44	ฉันสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน				
45	ฉันไม่รู้สึกลำบากใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าฉัน				
46	ฉันพอใจกับสิ่งที่ฉันเป็นอยู่				

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น

คำถาม		ไม่จริง	จริงบ้าง ครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
47	ฉันไม่รู้ว่าจะทำอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย				
48	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ฉันจะทำในสิ่งที่ฉันชอบ				
49	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ฉันมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้				
50	ฉันสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่				
51	ฉันไม่สามารถทำให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ				
52	ฉันมักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เกิดขึ้นเสมอ				

ขอขอบคุณในความร่วมมือเป็นอย่างสูง

(นางสาวนันทพร แสงโสภา)

ผู้ทำวิจัย

ประวัติย่อผู้ทำปริญญานิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำปริญญานิพนธ์

ชื่อ	นางสาวนันทพร แสงโสภา
วันเดือนปีเกิด	7 มิถุนายน 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	10/13 หมู่ 5 ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนาคประสิทธิ์
พ.ศ. 2543	บธ.บ. (การเงินและการธนาคาร) จากมหาวิทยาลัยสยาม
พ.ศ. 2546	ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร